

Tampereen laaja hyvinvointikertomus 2017–2020 ja hyvinvointisuunnitelma 2022–2025

Kaupunginvaltuusto 31.1.2022

Sisälllys 1/2

- Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma
- Hyvinvointikertomus 2017–2020 ja -suunnitelma 2022–2025
- Hyvinvointisuunnitelman 2017–2020 tietopohja ja raportointi
 - Hyvinvointisuunnitelman 2017–2020 tavoitteiden toteutuminen
 - Tehdyt päätösten vaikutusten ennakoarvioinnit
- Laaja hyvinvointikertomus 2017–2020
- Väestörakenne
- Terveys
 - Terveydentila
 - Sairastavuus
 - Mielenterveys
 - Elintavat ja riskitekijät
 - Ylipaino ja lihavuus
 - Uni
 - Ravitsemus
 - Suun terveys
 - Liikunta
 - Päihteet ja riippuvuudet
 - Palvelujen käyttö ja saatavuus
- Koulutus
- Henkilökohtainen toiminta ja työ
 - Eläköityminen ja työkyky
 - Harrastaminen
- Ympäristö
 - Ilmastotavoitteet ja ympäristöhaitat
 - Virkistys- ja luontoarvot
 - Palveluiden saavutettavuus
 - Liikenne ja asuin ympäristö
- Äänen saaminen kuuluville yhteiskunnassa
 - Vaikuttamisen kanavat
- Sosiaaliset yhteydet ja suhteet
 - Yksinäisyys
 - Kiusaaminen
- Aineellinen elintaso
- Turvallisuuden tunne
 - Rikokset
 - Koettu turvallisuus ja väkivalta
 - Tapaturmat ja onnettomuudet
- Koronan vaikutuksia yleisesti
- Käytetyt tietolähteet

- Hyvinvointisuunnitelma 2022–2025
- Yhteenveto
- Kestävän kehityksen edistäminen hyvinvointisuunnitelman kautta
 - Laajan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman käsittelyt syksy 2021 – tammikuu 2022
- Hyvinvointityöryhmä

Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma

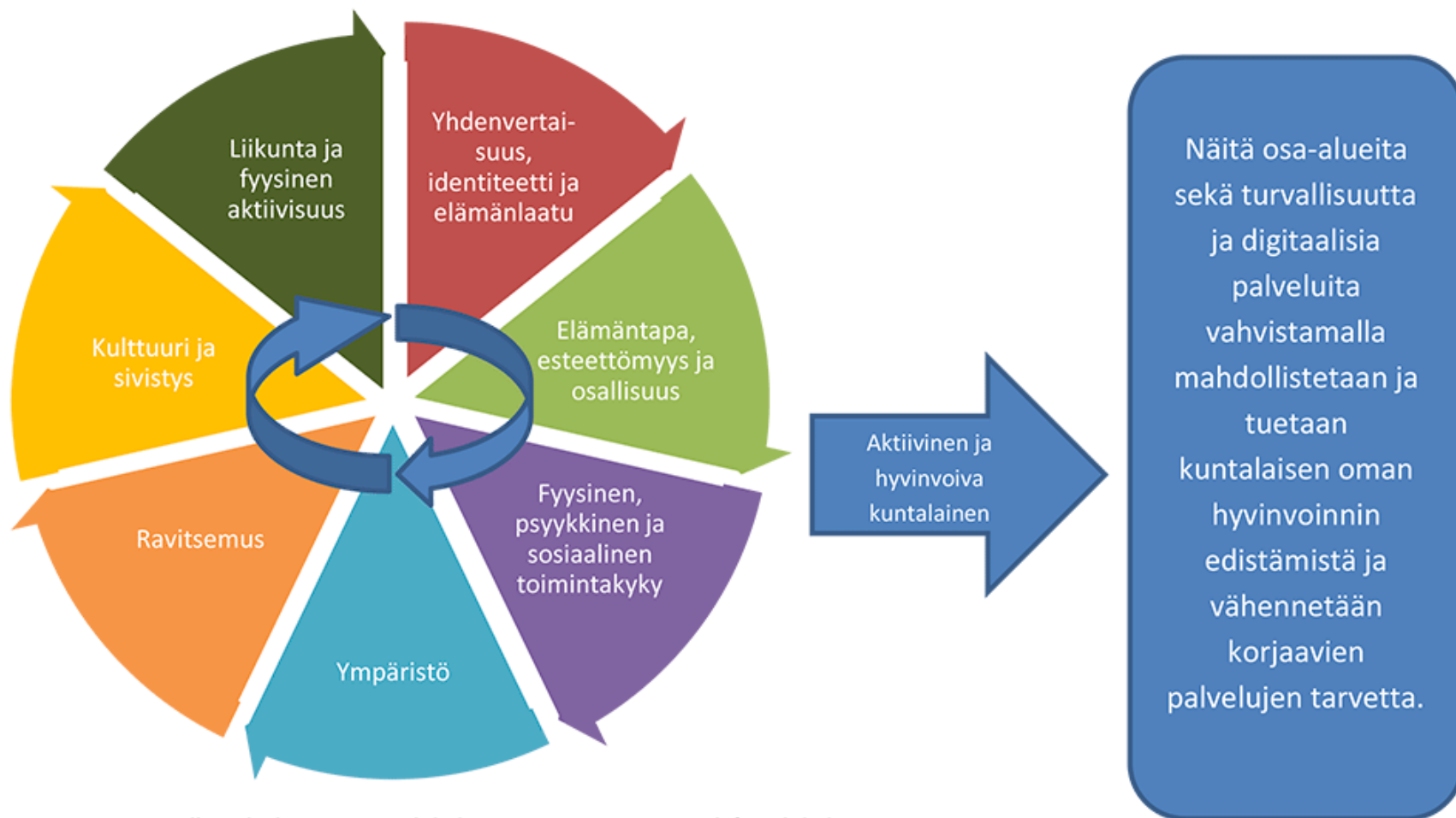
- Hyvinvointikertomus on kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnittelun, seurannan, arvioinnin ja raportoinnin työväline. Se auttaa tiivistämään eri alojen asiantuntijoiden näkemykset ja yhteiset tavoitteet. Laadintaprosessi tukee hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osaamista. (THL)
- Terveydenhuoltolaki 12 § ja Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 6 §:
 - Kunnan on seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Kunnassa on raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain. Lisäksi kunnassa on valmisteltava valtuustolle valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja -suunnitelma edellä mainituista asioista. Kunnan on toimitettava hyvinvointikertomus ja -suunnitelma hyvinvointialueelle ja julkaistava se julkisessa tietoverkossa.
 - Kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin perustuvat terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet, määriteltävä niitä tukevat toimenpiteet ja käytettävä näiden perustana kuntakohtaisia hyvinvointi- ja terveysosoittimia.
 - Kunnan on osallistuttava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 7 §:n 4 momentissa tarkoitettuihin neuvotteluihin.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 7 §:ssä kuvataan vastaavat hyvinvointikertomukseen ja -suunnitelmaan liittyvät velvollisuudet osana hyvinvointialueen tehtäviä.
- Hyvinvointikertomustyö jakaantuu **kertomusosaan**, jossa kuvataan hyvinvoinnin nykytilanne ja **suunnitelmaosaan**, jossa kuvataan tavoitteet ja toimenpiteet hyvinvoinnin parantamiseksi.
- Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma toimii pohjana yhteisten tavoitteiden asettamiselle sekä kunnan sisällä että yhteistyössä hyvinvointialueen ja esimerkiksi järjestöjen ja yritysten kanssa.

Hyvinvointikertomus 2017–2020 ja -suunnitelma 2022–2025

- Laaja hyvinvointikertomus ja –suunnitelma hyväksytään tammikuussa 2022 kaupunginvaltuustossa
 - Sisältää ajantasaisen tietopohjan ja analyysin edellisestä hyvinvointisuunnitelmasta.
 - Edellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 20.11.2017 (§ 318)
 - Sen rakenne on muokattu Tafisan Global Active city (2017) -rakenne mallista.
 - Vuosien 2017–2020 laajassa hyvinvointikertomuksessa käytetään [Stiglitzin](#) mallia, jossa hyvinvointia tarkastellaan kahdeksan eri hyvinvointivarannon kautta.
 - Hyvinvointikertomusta ja muuta materiaalia, mukaan lukien kaupunkistrategiaa, hyödyntämällä on laadittu hyvinvointisuunnitelma vuosille 2022–2025.
- Järjestöjen ja asukkaiden osallisuus varmistetaan valmistelussa ja toimeenpanossa.
- Suunnitelmassa esitetyt tavoitteet ja toimenpiteet hyödynnetään erityisesti osana palvelusuunnitelmia.
- Suunnitelman tavoitteita seurataan vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä.
- Tavoitteiden toteuttamisen edellytys on yhteistyö tulevan hyvinvointialueen kanssa. Myös hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa päivitetään tarvittaessa yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa.
- Hyvinvointisuunnitelmassa on otettu huomioon Tampereen strategian, pormestariohjelman sekä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet, eikä niitä ole toistettu suunnitelmassa.

Hyvinvointisuunnitelman 2017–2020 tietopohja ja raportointi

- Valtuustokaudelle 2017–2020 laadittiin perinteinen pdf-versio sekä sähköinen työkalu raportointia varten. Tavoitteiden toteutuminen raportoidaan osa-alueiden mukaisesti osana Hyvinvointikertomusta.

Hyvinvointisuunnitelman 2017–2020 tavoitteiden toteutuminen: 1/7

Tavoitteiden toteutumisesta on kuvattu värein:
Vihreä = Toteutunut
Keltainen = Toteutunut osittain
Punainen = Ei toteutunut

Tamperealaisten yhdenvertaisuus, identiteetti ja elämänlaatu	
Tavoite	Toteutuminen valtuustokaudella
Asukkaiden tavoittamiseksi ja tukemiseksi kehitetään eri toimijoiden välistä aktiivista yhteistyötä, uusia toimintamuotoja ja otetaan käyttöön soveltuvin osin uusia viestintämuotoja ja palveluja. Toteutunut	- Perhekeskus-toimintamalli laajennettiin koko kaupungin alueelle. Jokaiselle palvelualueelle on muodostettu aluetiimit ja kullekin alueelle kaksi perhekeskustiimiä. Tiimit ovat monialaisia, joissa on laajasti sivistys-, sosiaali- ja terveystietojen sekä järjestöjen ja seurakuntien edustajia. Perhekeskuksen kohtaamispaikoissa lapset, nuoret ja perheet voivat esimerkiksi osallistua vertaistoimintaan ja saada palveluohjausta. Kohtaamispaikkoja on perustettu kaikille kaupungin alueille noin 40. - Palvelujen yhdyspintatyöskentelyn tueksi on kehitetty Palvelukortisto. Palvelukortisto on työntekijätyökalu, josta löytyvät nuoriin kohdistuvat palvelut Tampereen alueella yhteystietoineen. Vuoden 2020 aikana kortisto laajeni kattamaan kaikki 0–29-vuotiaiden palvelut. Palveluita voi selata tai hakea asiasanojen, iän ja palvelutarpeen avulla. <u>Järjestöedustamon</u> kanssa yhteistyössä toteutettiin järjestöille suunnattu hyvinvointikysely, jossa järjestötoimijat saivat esittää näkemyksensä kuntalaisten hyvinvoinnin tilasta ja haasteista. Tulosten perusteella käytiin järjestödialogi syksyllä 2020 päihde- ja mielenterveysteemaan liittyen. <u>Osallistuva budjetointi</u>: Vuonna 2020 aloitettiin ensimmäinen koko kaupungin laajuinen osallistuvan budjetoinnin kokeilu, jonka teemaksi valittiin alle 18-vuotiaiden lasten ja nuorten hyvinvointi. Kokeilusta käytetään nimeä Mun Tampere-osbu. Noin 4000 tamperealaista osallistui kokeilun eri vaiheisiin. Osallistuvan budjetoinnin tueksi koronavuonna kehitettiin osallisuusviestinnän kokeiluja, joissa liitettiin tamperealaisten omiin Facebook-ryhmiin ja viestittiin näissä suoraan tamperealaisille. Nyt osallisuusviestintä on mukana noin 140 ryhmässä, joiden kautta voidaan laskennallisesti tavoittaa yli 250 000 tamperealaista. <u>Joukkorahoitusta</u> on kokeiltu avustusmuotona kahden kierroksen verran vuosina 2018–2021. Mukaan joukkorahoituskierroksille on hakenut yhteensä 34 toimijaa, joista suuri osa on yhdistyksiä ja osa vapaampia työryhmiä. - Tampereen <u>Me-talo</u> toimii Peltolammin ja Multisillan alueella. Me-talo järjestää maksutonta vapaa-ajan toimintaa, harrastusryhmiä sekä tapahtumia kaikenikäisille. Me-talo -hanke on alkusysäys eteläiselle hyvinvointikeskukselle. Samalla alueelle muodostetaan uutta verkostomaista toimintamallia. <u>Lähiöohjelma</u> 2020–2022-hankkeen tavoitteena on hyvinvoivat ja vetovoimaiset lähiöt (Peltolampi–Multisilta). Lähiöohjelma tukee alueen kokonaisvaltaista kehittämistä ja yhteistyötä asukkaiden, alueen toimijoiden ja kaupungin kaikkien toimialojen kesken. <u>Masseista mahiksia</u>: Tampereen kaupungin liikunta- ja nuorisoyksikkö, varhaiskasvatus sekä kasvatus- ja opetuspalvelut jakavat 50 000 euroa lasten ja nuorten toimintarahaa lapsille tai nuorille järjestettäviin toimintoihin. Toimintarahalla tuotetaan iloa ja äksöniä muille! Taustalla on vahvasti ajatus lapsilta lapsille ja nuorilta nuorille. Ei siis ryhmän sisäiseen toimintaan. Toimintarahaa voivat hakea nuorten ryhmät, ja ryhmän jäsenten tulee olla alle 30-vuotiaita. Etusijalla ovat 13–17-vuotiaiden nuorten porukat. - Koklaamo-hankkeessa 2018 kehitettiin kaupungin yhteiskehittämistä, kokeiluja ja avoimia innovaatioalustoja. <u>Tampere Junior</u> on kehitysohjelma vuosille 2020–2023, jonka tavoitteena on hyvinvointierojen kaventaminen lasten ja nuorten sekä lapsiperheiden osalta.
Turvallisuussuunnitelma päivitetään ja lisätään kaupunkilaisten toimintaosaamista onnettomuus- ja muissa riskitilanteissa. Toteutunut osittain	Turvallisuussuunnitelma päivitettiin vuosien 2019–2020 aikana ja hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa joulukuussa 2020. Korona-pandemian aikana asukkaiden osaamista pandemiariskin vähentämiseksi ja tartuntojen ehkäisemiseksi lisättiin muun muassa viestinnän keinoin. Muilta osin kaupunkilaisten toimintaosaamisen lisääminen onnettomuus- ja riskitilanteissa jäi kuitenkin toteutumatta.

Tamperelaisten elämäntapa, esteettömyys ja osallisuus

Tavoite	Toteutuminen valtuustokaudella
Kaupungin yhdenvertaisuussuunnitelman osoittamia kehittämistarpeita ovat positiivisten asenteiden, turvallisuuden, vuorovaikutuksen ja osallistumisen sekä vaikuttamisen lisääntyminen henkilöstön osaamista parantamalla ja edistämällä eri väestöryhmien välisiä hyviä suhteita, keskinäistä vuorovaikutusta, tiedonsaantia ja yhteistyötä. Myös suunnitelmallista tasa-arvoisuuden, esteettömyyden ja saavutettavuuden edistämistyötä on jatkettava. Toteutunut osittain	- Yhdenvertaisesti sinun-kokonaisuus käynnistettiin syksyllä 2019. Vuosi 2020 toteutettiin teemalla: ”Tampere. Yhdenvertaisesti sinun”. Tähän teemaan liittyi kiinteästi myös Tampereen haku Euroopan kulttuuripääkaupungiksi 2026. Kokonaisuus toteutettiin erittäin poikkeuksellisen aikana, mutta kaupunkiorganisaatio kykeni kuitenkin poikkeustilanteessa muuttamaan toimintaansa lyhyessä ajassa. Näin teemaan liittyvien tekojen vaikuttavuus ja peruutusten aiheuttama tyhjiö pystyttiin kompensoimaan niin hyvin kuin se kriisitilanteessa oli mahdollista. <u>Yhdenvertaisesti sinun</u> –kerta-avustuksilla keväällä 2020 kaupunki haastoi kaikki miettimään keinoja, joilla voitiin helpottaa tamperelaisten yksinäisyyttä ja edistää yhteisöllisyyttä koronatilanteessa. Kaupunki avasi uuden avustushaun, jossa hyvälle toteutuksille oli jaossa yhteensä 140 000 euroa. Avustushaku oli avoin kaikille uutta toimintaa poikkeustilanteeseen tamperelaisille kehittäneille tahoille. <u>Eritysisavustukset avustusyhteisöille</u> jaettiin vuoden 2020 lopun hakukierroksella. Jaossa oli 300 000 euroa harkinnanvaraisina yleisavustuksina sivistys- ja kulttuurilautakunnan avustusyhteisöille koronan aiheuttamien erityishaasteiden kattamiseen. Avustuksen tarkoituksena oli paikallisen yhdistystoiminnan ja taidelaitosten toiminnan jatkumisen turvaaminen Tampereella. - Vammaisneuvoston esteettömyystyöryhmässä on toteutettu esteettömyyskartoituksia. Lisäksi yhdenvertaisuuskoordinaattorin tehtäviin sisällytettiin laajasti yhdenvertaisuuteen liittyvän yhteistyön edistämistä. - Kulttuurisen kehitysvammatyön verkoston ja ikäihmisten virkistysrahaston avulla on edistetty kulttuurin yhdenvertaista saatavuutta ja saavutettavuutta. - Asetetun tavoitteen laajuuden vuoksi todetaan kyseisen tavoitteen toteutuneen osittain.
Ihmisten erilaisuus huomioidaan digitaalisia palveluja kehitettäessä ja varmistetaan siten kaikkien palvelujen saatavuus jatkossakin kaikille kuntalaisille. Toteutunut osittain	- Tampereen kaupungin internet-sivu -uudistuksessa on otettu huomioon saavutettavuusdirektiivin vaatimukset. - Kotihoidon asiakkaille on kehitetty kuvapuhelinpalvelua sekä hoidon tarpeisiin että kulttuuri- ja liikuntapalveluiden välittämiseen. <u>Omaolo</u> –digipalvelu on käytössä sosiaali- ja terveydenhuollossa. - Perusopetuksen ja 2. asteen koulutuksen sekä korkeakoulujen siirtyminen etäopetukseen vuoden 2020 aikana on lisännyt digiosaamista oppilaiden, opiskelijoiden ja opetushenkilöstön osalla. Koronan tuoma digiloikka on lisännyt osaamista myös muilla aloilla merkittävästi. - Tampere on osallisena <u>Pidike</u> –hankkeessa, jossa kartoitetaan digituen tarvetta ja tarjontaa maakunnan alueella. - Asetetun tavoitteen laajuuden vuoksi todetaan kyseisen tavoitteen toteutuneen osittain.

Fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen toimintakyky

Tavoite	Toteutuminen valtuustokaudella
Lisätään ehkäisevän päihdetyön resurssit Aluehallintoviraston ja THL:n suositusten mukaisiksi (0,3–0,5 htv/20 000 asukasta), jotta voidaan paremmin hyödyntää monialaisen ehkäisevän päihdetyön verkoston toimintaa ja osaamista päihdehaittojen vähentämiseksi sekä Pakka-toimintamallin mukainen toiminta vakiintumaan. Ei toteutunut	- Ehkäisevän päihdetyön koordinaatioon suunnatut resurssit ovat vaihdelleet valtuustokauden aikana 1,3–1,6 välillä. Ehkäisevää päihdetyötä tehdään useissa eri yksiköissä, ja kokonaistyöpanoksen arviointi on vaikeaa. Pakkatoiminnan eri muotoja on toteutettu valtuustokauden aikana, mutta toimintamalli ei ole vielä vakiintunut. Vuonna 2018 jaettiin Vastuullisen kaupan toimijan diplomit. Ehkäisevän päihdetyön vastuut ja toimenpiteet on raportoitu <u>lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman raportissa 2018-2020</u> - Tampereen kaupungin päihdehoidon tiekartta hyväksyttiin syksyllä 2021. Päihdehoidon tiekartta sisältää 34 päihdehoitoa kehittävää toimenpidekoronaaisuutta vuosille 2021–2023. Tiekartta pohjautuu edellisen sosiaali- ja terveyslautakunnan linjauksiin ja <i>Päihdehoidon kehittäminen Tampereella</i> -työryhmän loppuraporttiin, joka valmistui kesällä 2021. Tiekartta muotoilee raporttiin nostetut toimenpiteet konkreettisiksi kehittämistoimiksi.
Edistetään lasten ja nuorten terveystottumuksia (mukaan lukien lihavuuden ehkäisyn ja suun terveyden, ravitsemuksen ja liikunnan). Toteutunut osittain	- Ruokakasvatuksen vahvistamista läpi varhaiskasvatukseen on toteutettu yhteistyössä Pirkanmaan Voimian kanssa. <u>Sapere</u> ruokakasvatusmenetelmä-opas on käytössä. Lapsilla on ollut myös mahdollisuus osallistua äänestyksiin ja ruokaraateihin. Asiakastytyväisyyskysely toteutettiin viisivuotiaille lapsille. Pilotointia aloitettiin kasvisruoka toisena vaihtoehtona muutamissa valituissa päiväkodeissa ja se laajentui myös useampaan päiväkotiin. - Koulu- ja opiskelijaruokailun suosion lisääminen osallistavalla ruokakasvatuksella osana opetusta: Oppilaat osallistuivat äänestyksillä Mieliruokaviikolle. Pirkanmaan Voimia on ideoinut kahdesti vuodessa <u>lasten parlamentin</u> ja <u>nuorisovaltuuston</u> kanssa oppilaiden osallistumismahdollisuuksia. Oppilaskuntien säännölliset tapaamiset lukuvuosittain ovat toteutuneet suurimmassa osassa kouluja. Lasten parlamentin alueellisissa parlamenteissa on järjestetty koulujen oppilaille ruokaraateja, jolloin on kerätty kirjallista palautetta koululounaan mausta, ulkonäöstä, rakenteesta ja laadusta. Yläkouluissa on kokeiltu palautteen antamista sähköisesti. Pirkanmaan Voimia on ollut mukana myös valtakunnallisen Maistuva koulu -hankkeen sisällön suunnittelussa. Hankkeen kautta on mahdollistettu ruokakasvatus osaksi opetusta yhteistyössä opetuspalveluiden kanssa. <u>Lupa liikkua ja harrastaa</u> on Tampereen varhaiskasvatukseen ja esiopetuksen sekä perusopetuksen toimintakulttuuri, jonka tarkoituksena on tukea lasten ja nuorten hyvinvointia aina päiväkodista perusopetuksen loppuun asti. - Suun terveydenhuollon palveluissa pyritään tavoittamaan aiempaa paremmin paljon palveluita tarvitsevat ja palveluista pois jäävät lapset ja nuoret. Toiminnassa pilotoidaan niin sanottuja huolitiimejä, jotka tekevät ennaltaehkäisevää työtä ja tarjoavat tukea perheille suun terveyden edistämiseksi. Moniammatillinen huolitiimi ohjaa tarvittaessa lapsen tai nuoren perheeseen myös muiden sosiaali- ja terveyspalvelujen piiriin. Huolitiimejä kokeillaan paikallisesti ja niiden toiminta kytkeytyy PirSOTE-hankkeeseen. Tavoitteena on vakiinnuttaa huolitiimit pysyväksi toimintamalliksi. - Hyvinvoiva keho -työryhmän työ käynnistyi vuonna 2020. Työryhmän tehtävänä on pohtia poikkihallinnollisesti ratkaisuja lasten ja nuorten ali- ja ylipainon ehkäisemiseksi. Työryhmän ehdotukset on esitelty LANUPE -ohjausryhmässä keväällä 2021.

Ympäristö	
Tavoite	Toteutuminen valtuustokaudella
Kaavoitusohjelman painotukset tehdään monipuolisuutta vahvistavasti. Toteutunut	- Yleiskaavatyössä on keskitytty ennen kaikkea hiilineutraalisuustavoitteeseen (<i>Hiilineutraali Tampere 2030 –tiekartta</i>) hankkimalla tietoa hiilineutraalisuuden ja yhdyskuntarakenteen välisestä kytköksestä. Tavoitteen toteutumiseksi kaupunkistrategia ohjaa jo vahvasti uuden asuntorakentamisen sijoittumisesta rakenteen kannalta edullisille vyöhykkeille. Jatkossa ohjausta on vahvistettava myös toimitilarakentamiseen, jotta kasvuun ja tulevaisuuden tarpeeseen vastaavaa työtilaa syntyy alueille, joilla olemassa olevaa rakennuskantaa ja toimitilaa korvataan uudella. - Lähivirkistysalueiden turvaamiseksi on Kantakaupungin yleiskaavaehdotukseen lisätty koko kaava-aluetta koskeva uusi yleismääräys, joka turvaa kaikkien asemakaavoitettujen puistojen ja virkistysalueiden säilymisen. - Tampere huomioi yleiskaavassa jatkossa entistä selkeämmin Tampereen kaupunkiseudun tavoitteet kestävästä yhdyskuntarakenteesta osoittamalla MAL-sopimuksessa 2020–2023 määritellyn Kestävä ja vähähiilinen yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmän vyöhykkeen osaksi kaupunkistrategian kasvun ja elinvoiman vyöhykettä. - Kaavaehdotuksessa kaupungin kasvu toteutuu pääosin uudistamalla jo rakennettuja alueita, käyttäjämäärän kasvu viher- ja virkistysalueilla lisää entisestään niihin kohdistuvaa käyttöä ja kulumista. Tästä syystä olemassa olevista viheralueista on huolehdittava riittävien virkistysmahdollisuuksien ja luonnon monimuotoisuuden osalta. <u>Kaupunkipuu</u> -kyselyyn vastasi 1400 kuntalaista. Kyselyn tulokset ovat paikkatietona suunnittelijoiden käytettävissä esimerkiksi katu- ja vihersuunnittelua varten. <u>LUMO</u>-ohjelma tähtää luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen kasvavassa kaupungissa ja tiivistyvässä kaupunkirakenteessa myös suojelualueiden ulkopuolella ja kaupunkilaisten lähiympäristöissä. Ohjelman ensimmäinen suunnitteluvaihe päättyi 24.8.2020 kaupunginhallituksen päätettyä ohjelman tavoitteet. <u>Kauppi-Niihama vertaissuunnittelu</u> toteutettiin kokeiluna 2018–2019. Kaikille avoimeen vertaissuunnitteluun osallistui 12 ryhmää.
Parannetaan suunnitelmallisesti pyöräilyn ja kävelyn olosuhteita ja liikkumisen kattavaa sujuvuutta. Toteutunut osittain	- Hiilineutraali Tampere 2030 -tiekartta sisältää laajan valikoiman toimenpiteitä liikkumisen päästövähennysten saavuttamiseksi. Tiekartan teemoista ovat tässä yhteydessä relevantteja etenkin ”Kestävä kaupunkisuunnittelu” ja ”Kestävä liikennejärjestelmä”. Tampereella 43 % kotitalouksista on autottomia. <u>Kestävän kaupunkiliikkumisen suunnitelma SUMP</u> on laadittu vuosille 2021–2024. Suunnitelmaa ja toimenpideohjelmaa päivitetään yleiskaavan yhteydessä neljän vuoden välein. Suunnitelman tavoitteena on vaikuttaa kulkutapavalintoihin, turvallisuuden tunteeseen ja yhdenvertaisuuteen sekä kestävyYTEEN. - Tampereen kaupunkiseudun kävelyn ja pyöräliikenteen kehittämisohjelma 2.0 <u>NysseLab</u> on joukkoliikenteen testilaboratorio, jossa asiakkaat otetaan mukaan palveluiden kehittämiseen. <u>Linjasto 2021</u> suunnittelu aloitettiin vuoden 2018 alussa yhdessä liikennöintialueiden asukkaiden kanssa. Yhteistyön pohjalta syntyi lopullinen linjastosuunnitelma, joka hyväksyttiin joukkoliikennelautakunnassa huhtikuussa 2019.

Hyvinvointisuunnitelman 2017–2020 tavoitteiden toteutuminen: 5/7

Ravitsemus	
Tavoite	Toteutuminen valtuustokaudella
Varhaiskasvatussuunnitelmaan ja opetussuunnitelmaan kirjataan ruokakasvatuksen tavoitteet, mukaan lukien suun terveyttä edistävät käytännöt ja yhteistyö kotien kanssa. Toteutunut	• Valtakunnallisissa ja paikallisissa varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmassa on kirjattu ruokakasvatuksen tavoitteet sekä yhteistyön tekeminen laajasti kotien ja huoltajien kanssa. • Suun terveyttä edistäviä käytäntöjä ei ole varhaiskasvatus- tai opetussuunnitelmiin suoraan kirjattu, mutta suun terveydenhuollolla on omat toimintaohjelmat eri-ikäisille lapsille ja nuorille.
Mielenterveyspalvelujen käyttäjien ja työttömien tavoittaminen riittävän varhain. Ei toteutunut	• Mielenterveyspalveluista tai työllisyyspalveluista ei ole suoraan ohjauskeinoa ravitsemusohjauksen pariin. PirSOTEn elintapaohjauksen työpaketissa tullaan edistämään asiaa eri ikäryhmien osalta. Pirkanmaan tulevaisuuden sote-keskus -hanketta (<u>PirSOTE</u>) toteuttavat yhteistyössä kunnat, Taysin perusterveydenhuollon yksikkö sekä sosiaalialan osaamiskeskus Pikassos. • Tampereen kaupungin päihdehoidon tiekartta hyväksyttiin syksyllä 2021. Päihdehoidon tiekartta sisältää 34 kehitettävää toimenpidekokonaisuutta mielenterveys- ja päihdetyön kehittämiseksi vuosille 2021–2023.

Kulttuuri ja sivistys	
Tavoite	Toteutuminen valtuustokaudella
Lisätään kaupunkilaisten mahdollisuuksia osallistua kaupungin kulttuuritarjontaan parantamalla eri toimijoiden välistä yhteistyötä ja esimerkiksi tuomalla kulttuuripalvelut lähelle sosiaalipalvelujen asiakkaita. Toteutunut	- Kulttuurihyvinvoinnin palvelutarjonta ja digitaalisen kulttuurin palvelutarjonta on lisääntynyt merkittävästi. <u>Kaikukortti</u>-toiminnan aloittaminen Tampereella, toteutus on siirtynyt korona-tilanteen johdosta vuoden 2021 puolelle. Kaikukorttia jaetaan aikuissosiaalityön asiakkaille sekä saman asiakasryhmän parissa toimivien järjestöjen asiakkaille. - Sivistyspalveluiden yhteisten palveluiden, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tiimissä, on nimetty kulttuurihyvinvoinnista vastaava suunnittelija. - Vuonna 2020 Kulttuurikasvatusohjelma <u>Taidekaari</u> kattaa 99,84 % perusopetuksen oppilasmäärästä. Vuonna 2017 se kattoi 93,98 % perusopetuksen oppilasmäärästä. Lisäopetus (10 lk) ei ole Taidekaaren piirissä. 7–18-vuotiaiden tamperelaisten ikäluokasta taiteen perusopetuksen piirissä on 15,1 % (Vuoden 2019 väestötietoon suhteutettuna) <u>Kirjastoverkkoselvitys</u> toteutettiin 2019, selvityksen tavoitteena on kehittää Tampereen kaupunginkirjaston palveluverkkoa ja -valikoimaa vuoteen 2030 mennessä. Selvityksen yhteydessä toteutettiin asiakaskysely.
Laajennetaan neuvoloiden, kouluterveydenhuollon ja kulttuuripalvelujen yhteistyötä kulttuurilähetteen antamisessa. Toteutunut osittain	Pikkulapsiperheiden <u>harrastelähetettä</u> (entinen Kulttuurilähetä) jaetaan vuosittain 300 kpl neuvoloihin edelleen asiakasperheille jaettavaksi. Kyseinen toiminta on laajentunut varhaiskasvatuksen puolelle, mutta yhteistyö ei ole ainakaan toistaiseksi laajentunut koskemaan myös kouluterveydenhuoltoa.

Liikunta ja fyysinen aktiivisuus	
Tavoite	Toteutuminen valtuustokaudella
Matalan kynnyksen liikkumisen mahdollisuuksia lisätään ja olosuhteita parannetaan mahdollistamalla tehokas sisä- ja ulkoliikuntatilojen käyttö muun muassa höntsäilyyn ja erityisryhmille. Toteutunut osittain	• <u>Nuorten treenit</u> ovat kaikille Tampereen perusopetuksen 7-9 luokkien oppilaille avoimia ja maksuttomia liikuntatreenejä. Vähintään tunnin päivässä liikkuvien 8.- ja 9. -luokkalaisten osuus on noussut ollen 22,8 % vuonna 2019. Toisen asteen oppilaitoksissa on käynnissä hanke <u>Go lukiot & Go Tredu</u> 2020-2021, jossa oppilaiden liikunnan mahdollisuuksia on lisätty. • Vapaassa ympärivuotisessa käytössä on yhdeksän <u>ulkokuntosalilaitteilla</u> varustettua kuntoilupistettä ympäri kaupunkia. Lisäksi monissa puistoissa on tällä hetkellä kuntoilupaiikkoja, joista keskustassa sijaitsevat muun muassa Ratinan ja Sorsapuiston monipuoliset kuntoilupaidat. Myös Amurista Väinö Linnan puistosta sekä Tampellan ranta-alueelta löytyy kuntoilulaitteita. • <u>Liikuntaneuvontaa</u> terveysasemilla sai 268 asiakasta, ryhmäneuvontaan osallistui 90, Pirten työterveyden Liike on lääke -ryhmään 8, Nuorten liikuntaneuvontaan 33, Työllisyyspalveluiden yksilö- ja ryhmäneuvontaan yhteensä 10 ja liikunnan puhelinneuvontaa sai 135 asiakasta vuonna 2020. • <u>Kaupunkitilat 24/7-projektin</u> tarkoituksena on edesauttaa ja selkeyttää tiloihin pääsyä sekä niiden varaamista ja maksamista. Tehokkaan sisä- ja ulkoliikuntatilojen käytön eteen on siis tehty töitä, mutta toistaiseksi tulokset ovat vielä olleet vähäisiä.
Lisätään ja tuetaan ikäihmisten liikuntamahdollisuuksia. Toteutunut osittain	• <u>Liikuntaluotsien</u> järjestämä toiminta tavoitti 2469 osallistujaa (2020). Ikääntyneitä kannustetaan liikuntaan myös kaupungin neljän kuntosalin liikuntaluotsivuoroilla, jolloin on mahdollista saada luotsien vertaisohjausta kuntosalilaitteiden käyttöön. • Liikuntaneuvontaluennoilta on osallistunut 86 henkilöä (2020). Liikunnan ohjattuja ryhmiä (kausimaksullisia) on tarjolla vuosittain 60-vuotta täyttäneille 208. Kurssien lukumäärä ei ole olennaisesti vuosien varrella lisääntynyt (2017: 197 kurssia). Kurssien ja aloituspaikkojen määrässä on myös alueellisia eroja (mm. liikuntapaikkojen sijoittumisesta johtuen). • Useimmissa palvelukeskuksissa ja lähitireillä on liikuntatila ja osassa myös asiakkaiden käyttöön tarkoitettu kuntosali. • Uimahalleja on neljässä kaupunginosassa ja kesäisin käytössä on maauimala. Uimahalleissa on käytössä alennettu pääsymaksu yli 65-vuotiaille ja veteraaneille uimahallikäynti on maksutonta. • Erityisesti ikääntyneille suunnatut ulkokuntosalit ja liikuntapuistot sijaitsevat Raholan Jurvalan puistossa ja Nekalan Norrköpingin puistossa. • Liikuntapalvelujen toiminta-avustuksien arviointikriteerejä on muutettu vuonna 2019 vastaamaan talouden tasapainottamisohjelmaa ja tämän myötä lasten ja nuorten toiminnan painotuksen lisäämisen mahdollistamiseksi on aikuisten toiminnan painotus poistettu kokonaan.

Tehdyt päätösten ja suunnitelmien vaikutusten ennakoarvioinnit 2017-2021

Päätösten vaikutusten ennakoarviointi (EVA) on tapa arvioida etukäteen, miten valmistelussa oleva päätös vaikuttaisi erilaisten ihmisryhmien elämään. Monissa laeissa edellytetään vaikutusten ennakoarviointia (muun muassa terveydenhuoltolaki, tasa-arvolaki ja YK:n lastenoikeuksien sopimus).

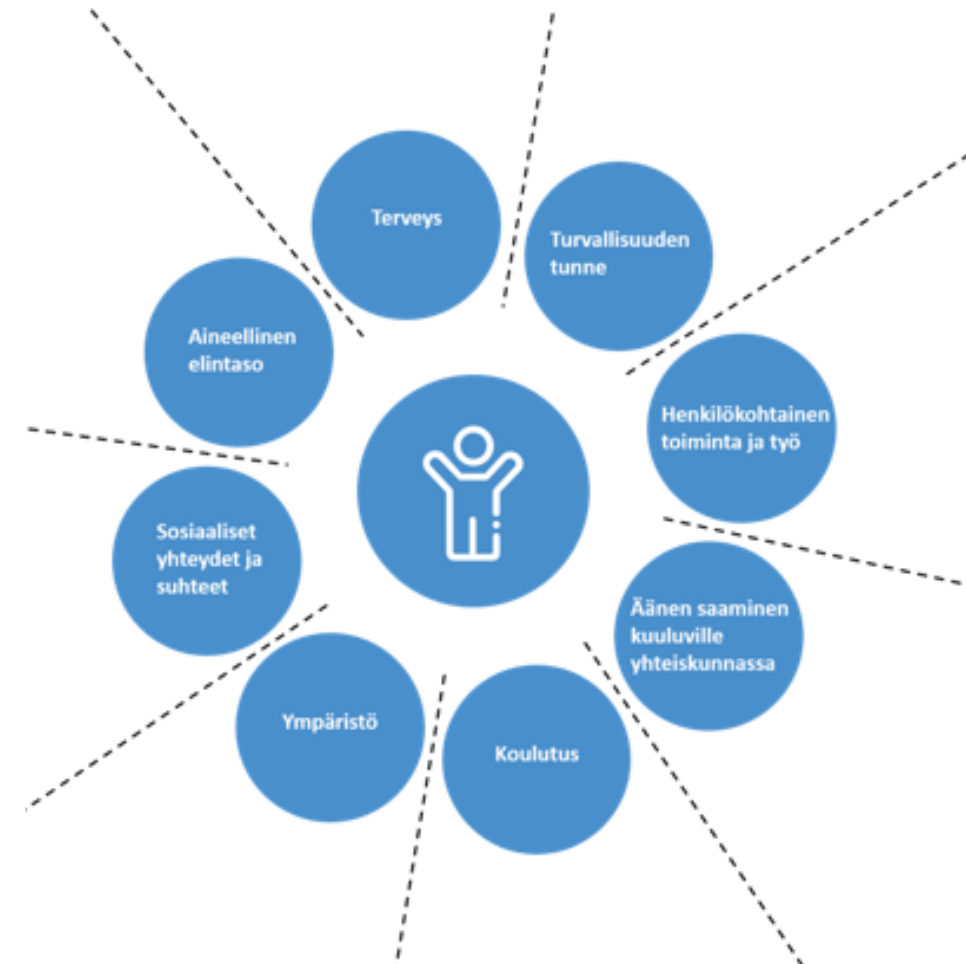
Tampereella tehtiin yhteensä 12 raportoitua vaikutusten ennakoarviointia valtuustokauden aikana.

- Nuorisovastaanotto tilat ja ikärajat (2020)
- Perhekeskustoimintamalli (2020)
- Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltopalveluiden siirtyminen YTHS:lle: Muutoksen arviointi palveluiden kokonaisuuden, asiakasmäärien ja palveluiden laadun näkökulmasta (2020)
- Sosiaali- ja terveyspalveluiden aukioloaikojen laajentaminen (2020)
- Kotihoidossa asiakastyöhön liittyvän ajankäytön lisääminen (2020)
- SIB, riskien arviointi (2020)
- Pirkanmaan omais- ja perhehoidon sekä henkilökohtaisen avun keskuksen toiminta ja vaikeavammaisten henkilökohtaisen avun kilpailutus (2020)
- Päihde- ja mielenterveyspalveluiden integraatio: arviointinäkökulmat määriteltiin (2020)
- Joukkoliikenteen lippuhinnoittelu ratikan osalta, evaus lapsivaikutusten osalta (2020)
- Omaishoidon tuen maakunnallisen kokonaisuuden kehittäminen (2020)
- Sydämen vajaatoimintapotilaan etäseuranta (2021)
- Vuosiluokkiin sitoutumaton esiopetus: Pilotin kokemuksista tehty arviointi (2021)

Laaja hyvinvointikertomus 2017–2020

Stiglitzin mallin hyvinvointivarannot:

- Terveys
 - Elintavat ja riskitekijät
 - Palveluiden käyttö ja saatavuus
- Koulutus
 - Varhaiskasvatus
 - Koulutustaso
- Henkilökohtainen toiminta ja työ
 - Eläköityminen
 - Harrastaminen
- Ympäristö
 - Ilmastotavoitteet
 - Ympäristöhaitat
 - Virkistys ja luontoarvot
 - Liikenne ja asuinympäristö
- Äänen saaminen kuuluville yhteiskunnassa
 - Osallistumismahdollisuudet
- Sosiaaliset yhteydet ja suhteet
 - Ystävyyssuhteet
 - Kiusaaminen
- Aineellinen elintaso
 - Tulotaso
 - Asuminen
- Turvallisuuden tunne
 - Rikokset
 - Koettu turvallisuus ja väkivalta
 - Tapaturmat ja onnettomuudet

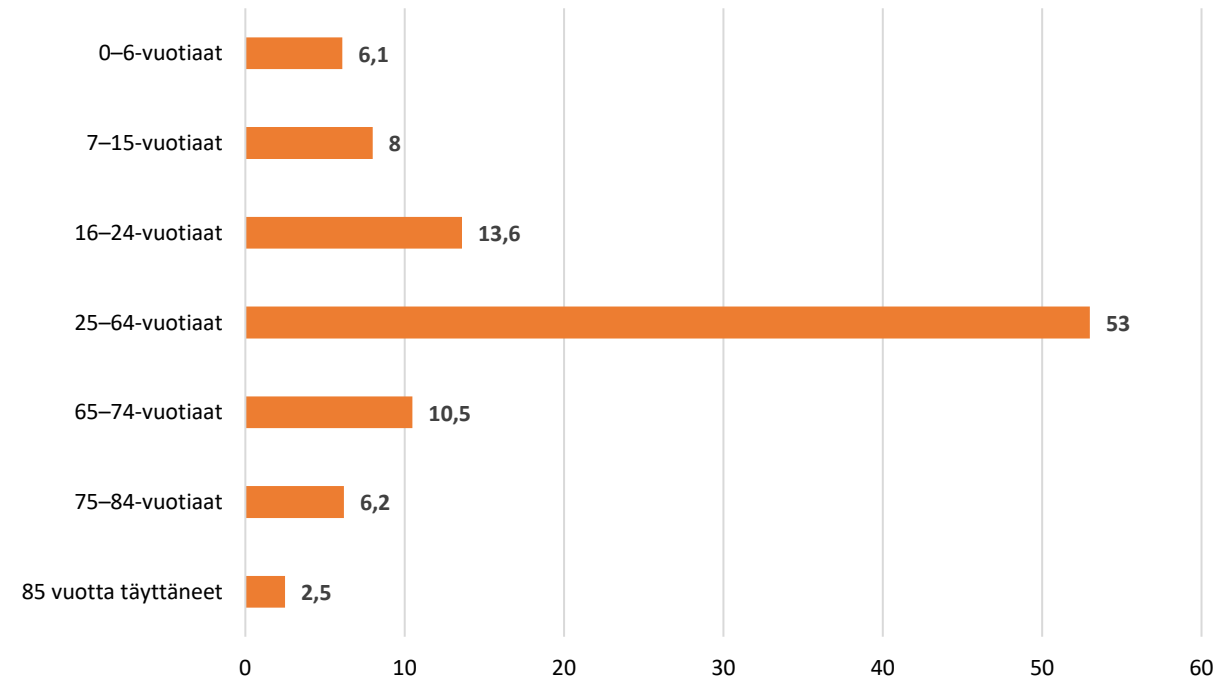
Hyvinvointikertomus väestön hyvinvoinnin nykytilan kokoavana kuvaajana

- Tampereella on useita ohjelmia ja suunnitelmia, jotka tukevat ja tarkentavat kaupunkistrategiaa ja pormestariohjelmaa, ja joissa tarkastellaan hyvinvointia laajasti tai kohdennetummin eri asukasryhmiin liittyen. Näistä ohjelmista ja suunnitelmista mainitaan osa jokaisen hyvinvointivarannon kokoavalla aloitusdialla.
- Lisäksi Tampereella hyödynnetään monia alueellisia ja kansallisia suunnitelmia sekä ohjelmia, kuten Pirkanmaan alueellinen hyvinvointikertomus ja –suunnitelma ja kansallista lapsistrategiaa.

Viiden edellisen vuoden aikana kaupungin väestö on kasvanut keskimäärin 3000:lla asukkaalla vuodessa.

- Tampereella asui vuoden 2020 lopussa 241 009 asukasta, josta miesten osuus on 48,5 % ja naisten osuus on 51,5 % (THL Sotkanet 2020)
- Tampereen väestönkasvusta valtaosa perustuu kuntien väliseen muuttovoittoon. Ulkomaan kansalaisten sekä vieraskielisten määrä kasvaa vuosittain. Muuttotappiota syntyy 30–39-vuotiaista aikuisista sekä alle kouluikäisistä lapsista.
- Syntyvyys on ollut laskussa viimeiset viisi vuotta, mutta kääntyi hienoiseen nousuun vuonna 2020.
- Tampereella on lapsiperheitä 23 450 (Tampere Junior - kehitysohjelma, lapsiperhedata-analyysi 2020)
- Tulevaisuudessa väestö vanhenee. Esimerkiksi yli 85-vuotiaiden kaupunkilaisten määrän ennustetaan kaksinkertaistuvan seuraavan 15 vuoden aikana.
- Koronapandemialla ei ole ollut toistaiseksi merkittävää vaikutusta Tampereen nettomuuttoon.

Tampereen väestö ikäryhmittäin, % 2020

Kuva: Visit Tampere / Laura Vanzo

Terveys

KOONTI:

- Suurin osa tamperelaisista kokee terveydentilansa hyväksi. Laajemmin tarkasteltuna tamperelaisten sairastavuusindeksi on hieman noussut, mutta ennenaikaisesti menehtyneiden osuus on kuitenkin laskenut tasaisesti.
- Nuorten mielenterveyden haasteet ovat lisääntyneet ja tamperelaisen aikuisväestön keskuudessa psyykkinen kuormittuminen on yleisempää verrattuna koko maan väestöön.
- Elintapojen osalta lasten ja nuorten ylipaino ja lihavuus yleistymisen on edelleen merkittävä terveyshaaste. Liian vähäinen unen määrä on yleistä nuorilla sekä pienten lasten vanhemmilla. Ravitsemukseen liittyen usealla lapsella ja nuorella jäävät väliin aamupala ja koululounas. Lasten ja perheiden ruokailuhetket ovat myönteisiä. Nuorten keskuudessa tuoreiden kasvien käyttö on hieman vähentynyt ja aikuisväestöstä puolestaan kolmasosa käyttää kasviksia ja hedelmiä suositusten mukaisesti. Ikääntyneiden vakaaravitsemus kääntyi nousuun. Lasten liikkuminen vähenee iän myötä ja aikuisista suurin osa harrastaa liikuntaa viikoittain.
- Suun terveyden osalta edelleen suuri osa lapsista ja nuorista ei harjaa hampaita kahdesti päivässä.
- Tamperelaisten aikuisten päihteistä yleisin on alkoholi ja lisäksi ikääntyneiden alkoholin liikakäyttö on yleisempää verrattuna koko maan vastaavaan ikäluokkaan. Alkoholin myynti asukasta kohden on ollut lievässä laskussa. Koronavirustilanteen vuoksi asetetuista poikkeustoimista huolimatta amfetamiinin käytön nouseva trendi on jatkunut. Kysytyin ja myydyin huume on kannabis. Lapsiperheissä huoltajien päihteiden käyttöä raportoidaan vähän.
- Nuorten päihteidenkäyttö on vähentynyt alkoholin ja tupakan sekä rahapelaamisen osalta. Myös kannabiksen kokeilu on lievässä laskussa, mutta nettiriippuvuus on noussut hieman edellisestä kyselystä. Suurin osa nuorista arvioi omalla paikkakunnalla huumeiden hankkimisen melko tai erittäin helpoksi.
- Palveluiden saatavuuden osalta haasteita on ollut erityisesti sosiaalipalveluissa sekä koronan myötä myös opiskeluhuollon palveluissa.

Suunnitelmat ja ohjelmat teemaan liittyen:

- [Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma](#)
- [Tukea vanhenemiseen - Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi ajalle 2020–2023](#)
- [Tampere Senior – Ikääntyvä yhteiskunta mahdollisuutena -ohjelma 2012-2020](#)
- WHOn Ikäystävällinen kaupunki –ohjelma
- [Tampere Junior -kehittämisohjelma 2020–2023](#)
- Oppilashuoltosuunnitelmat: Koulukohtainen

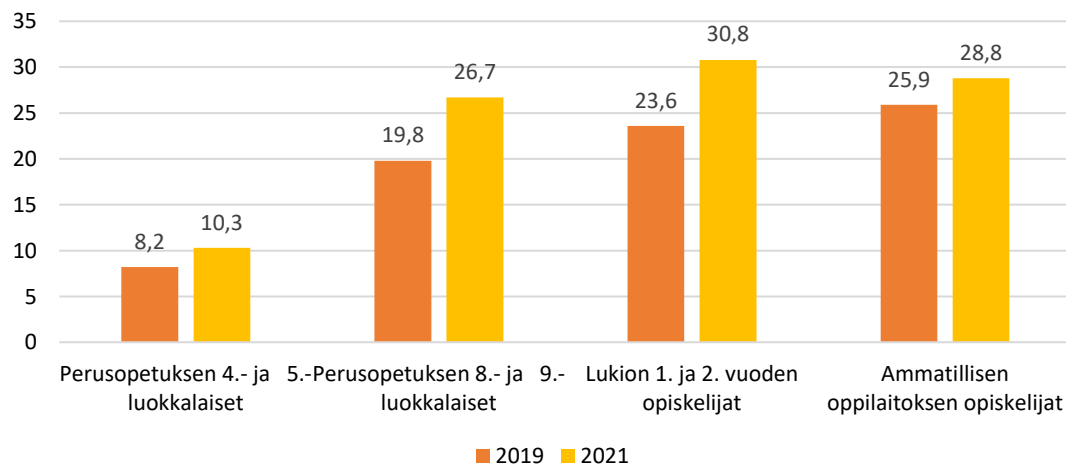
Terveydentila

Suurin osa tamperelaisista kokee terveydentilansa hyväksi.

Lapset ja nuoret:

- Lapsista ja nuorista terveytensä keskinkertaiseksi tai heikoksi kokevien osuus on vuoteen 2019 verrattuna kasvanut jokaisessa kyselyyn osallistuvien ryhmässä. Tytöt kokevat terveytensä keskinkertaiseksi tai huonoksi selvästi poikia yleisemmin. Myös valtakunnallisesti suunta on ollut kasvava. (Kouluterveyskysely 2021)

Terveydentilansa keskinkertaiseksi tai heikoksi kokevien osuus, % Tampere

Pikkulapsiperheet:

- 4-vuotiaiden lasten vanhemmista yli puolet arvioi oman terveydentilansa hyväksi (42 %) tai melko hyväksi (38 %). Suuri osa vanhemmista arvioi lapsensa terveydentilan erittäin hyväksi (77 %) tai melko hyväksi (21 %). (Hyvinvointikysely 4-vuotiaiden lasten perheille 2020)

Aikuisväestö:

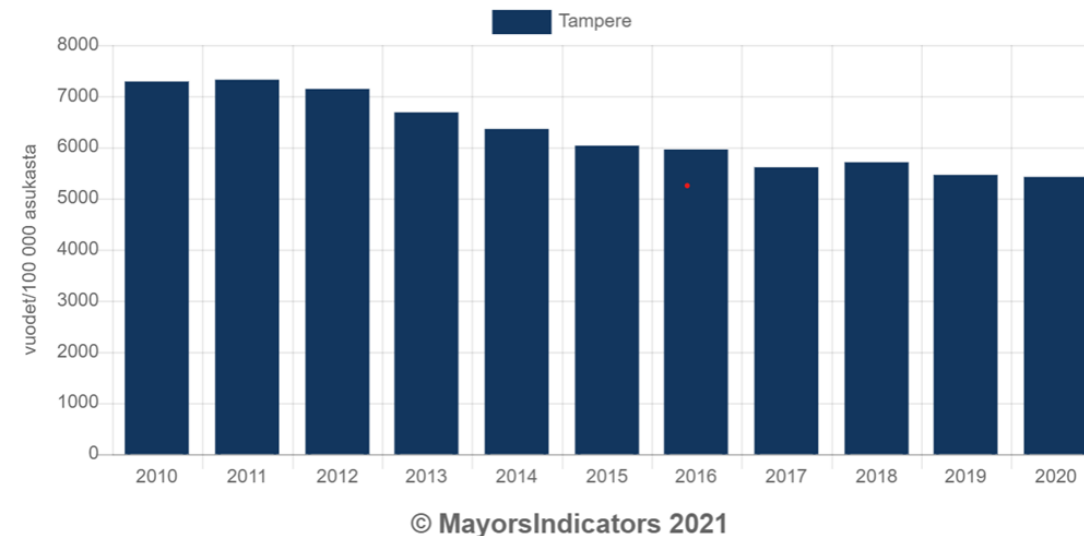
- Noin puolet (50,9 %) tamperelaisten hyvinvointikyselyyn vastanneista arvioi terveydentilansa hyväksi. Erittäin hyväksi arvioi 11,2 % vastanneista. Terveydentilaansa huonona piti 9,7 % ja 1,3 % erittäin huonona. (Tamperealaisten hyvinvointikysely 2021)
- FinSote-kyselyn (2020) mukaan terveytensä keskitasoisiksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus on kuitenkin koko maahan verrattuna hieman korkeampi.
 - Tampere 37,8 % ja koko maa 36,8 %

Tamperelaisten sairastavuus on sairastavuusindeksin mukaan hieman lisääntynyt, mutta ennenaikaisesti menehtyneiden osuus on laskenut kuitenkin tasaisesti.

- Sairastavuusindeksi kuvaa kuntien ja alueiden väestön sairastavuutta suhteessa koko maahan, jonka vertailuluku on 100. Tampereella on tapahtunut nousua 2016: 96,6 ja 2018: 97,3 (%-osuus vastaavan ikäisestä väestöstä)
- Diabeteksen vuoksi erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen määrä (%-osuus yli 40-vuotiaiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä) on noussut tasaisesti. Verenpainetautia sairastavien määrä on laskussa.
- Psykoosiin sairastuneita on Tampereella edelleen koko maan keskiarvoa 7 % enemmän.
- Depressiolääkkeiden käyttö on kaikissa ikäryhmissä maan keskiarvoa korkeampi.
- Depressiolääkkeistä korvausta saaneita on enemmän kuin koko maassa keskimäärin kaikissa ikäryhmissä alle 17-vuotiaita lukuun ottamatta.
(Kela Terveyspuntari 2018)

Menetetyt elinvuodet

- PYLL-indikaattori mittaa menetettyjen elinvuosien lukumäärää väestössä 100 000 asukasta kohti. Tarkastelussa ovat 0–80-vuotiaat eli indikaattori ilmaisee ennen suomalaisten elinajanodotetta tapahtuneet menehtymiset kuntakohtaisesti.
- Tampereen arvo vuodelle 2020 on 5422 vuotta/100 000 asukasta ja lukema on laskenut vuosien kuluessa tasaisesti.

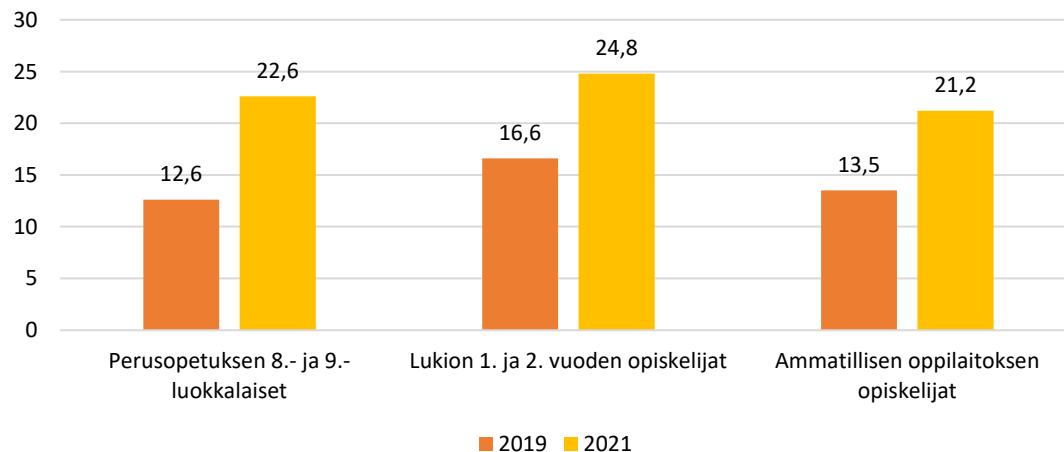
Psyykkinen kuormittuminen on tamperelaisten keskuudessa yleisempää verrattuna koko maan väestöön.

Nuoret:

- Huolta aiheuttavat lisääntyneet nuorten kokemat mielenterveyden haasteet, kuten ahdistuneisuus. Mielenterveyden osalta on havaittavissa myös merkittäviä eroja tyttöjen ja poikien välillä jokaisella kouluasteella. Tyttöjen ahdistuneisuus on kaikilla luokka-asteilla valtakunnallista tasoa korkeammalla. Nousua on tapahtunut jopa yli 10 % vuoteen 2019 verrattuna. (Kouluterveyskysely 2021)

Viimeisen kahden viikon aikana kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta kokeneiden osuus, %

Tampere

Pikkulapsiperheet:

- Vauvaperheissä tehdyn kyselyn mukaan 93 % vanhemmista on tyytyväisiä elämäänsä, mutta odotusaikana masennusoireilua oli esiintynyt 27,5 %:lla synnyttäneistä ja 12,9 %:lla toisista vanhemmista. (FinLapset-kyselytutkimus 2020: Vauvaperheiden hyvinvointi)
- Pikkulapsiperheissä **oman jaksamisen osalta 16,1 % sekä parisuhteen osalta 15,5 % vanhemmista olisi tarvinnut tukea, mutta he eivät tuoneet tuen tarvetta esille.** (Hyvinvointikysely 4-vuotiaiden lasten perheille 2020)

Aikuisväestö:

- FinSote-kyselyn (2020) mukaan **psykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus on Tampereella 19,1 % ja koko maassa 14,1 %.**
- Vastaavasti Tamperelaisten hyvinvointikyselyyn (2021) vastanneista aikuisista itsensä psyykkisesti merkittävästi kuormittuneeksi koki 11,3 %, josta ikäryhmittäin tarkasteltuna 18–29-vuotiaiden osalta prosenttiosuus oli suurin (20,9 %). Psyykkinen kuormittuneisuus oli yleistä myös työelämän ulkopuolella olevien keskuudessa.
 - Työkyvyttömiä 43,4 %
 - Työttömien ja lomautettujen 20,1 %
 - Opiskelijoiden osalta 19,6 %

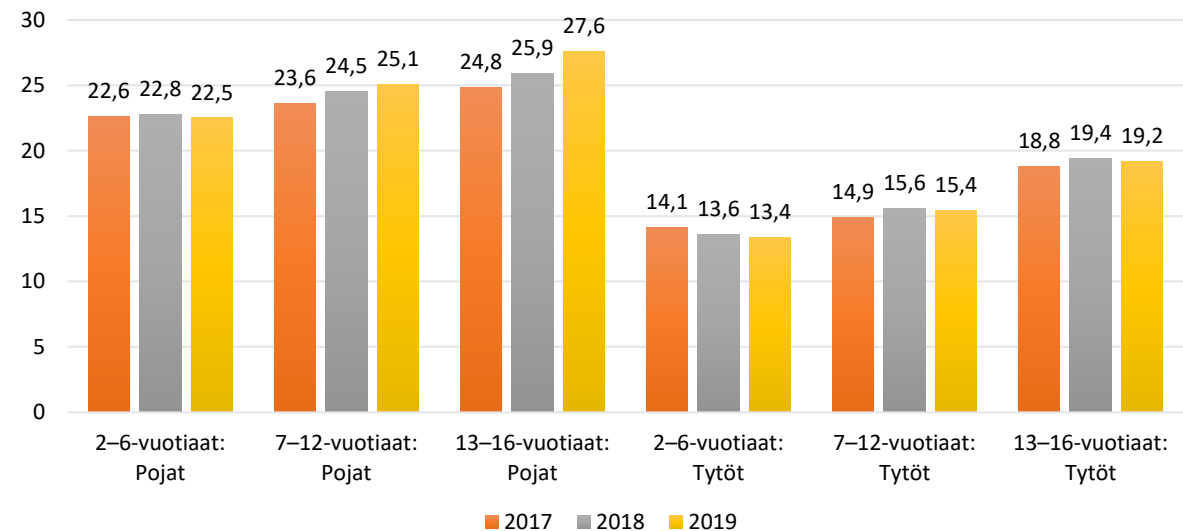
Lasten ja nuorten ylipaino ja lihavuus yleistyy ja vastaavasti aikuisten osalta lihavien osuus on hieman pienempi koko maan väestöön verrattuna.

Lapset ja nuoret:

- Vähintään ylipainoisten lasten ja nuorten osuus on viime vuosien aikana kasvanut.
- Kouluterveyskyselyn (2021) mukaan ylipainoisten nuorten osuus on tasaantunut 8.- ja 9.-luokkalaisten osalta mutta noussut lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden osalta. Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoiden osalta nuorten ylipainoisuus on noussut eniten ja osuus on yhä huomattavasti korkeampi verrattaessa muihin kouluasteisiin. Ylipainoisten osuus, %:

- Perusopetuksen 8.- ja 9.-luokkalaisista 16,1 % (2019: 16 %)
- Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 17,6 % (2019: 15 %)
- Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista 26,8 % (2019: 21,6 %)

Lasten ja nuorten ylipainon ja lihavuuden yleisyys, %
Tampere

- Poikien ylipaino on kaikissa ikäryhmissä selvästi tyttöjä yleisempää. (FinLapset: Rekisteriseuranta 2019)

Aikuisväestö:

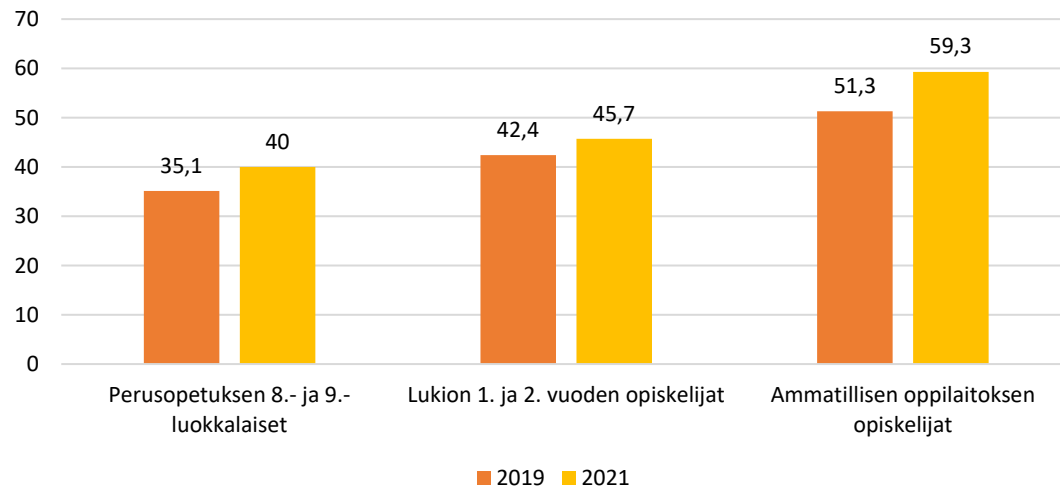
- Aikuisten osalta lihavien osuus (kehon painoindeksi BMI ≥ 30 kg/m²), % (FinSote 2020):
 - Tampere 17,6 % ja koko maa 22,5 %

Liian vähäinen unen määrä on yleistä nuorilla sekä pienten lasten vanhemmilla.

Nuoret:

- Nuorten liian vähäinen unen määrä on lisääntynyt. Erityisesti näin on tapahtunut perusopetuksen 8.- ja 9. - luokkalaisten ja ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla, joista jo lähes 60 % nukkuu vähemmän kuin kahdeksan tuntia. (Kouluterveyskysely 2021)

Arkisin tavallisesti alle kahdeksan tuntia
nukkuvien osuus, % Tampere

Pikkulapsiperheet:

- Vauvaperheissä 69 % synnyttäneistä ja 58 % toisista vanhemmista kertoi, ettei nuku mielestään riittävästi. (FinLapset-kyselytutkimus 2020: Vauvaperheiden hyvinvointi)
- 4-vuotiaiden lasten vanhemmista:
 - 40 % ilmoitti nukkuvansa mielestään riittävästi.
 - 60 % kertoi, etteivät he nuku mielestään riittävästi ja he haluaisivat nukkua enemmän.

(Hyvinvointikysely 4-vuotiaiden lasten perheille 2020)

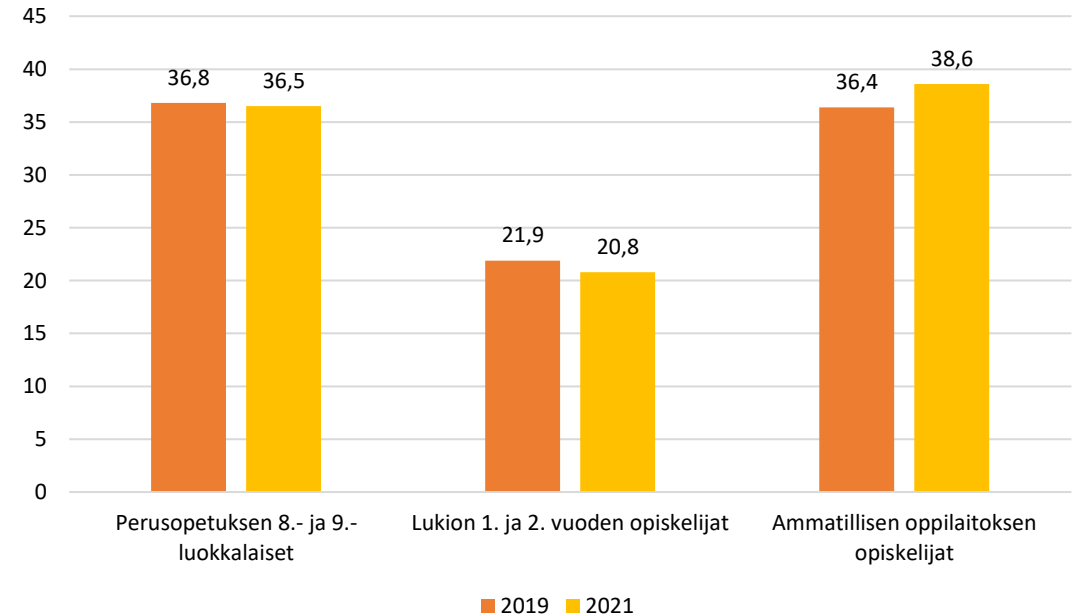
Aamupala ja koululounas jäävät väliin usealla lapsella ja nuorella.

- Niiden lasten osuus, jotka eivät syö aamupalaa joka arkipäivä, on kääntynyt kasvuun perusopetuksen 4.- ja 5.-luokkalaisten keskuudessa. Nuorten osalta kehitys on hieman tasaantunut tai kääntynyt positiiviseen suuntaan, mutta edelleen ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista yli puolet jättää aamupalan väliin.
- Ei syö aamupalaa joka arkipäivä, % (Kouluterveyskysely 2021):
 - Perusopetuksen 4.- ja 5.-luokkalaisten 25,3 % (2019: 22,5%)
 - Perusopetuksen 8.- ja 9.-luokkalaisten 38,3 % (2019: 37,5%)
 - Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 33,2 % (2019: 35,3%)
 - Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista 51,0 % (2019: 53,7 %)

”Suurella osalla nuoria ylipainon ja koululounaan syömättä jättämisen, kiusaamiskokemusten ja masennusoireiden välillä oli yhteys. Monella ylipainoisuus oli yhteydessä myös yksinäisyyteen.”, toteaa THL.

- Mäki P, Ikonen R, Hedman L, Raulio S, Laatikainen T. Ylipainon ja elintapojen yhteys selittyy osittain nuoren sosioekonomisilla tekijöillä. Suomen Lääkärilehti 16/2021 vsk 76.

Ei syö koululounasta päivittäin, % Tampere

Nuorten keskuudessa tuoreiden kasvien käyttö on hieman vähentynyt. Aikuisista kolmasosa käyttää kasviksia ja hedelmiä suositusten mukaisesti. Lasten ja perheiden ruokailuhetket ovat myönteisiä.

Lapset ja nuoret:

- Päiväkotikäisistä 72 % pitää ruokahetkeä kivana (2019: 74 %). Vastaavasti alakoululaisista 73 % kokee, että ruokailemaan on mukava tulla (2019: 75 %). Yhä useampi lapsi (71,3 %) maistelee rohkeasti uusia makuja (2019: 70,2 %).
- Tuoreiden kasvien päivittäinen syönti yläkoulussa ja toisella asteella on hieman vähentynyt:
 - Yläkoululaisista syö salaattia 38,9 % (2019: 40,8 %)
 - Lukiolaisista syö salaattia 57,2 % (2019: 62,8 %)
 - Ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevista syö salaattia 40,4 % (2019: 41,2 %)

(Pirkanmaan Voimian asiakastyytyväisyyskysely 2020)

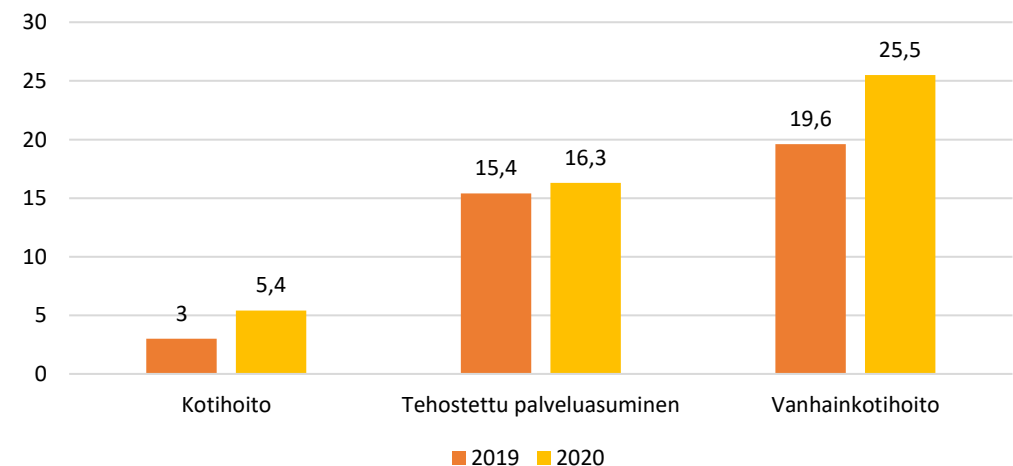
Pikkulapsiperheet:

- Valtaosa (78 %) kyselyyn vastanneista vanhemmista ilmoitti, että perhe syö joka päivä yhteisen aterian. (Hyvinvointikysely 4-vuotiaiden lasten perheille 2020)

Aikuisväestö:

- **Aikuisista kasviksia ja hedelmiä ravitsemussuositusten mukaisesti käyttävien osuus, % (FinSote 2020):**
 - Tampere 34 % ja koko maa 32,6 %
 - 65 vuotta täyttäneet: Tampere 46,4 % ja koko maa 38,2 %
- Ikääntyneiden vajaan ravitsemus kääntyi laskusuunnan jälkeen nousuun kaikissa tarkastelukohteissa. (MNA-tilastot 2020)

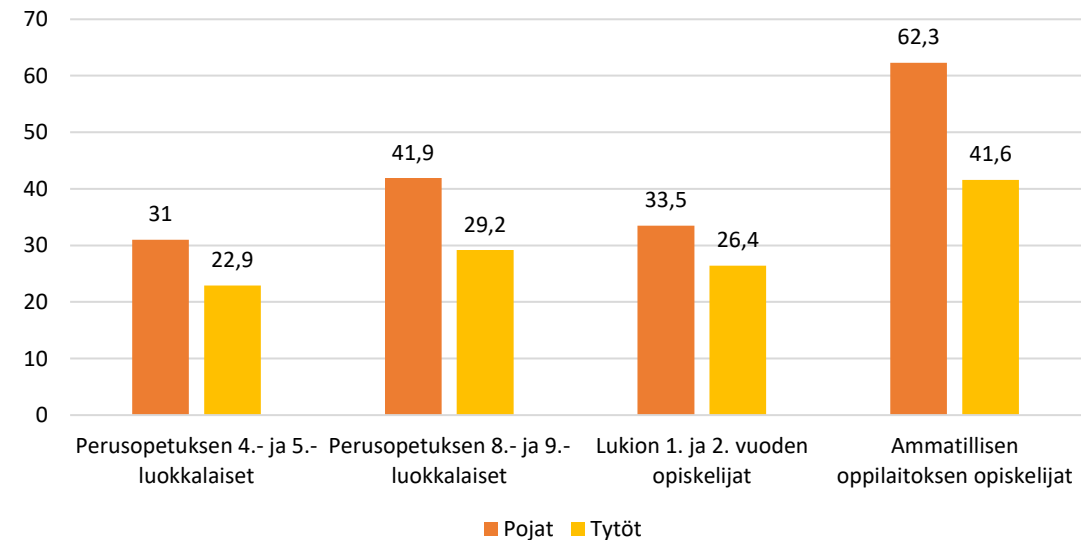
Ikääntyneiden vajaan ravitsemus eri tarkastelukohteissa, % Tampere

Edelleen suuri osa lapsista ja nuorista ei harjaa hampaita kahdesti päivässä.

- Lapsista ja nuorista edelleen suuri osa harjaa hampaat harvemmin kuin kaksi kertaa päivässä, vaikka kehitystä on tapahtunut viimeisten vuosien aikana kaikilla kouluasteilla lukuun ottamatta ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoita. Erot ovat merkittäviä tyttöjen ja poikien välillä. Kuitenkin lukion opiskelijoiden osalla poikien kohdalla on tapahtunut myönteistä kehitystä suhteessa tyttöihin, joiden hampaiden harjausaktiivisuus on vähentynyt hieman edellisvuosiin verrattuna.
- Harjaa hampaansa harvemmin kuin kahdesti päivässä, % (Kouluterveyskysely 2021):
 - Perusopetuksen 4.- ja 5.-luokkalaisista 26,9 % (2019: 29,3 %)
 - Perusopetuksen 8.- ja 9.- luokkalaisista 35,2 % (2019: 37,2 %)
 - Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 28,9 % (2019: 30,1 %)
 - Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista 53 % (2019: 52,7 %)

Harvemmin kuin kahdesti päivässä hampaansa harjaavien osuus, % Tampere 2021

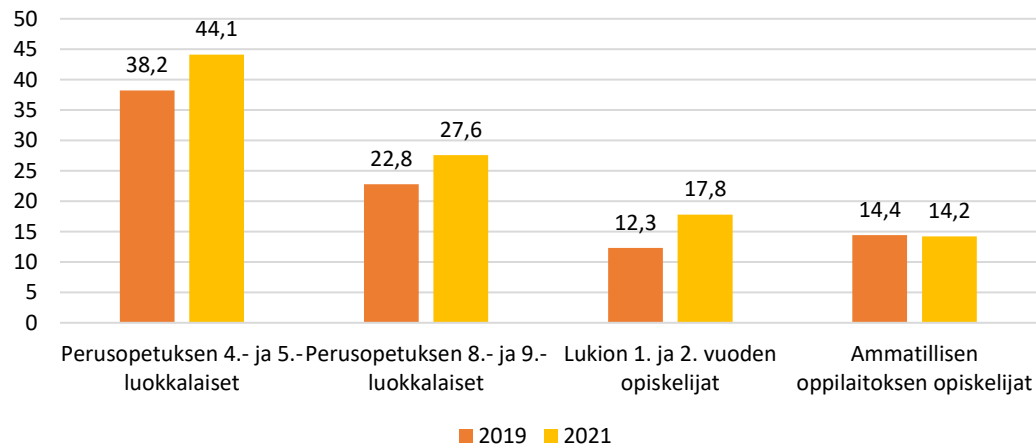
Lasten liikkuminen vähenee iän myötä.

- 4-vuotiaista vähintään tunnin päivässä vauhdikkaasti liikkuvien osuus on 71 %. (Hyvinvointikysely 4-vuotiaiden lasten perheille 2020)
- Vähintään tunnin päivässä liikkuvien lasten ja nuorten osuudet ovat hieman kasvaneet vuoteen 2019 verrattuna lukuun ottamatta ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoiden tuloksia, mutta luvut ovat silti edelleen alhaiset kaikissa ikäryhmissä. (Kouluterveyskysely 2021)

- Oppilaiden osuus, joilla heikko fyysinen toimintakyky, % (THL Sotkanet 2020):
 - 5.-luokkalaisista 30,9 % (2019: 31,8 %)
 - 8.-luokkalaisista 32,8 % (2019: 34,4 %)

Fyysistä toimintakykyä mittaavien Move!-testien vuoden 2020 tulokset osoittavat, että tamperelaisten 5.- ja 8.-luokkalaisten tulokset ovat koko maahan verraten parempia tai samalla tasolla koko maan tuloksien kanssa. (Move! 2020)

Vähintään tunnin päivässä liikkuvien osuus, %
Tampere

[Liikkumattomuuden lasku kasvaa - vähäisen fyysisen aktiivisuuden ja heikon fyysisen kunnon yhteiskunnalliset kustannukset](#) - raportti selvittää liikunta-, terveys- ja taloustieteellisen yhteistyön avulla terveyden kannalta liian vähäisen fyysisen aktiivisuuden, huonon kunnon ja runsaan paikallaanolon yhteyttä kroonisten kansansairauksien aiheuttamiin terveydenhuollon kustannuksiin ja tuottavuuskustannuksiin.

Aikuisista suurin osa harrastaa liikuntaa viikoittain.

Tamperelaisten hyvinvointikyselyn (2021) mukaan:

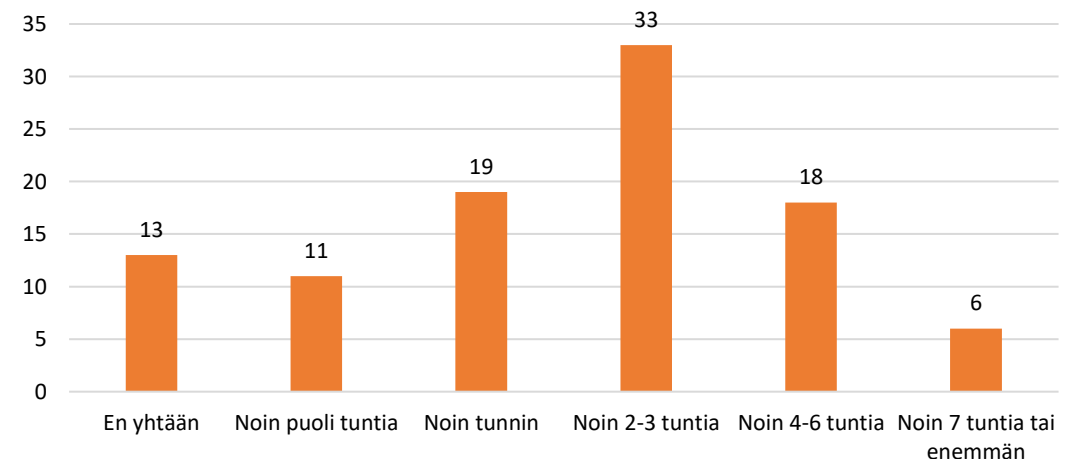
- Aikuisista tamperelaisista 57 % harrastaa viikoittain yli 2 tuntia liikuntaa hengästyen ja hikoillen.
- 13 % ei harrasta viikon aikana liikuntaa lainkaan hengästyen ja hikoillen.
 - Aikuisten terveys-, hyvinvointi- ja palvelututkimuksen (2017) mukaan vakituisesti useita tunteja viikossa vähintään kuntoliikuntaa harrastavien osuus oli 27,3 % ja vastaavasti vapaa-ajan liikuntaa harrastamattomien osuus oli 27,8 %. On huomioitavaa, että kyseiset tulokset eivät ole kuitenkaan suoraan vertailukelpoisia vuoden 2021 tuloksiin. (ATH 2017)

FinSoten (2020) mukaan:

- **Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus, %**
 - Tampere 60,1 % ja koko maa 60,9 %
- **100 metrin matkan juoksemisessa suuria vaikeuksia osuus, %**
 - **20–64-vuotiaat:** Tampere 12,4 % ja koko maa 9,7 %
 - **65–74-vuotta täyttäneet:** Tampere 19,9 % ja koko maa 27,3 %
- **500 metrin matkan kävelemisessä suuria vaikeuksia kokeneiden osuus, %**
 - **20–64-vuotiaat:** Tampere 3,6 % ja koko maa 2,6 %,
 - **65 vuotta täyttäneet:** Tampere 18 % ja koko maa 17,7 %

- Kyselyn mukaan tamperelaisten liikuntatottumukset ovat vahvasti polarisoituneet eli kahtiajakautuneet (Tamperelaisten hyvinvointikysely 2021)
 - Yli puolet (57 %) tamperelaisista liikkuu viikoittain useita tunteja ja vastaavasti hieman alle puolet (43 %) tamperelaisista liikkuu viikon aikana ainoastaan noin tunnin tai alle.

Kuinka monta tuntia viikossa tavallisesti harrastat liikuntaa niin, että hengästyit ja hikoilet? % Tampere (Aikuiset) 2021

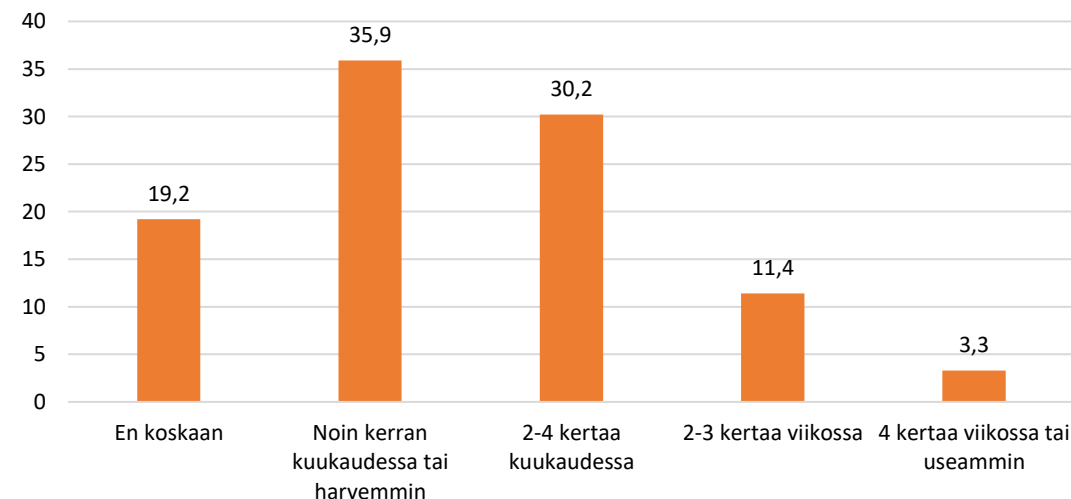

Päihteet ja riippuvuudet 1/7

Tamperelaisten aikuisten päihteistä yleisin on alkoholi ja lisäksi ikääntyneiden alkoholin liikakäyttö on yleisempää verrattuna koko maan vastaavaan ikäluokkaan.

- **AUDIT-C** on alkoholin ongelmakäytön tunnistamiseen tarkoitettu seulontatesti. Testi mittaa alkoholin juomisen tiheyttä ja humalajuomista sekä annosmääriä viimeksi kuluneen vuoden jaksolla (THL).
- Aikuisista alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C), % (FinSote 2020):
 - **Tampere: 35,7 % (Miehet 43,8 % ja naiset 28,3 %)**
 - **Koko maa: 31,2 % (Miehet 40,6 % ja naiset 21,5 %)**
 - **65 vuotta täyttäneet: Tampere 42 % ja koko maa 34,3 %**
- Tamperelaisten hyvinvointikyselyn (2021) mukaan 35,9 % juo alkoholijuomia noin kerran kuukaudessa tai harvemmin. 3,3 % vastasi käyttävänsä alkoholia 4 kertaa viikossa tai useammin.

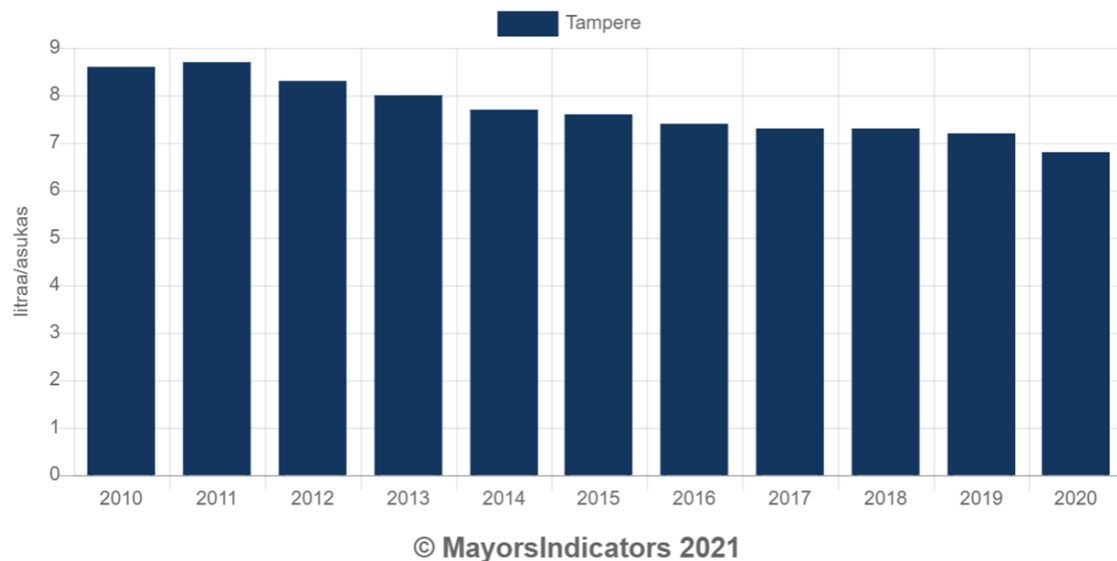
Kuinka usein juot nykyisin olutta, viiniä tai muita alkoholijuomia? % Tampere (Aikuiset) 2021

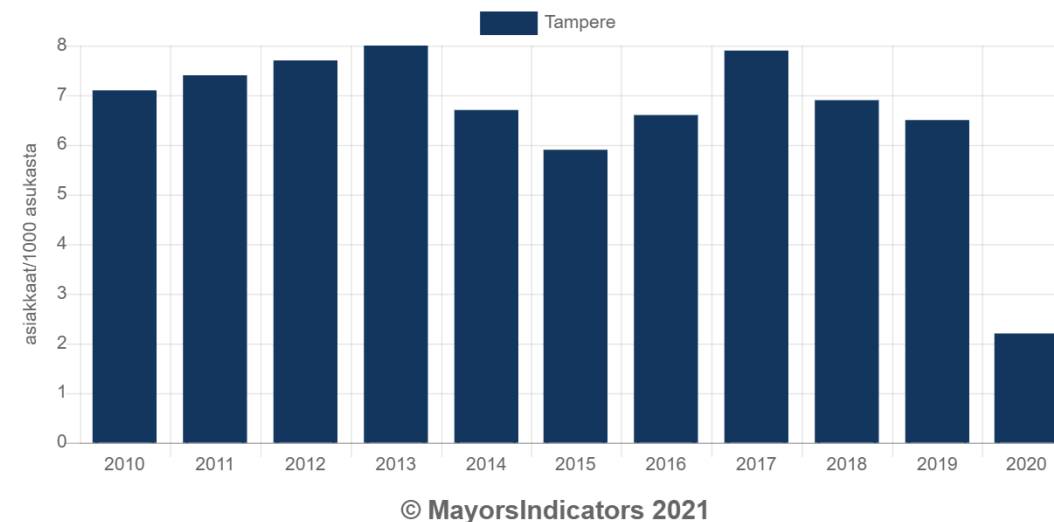
Päihteet ja riippuvuudet 2/7

Alkoholien myynti asukasta kohden on ollut lievässä laskussa.

- Alkoholijuomien myynti 100-prosenttisenä alkoholina väestöä kohden. Tampereen arvo vuodelle 2020 on 6,8 litraa/asukas.

- Kunnan tai kaupungin kustantamien päihdehuollon avopalveluiden A-klinikoiden ja nuorisoasemien asiakkaiden määrä suhteessa 1000 asukasta kohden. Tampereen arvo vuodelle 2020 on 2,2 asiakasta/1000 asukasta. Kaavion copyright Mayorsindicators 2021.

Päihteet ja riippuvuudet 3/7

Koronavirustilanteen vuoksi asetetuista poikkeustoimista huolimatta amfetamiinin käytön nouseva trendi on jatkunut. Kysytyin ja myydyin huume on kannabis.

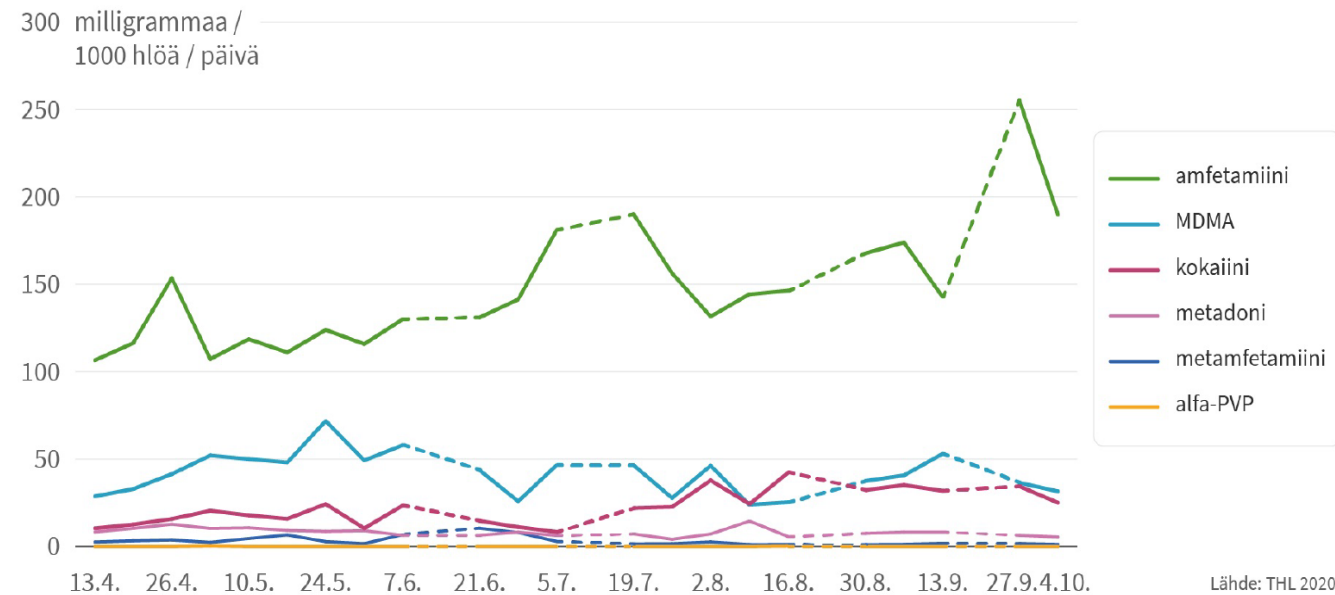
- Kannabis on Tampereen alueen myydyin ja kysytyin huumausaine. Toiseksi eniten kauppaa tehdään bentsodiatsepiineista. (Puhti-hanke 2020)
- Aikuisten kannabiksen käyttö, % (Tamperealaisten hyvinvointikysely 2021):
 - 3,2 % ilmoitti käyttävänsä kannabista nykyisin

Jätevesitutkimus:

- Poikkeusolot astuivat voimaan 16.3.2020, jonka jälkeen todetut amfetamiinimäärät olivat suurempia kuin koskaan aikaisemmin mitatut. Muiden tutkittujen huumeiden käytössä ei ole ollut suurta muutosta, joskin kokaiinin nouseva trendi on tasaantunut. Jätevesitutkimuksen reaaliaikaisesta, viikoittaisesta seurannasta havaittiin lisäksi, että yhteiskunnan avauduttua kesällä 2020 amfetamiinin käyttö lisääntyi edelleen loppukevään tilanteeseen verrattuna (THL 2020).
- Kannabiksen ja buprenorfiinin käyttö ei näy jätevesitutkimuksen raporteissa.

Huumeiden viikkoseuranta Tampereen jätevedenpuhdistamolla keväästä alkaen

thl

Päihteet ja riippuvuudet 4/7

Lapsiperheissä huoltajien päihteiden käyttöä raportoidaan vähän.

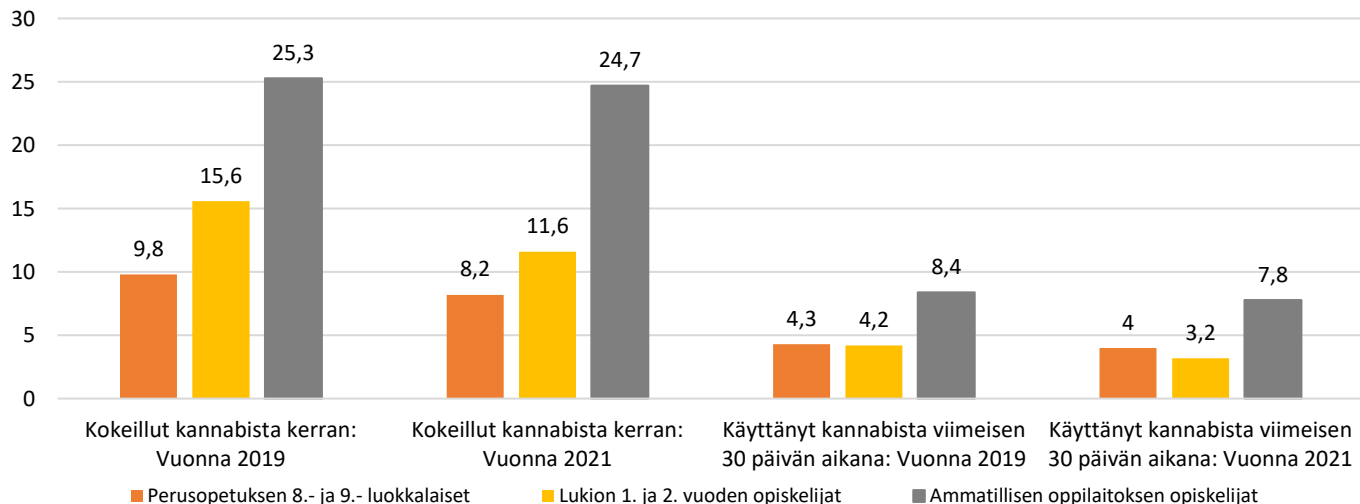
- **Tamperelaisten hyvinvointikyselyn (2021) mukaan aikuisista:**
 - 83,3 % vastanneista ei tupakoi lainkaan (savukkeet, sikarit tai piippu)
 - 10,4 % vastanneista tupakoi päivittäin ja satunnaisesti 6,3 %
 - 1,4 % vastanneista käyttää nuuskaa päivittäin ja 1 % satunnaisesti
- **Suurin osa vauvaperheiden vanhemmista ei tupakoi, käytä nuuskaa tai alkoholia raskauden aikana lainkaan (yli 90 %) (FinLapset-kyselytutkimus 2020: Vauvaperheiden hyvinvointi)**
- **Lapsi tai nuori kokee, että joku vanhemmista käyttää liikaa alkoholia ja siitä on aiheutunut nuorelle haittaa, % (Kouluterveyskysely 2021).** Lasten tai nuorten kokemukset vanhemman liiallisesta alkoholinkäytöstä ja siitä heille aiheutuneista haitoista on prosentuaalisesti laskenut melkein kaikkien kouluasteiden osalta. Tytöt kokevat vanhempien liiallisen alkoholinkäytön haitallisempina kuin pojat:
 - Perusopetuksen 4.- ja 5.-luokkalaisista 1,5 % (2019: 2,3 %)
 - Perusopetuksen 8.- ja 9.-luokkalaisista 5,4 % (2019: 4,4 %)
 - Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 6,3 % (2019: 7,3%)
 - Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista 7,2 % (2019: 7,2 %)
- **Lähes joka viidennessä 4-vuotiaiden lasten perheessä joku perheenjäsen tai perheen lähipiiri käyttää päivittäin tupakkatuotteita (Hyvinvointikysely 4-vuotiaiden lasten perheille 2020):**
 - Kyselyyn vastanneista vanhemmista 7,8 % käyttää itse päivittäin tupakkatuotteita ja 7,2 % satunnaisesti. Suurin osa, 85 % kyselyyn vastaajista ei kuitenkaan itse käytä tupakkatuotteita lainkaan. 4-vuotiaan lapsen muun perheenjäsenen tai lähipiirin osalta 18 % käyttää päivittäin tupakkatuotteita ja 8,6 % satunnaisesti
 - 33 % vastanneista ilmoitti, että ei käytä alkoholia koskaan 4 (naiset) tai 6 (miehet) annosta kerralla, ja 56 % vastanneista ilmoitti juovansa edellä mainitun määrän harvemmin kuin kerran kuukaudessa.
 - 10 % vastanneista ilmoitti juovansa vähintään 4 (naiset) tai 6 (miehet) annosta alkoholia vähintään kerran kuukaudessa.

Nuoret kokevat huumeiden hankkimisen helpoksi.

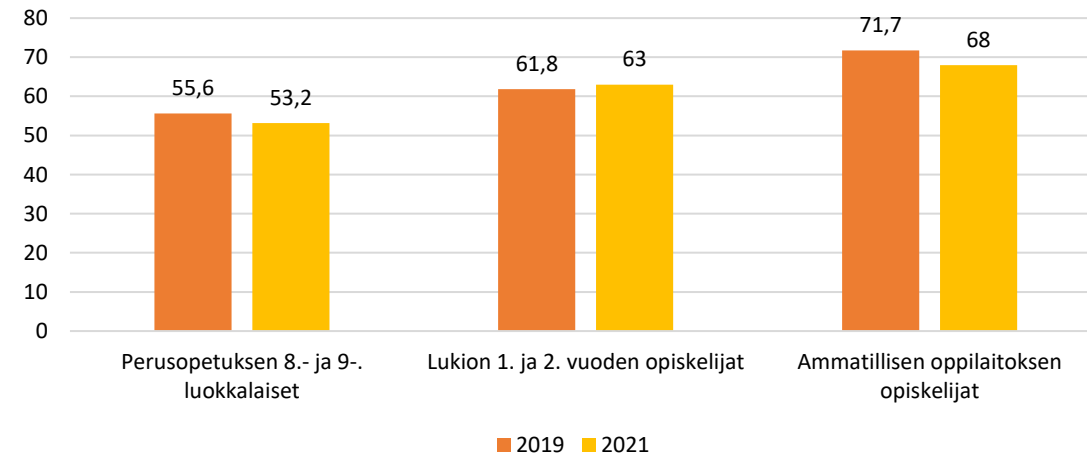
Huumeet:

- Vuonna 2021 kannabiksen kokeilun osuudet perusopetuksen 8.- ja 9. -luokkaisten (8,2 %) ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoiden (24,7 %) osalta ovat valtakunnallisesti keskiarvoa korkeammalla. Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista kerran kannabista kokeilleiden osuus on 11,6 %. Vuoteen 2019 verrattaessa kannabiksen kokeilu on lisääntynyt erityisesti tyttöjen osalta ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoiden keskuudessa. (Kouluterveyskysely 2021)

Kerran kannabista kokeilleiden osuus sekä kannabista käyttäneiden osuus viimeisen 30 päivän aikana, % Tampere

Omanikäisen melko tai erittäin helppo hankkia huumeita omalla paikkakunnalla, % Tampere

- Nuorten arvio huumeiden hankkimisen helppoudesta omalla paikkakunnalla on pysynyt viime vuosina lähes samalla, korkealla tasolla. (Kouluterveyskysely 2021)

Päihteet ja riippuvuudet 6/7

Nuorten tupakointi ja alkoholin käyttö on vähentynyt.

Tupakointi ja nuuska:

- Päivittäin tupakoivien nuorten osuus on vähenemässä lukuun ottamatta ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoita, joiden keskuudessa erityisesti tyttöjen tupakointi on lisääntynyt. Vaikka perusopetuksen 8. ja 9. -luokkalaisten tupakointi on keskimääräisesti vähentynyt, on se kuitenkin poikien osalla lisääntynyt vuoteen 2019 verrattaessa.
 - Perusopetuksen 8.- ja 9.-luokkalaisista 2,6 % (2019: 2,7 %)
 - Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 2,2 % (2019: 2,4 %)
 - Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista 11,7 % (2019: 10,9 %)
- Entistä harvempi nuori hyväksyy ikäistensä nuuskaamisen. Kuitenkin päivittäinen nuuskankäyttö on hieman yleisempää kuin tupakointi edellä mainituilla kouluasteilla. Vuodesta 2019 nuuskan käyttö on kuitenkin vähentynyt oletettavasti myös koronarajoitusten johdosta. Yleisintä nuuskaaminen on ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoilla, joskin sielläkin suunta on laskeva (2019: 15,2 % ja 2021: 12,9 %).

Alkoholi:

- Yhä suurempi osa nuorista ei käytä alkoholia lainkaan ja nuorten kuukausittainen humalahakuinen juominen on vähentynyt.
 - Perusopetuksen 8.- ja 9.-luokkalaisista 67,5 % (2019: 67,2 %) ei käytä alkoholia lainkaan. Itsensä tosi humalaan juo kuukausittain 6,7 % (2019: 6,8 %).
 - Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 44,3 % (2019: 37 %) ei käytä alkoholia lainkaan. Itsensä tosi humalaan juo kuukausittain 12,6 % (2019: 16 %)
 - Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista 32,9 % (2019: 27 %) ei käytä alkoholia lainkaan. Itsensä tosi humalaan juo kuukausittain 22,1 % (2019: 25 %).

(Kouluterveyskysely 2021)

Päihteet ja riippuvuudet 7/7

Nuorten rahapelaaminen on vähentynyt, mutta nettiriippuvuus on lisääntynyt.

Rahapelaaminen

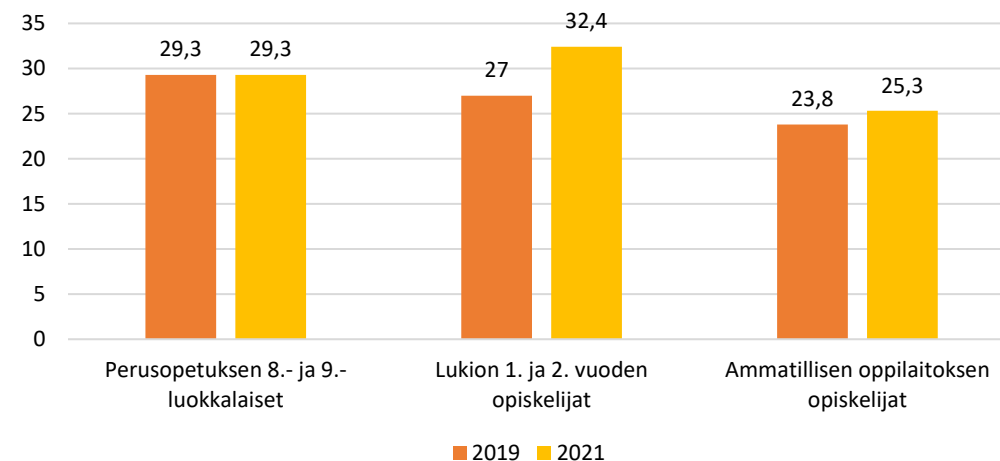
- Nuorten viikoittainen rahapelaaminen on vähentynyt aiempiin vuosiin verrattuna. Rahapelaaminen on huomattavasti yleisempää pojilla kuin tytöillä. Ammatillisten oppilaitosten opiskelijat pelaavat viikoittain eniten rahapelejä verrattuna muihin kouluasteisiin.

Netti

- Yhä suurempi osa nuorista on yrittänyt vähentää netissä viettämäänsä aikaa, siinä kuitenkin onnistumatta. Erityisesti tyttöjen osuus on kasvanut viime vuosina.

(Kouluterveyskysely 2021)

Yrittänyt usein viettää vähemmän aikaa netissä, mutta ei ole onnistunut, % Tampere

Palvelujen käyttö ja saatavuus

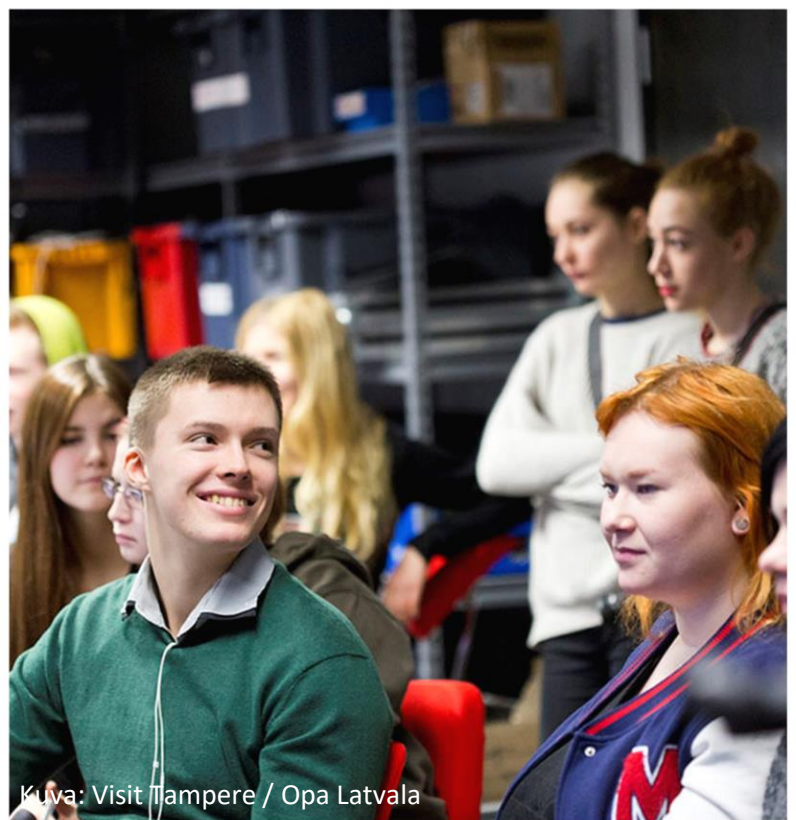
Saatavuuden osalta haasteita on ollut erityisesti sosiaalipalveluissa sekä koronan myötä myös opiskeluhoollonpalveluissa.

- Perusterveydenhuollon lastenneuvolakäyntejä oli hieman keskimääräistä enemmän suhteutettuna koko maan 0–7-vuotiaisiin ja lisäksi perusterveydenhuollon kouluterveydenhuollon käyntejä oli Tampereella 7–18-vuotiailla hieman enemmän koko maahan verrattuna. Vastaavasti perusterveydenhuollon avohoidossa lääkärikäyntejä oli vähemmän koko maahan verrattuna. (THL Sotkanet: Perusterveydenhuoltotilasto 2020)
- Sähköinen asiointi korvasi Tampereella ainakin yhden perinteisen käynnin 86,4 %:lla, mikä oli hieman korkeampi verrattuna koko maan keskiarvoon. Kuitenkin huolia ja esteitä sähköisten palvelujen käytössä on kokenut 78,6 % tamperelaisista. (FinSote 2020)
- Palveluiden saatavuuden osalta Tampereella hoidon ja palveluiden saantia hättäsivät, % (FinSote 2020):
 - Korkeat asiakasmaksut: Sosiaalipalvelut 38,7 % ja Terveyspalvelut 23,4 %
 - Hankalat aukioloajat: Sosiaalipalvelut 51 % ja Terveyspalvelut 27,5 %
 - Hankalat matkat: Sosiaalipalvelut 37,8 % ja Terveyspalvelut 19,2 %
- Ei ole päässyt kouluterveydenhoitajan vastaanotolle yrittämisestään huolimatta lukuvuoden aikana, %. Osuudet ovat hieman suuremmat kuin koko maassa keskimäärin. Erityisesti poikien osalta osuudet ovat olleet kasvussa vuoteen 2019 verraten. (Kouluterveyskysely 2021):
 - Perusopetuksen 8.- ja 9.-luokkalaisista 5,6 % (2019: 5,8 %)
 - Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 6,3 % (2019: 5,2 %)
 - Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista 7 % (2019: 4,8 %)
- Terveystenhoitajalta tukea ja apua hyvinvointiinsa ei ole saanut tarpeesta huolimatta, %. Osuudet ovat Tampereella suuremmat perusopetuksen 8. ja 9. -luokkalaisten ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoilla kuin koko maassa keskimäärin. (Kouluterveyskysely 2021):
 - Perusopetuksen 8.-ja 9.-luokkalaisista 18,1 % (2019: 11,8 %)
 - Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 12,3 % (2019: 10,2 %)
 - Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista 19,8 % (2019: 12,5 %)
- Koronaepidemian puhjettua opiskeluhoolltopalvelujen saatavuus heikkeni merkittävästi koko maassa keväällä ja kesällä 2020. Vain noin joka toisessa lukiossa ja ammatillisen koulutuksen toimipisteessä tarjottiin terveydenhoitaja- ja lääkäripalveluita samaan tapaan kuin tavallisesti. Psykologipalveluja oli saatavilla normaalia vähemmän joka neljännessä lukiossa ja joka kolmannessa ammatillisen koulutuksen toimipisteessä. Kuraattoripalvelujen tarjonta väheni joka viidennessä lukiossa ja ammatillisen koulutuksen toimipisteessä. (THL)

Koulutus

KOONTI:

- Varhaiskasvatuksen piirissä 3–5-vuotiaista on yli 90 %. Nuorten osalta koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17–24-vuotiaiden osuus on vähentynyt viimeisten vuosien aikana ja on myös kuusikkokuntiin verrattaessa alhaisin. Koulutustaso on noussut Tampereella, mutta kuusikkokuntiin verrattuna lukema on kolmanneksi alhaisin.

Kuva: Visit Tampere / Opa Latvala

Suunnitelmat ja ohjelmat teemaan liittyen:

- Lukuvuosisuunnitelma: Koulukohtainen
- Ohjauksen huoneentaulut: Koulukohtainen
- Poissaolojen seurannan ja ehkäisyn malli – Poissaolon portaat

Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden osuus on vähentynyt.

- Varhaiskasvatus kattaa 3–5-vuotiaiden ikäluokista lähes 94 %. (Kaupungin oma tilastotieto 2020)
- Negatiivisella keskeytyksellä tarkoitetaan tilannetta, jossa eroamisen jälkeen opiskelija jää työttömäksi tai opiskelijan eroamisen jälkeisestä toiminnasta ei ole tietoa. Niiden osalta ei ole tapahtunut suuria muutoksia viimeisiin lukuvuosiin verrattuna. Negatiivisten keskeytysten osuus eri koulutusasteilla, % (Tampereen Pulssi 2020):
 - Lukuvuonna 2018/2019 korkeakoulujen osalta: Yliopistokoulutus 4,9 % ja Ammattikorkeakoulutus 5,7 %
 - Vuonna 2020 toisen asteen osalta: Lukio 0,44 % ja Tredu 5,9 %
- Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä. Koulutuksen ulkopuolelle jääneillä tarkoitetaan henkilöitä, jotka ko. vuonna eivät ole opiskelijoita tai joilla ei ole tutkintokoodia eli ei perusasteen jälkeistä koulutusta. Osuus on kuusikkokaupungeista alhaisin ja ollut vuosia lievästi laskusuuntainen.
 - Vuonna 2019 koulutuksen ulkopuolelle jääneitä 17–24-vuotiaita oli Tampereella 5,8 % vastaavan ikäisestä väestöstä (2018: 6,1 %) (THL Sotkanet)
- Koulutustasomittain: Indikaattori ilmaisee väestön koulutustason, joka on mitattu laskemalla perusasteen jälkeen suoritettun korkeimman koulutuksen keskimääräinen pituus henkeä kohti.
 - Vuonna 2019 Tampereella luku oli 428 eli teoreettinen koulutusaika henkeä kohti on 4,3 vuotta peruskoulun suorittamisen jälkeen. Luku on kuusikkokunnista kolmanneksi alhaisin, mutta suunta on nouseva. (THL Sotkanet)

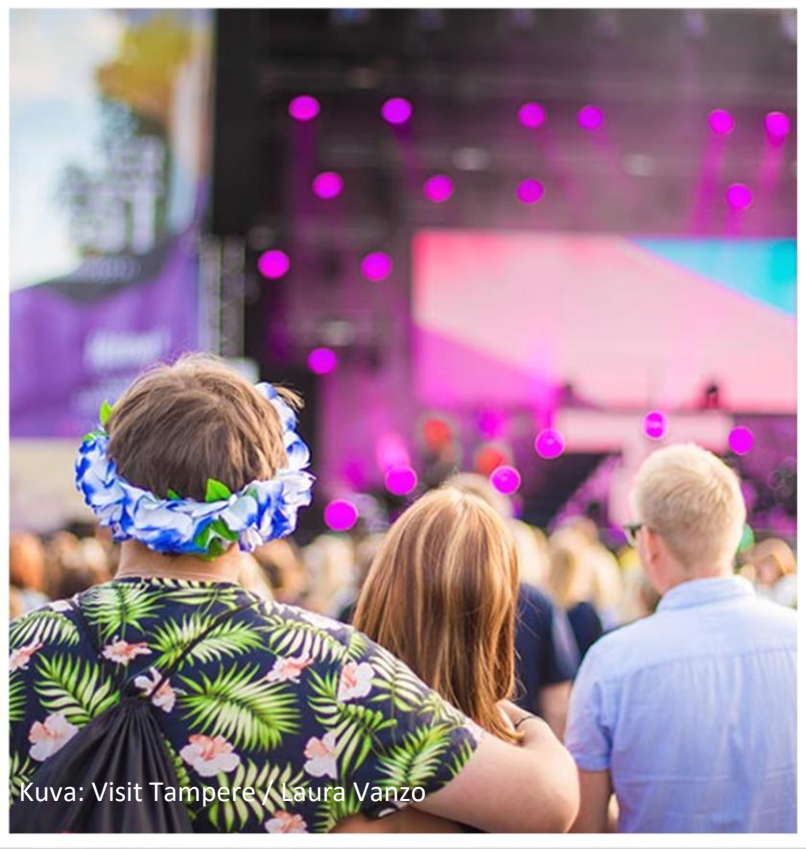
Henkilökohtainen toiminta ja työ

KOONTI:

- Työllisyysaste on kasvanut viimeisten vuosien aikana. Vuoden 2020 myötä pitkäaikaistyöttömyys kääntyi nousuun.
- Tamperelaisista suurempi osa arvioi työkykynsä heikentyneeksi kuin koko maassa keskimäärin.
- Vapaa-ajan osalta suurimmalla osalla lapsista ja nuorista on jokin viikoittainen harrastus. Vuonna 2020 koronan vuoksi monet harrastusmahdollisuudet olivat tauolla, mutta etätapahtumissa osallistujamäärä oli ilahduttavan suuri. Kaupungin harrastusmahdollisuuksia ja kulttuuritarjontaa pidetään Tampereella monipuolisina.

Suunnitelmat ja ohjelmat teemaan liittyen:

- [Pirkanmaan työkykyhanke 2020–2022](#)
- [Tampereen kaupungin kulttuuristrategia 2030](#)

Kuva: Visit Tampere / Laura Vanzo

Henkilökohtainen toiminta ja työ

Vuoden 2020 koronatoimien myötä sekä työttömyysaste että pitkäaikaistyöttömyys kääntyivät kasvuun.

- Työllisyysaste on 15–64-vuotiaiden työllisten prosenttiosuus samanikäisestä väestöstä. Vuonna 2018 Tampereen työllisyysaste oli 68,4 % Työllisyysaste on noussut edellisiin vuosiin verrattuna. (Tampereen Pulssi)
- Tammikuussa 2021 Tampereella oli 17 018 työtöntä ja heinäkuussa lukema oli 16 929. Työttömyysaste lähti koronatoimien myötä jyrkkään nousuun keväällä 2020 ollen korkeimmillaan toukokuussa 2020, eli 19,9 %. Tammikuussa 2021 työttömyysaste oli 14,4 % ja heinäkuussa se oli 13,8 %, mikä on edelleen hieman korkeampi kuin koko maassa keskimäärin (12,7 %). (Tietojohtamispalvelut: Työllisyyskatsaus tammikuu 2021)
- Myös nuorisotyöttömyys kasvoi kevään 2020 aikana, mutta kääntyi jälleen laskuun syksyllä. Tammikuussa 2021 Tampereella oli 2 409 alle 25-vuotiasta työtöntä. (Tietojohtamispalvelut: Työllisyyskatsaus tammikuu 2021)
- Pitkäaikaistyöttömyys kääntyi vuoden 2020 myötä nousuun.
- Työhyvinvointimatriisi (Tampereen Pulssi 2020) pitää sisällään erilaisia indikaattoreita liittyen muun muassa työturvallisuuteen, sairauspoissaoloihin ja työpaikan sosiaaliseen toimivuuteen sekä työjärjestelyihin. Työhyvinvointimatriisin lukema on Tampereella noussut vuodesta 2018, mutta vuonna 2020 kyseinen lukema hieman laski edeltävään vuoteen verrattaessa.
 - Vuonna 2020: 52,27 ja vuonna 2019: 52,83 sekä vuonna 2018: 50,53

Eläköityminen ja työkyky

Tamperelaisista suurempi osa arvioi työkykynsä heikentyneeksi verrattuna koko maan keskiarvoon.

- Vuonna 2018 keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä oli Tampereella 57,2 vuotta (mukana vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- tai maatalouden erityiseläkkeelle siirtyneet, ei osa-aikaeläkkeelle siirtyneet).
 - Vuonna 2020 Tampereella työkyvyttömyyseläkettä sai 5,7 % 25–64-vuotiaasta väestöstä ja lukema on pysynyt lähes samankaltaisena kuin edeltävinä vuosina. Koko maassa vastaava lukema oli 6,5 % (THL Sotkanet 2020)

Eläköitymisen syyt:

- Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus on kasvanut viime vuosina tasaisesti, etenkin 18–34-vuotiaiden ikäluokassa. (THL Sotkanet 2020)
 - Vuonna 2020 (18–34-vuotiaat) Tampere 1,6 % ja koko maa 1,8 %.

Työkyky:

- Työkykynsä heikentyneeksi arvioivien osuus, % (FinSote 2020):
 - Tampere 34,1 % ja koko maa 30,8 %
- Niiden osuus, jotka uskovat, että todennäköisesti eivät jaksu työskennellä vanhuuseläkeikään saakka, % (FinSote 2020):
 - Tampere 26,5 % ja koko maa 25,1 %

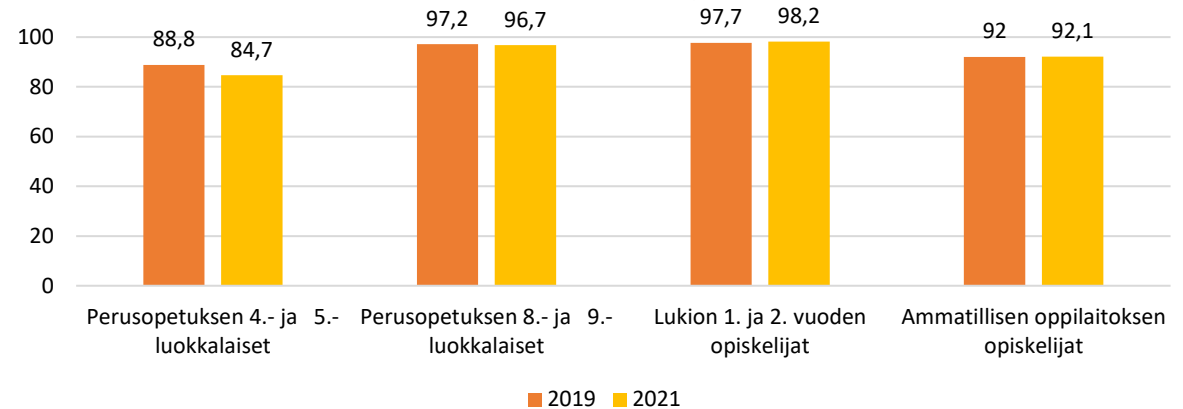
Korona vaikeutti harrastamista vuonna 2020, mutta etäosallistumisia oli ilahduttavan runsaasti.

- 4-vuotiaiden lasten osallistuminen kaupungin järjestämään kerho- ja harrastetoimintaan (Hyvinvointikysely 4-vuotiaiden lasten perheille 2020):
 - 47 % oli osallistunut ohjattuun lasten liikuntaan vähintään kerran viikossa.
 - Vain harva oli osallistunut säännöllisesti ohjattuun lasten kuvataide- tai musiikkiharrastukseen, kuten muskariin.
 - 84 % 4-vuotiaista lapsista ei ollut osallistunut viimeisen vuoden (2020) aikana lainkaan tällaiseen toimintaan.

Huomioitavaa on, että koronan vuoksi Tampereella monet lasten harrastusmahdollisuudet olivat tauolla vuoden 2020 aikana.

- Tamperelaisilla 7–17-vuotiailla oli kilpa- ja harrastuslisenssejä 9921 kappaletta, eniten lisenssejä oli jalkapallossa. Lisenssimäärä vaihteli merkittävästi alueittain. (PUHTI-hanke 2020)

Vähintään kerran viikossa jotakin harrastavien osuus, % Tampere

- Useimmilla lapsilla ja nuorilla on jokin harrastus. (Kouluterveyskysely 2021)

Kävijämäärät:

- Vuonna 2020 kotihoidon asiakkaille järjestettyihin toiminnallisiin kuva-puhelinohjelmiin kertyi yhteensä 4566 osallistumiskertaa niin liikunnan, kulturellin kuin erilaisten palveluhetkien parissa.
- Vuonna 2020 etänä järjestetyissä tapahtumissa, yleisöopastuksissa ja konserteissa oli yhteensä yli 570 000 osallistujaa.
- Luontokohteiden kävijämäärät kasvoivat koko maassa runsaasti vuonna 2020 ja myös Kintulammin retkeilyalueen kävijämäärä nousi edellisvuodesta arviolta noin 25 %, kaiken kaikkiaan noin 510 000 retkeilijään.

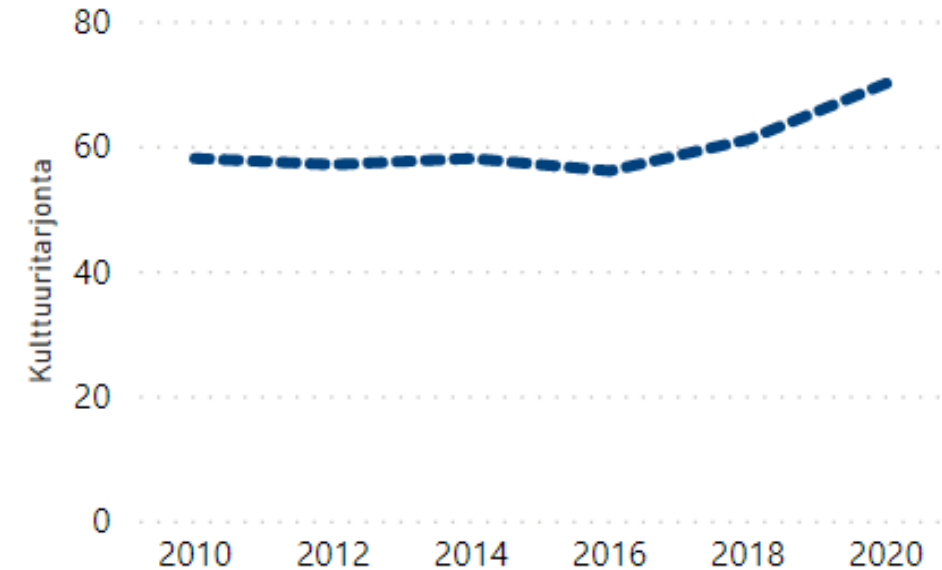
(Kaupungin oma tilastotieto 2021)

Kaupungin harrastusmahdollisuuksia ja kulttuuritarjontaa pidetään monipuolisina.

- NPS (Net Promoter Score) mittaa asiakastyytyväisyyttä ja asiakasuskollisuutta (Kuinka todennäköisesti he suosittelisivat palvelua asteikolla 1-10). Vuonna 2020 kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden osalta vastausten keskiarvo oli 8,2.
- Asiakastyytyväisyyttä seurataan museoiden, Tampereen messujen ja Pirfestin jäsenfestivaalien osalta. Pääosin saatu palaute oli hyvää tai kiitettävää vuonna 2019.
- Monipuolinen kulttuuritarjonta -mielikuvan osalta Tampere sai vuonna 2020 parhaimman arvion verrattuna edellisten vuosien tulokseen. Lisäksi muihin muuttohalukkuuden mielikuvatekijöihin liittyen Tampere sai parhaat arvionsa opiskelu- ja harrastusmahdollisuuksista, palveluista, kehittyvänä talousalueena ja työpaikkojen tarjonnasta.

(Tapahtumien vaikuttavuusarviointi 2019 ja 2020)

Monipuolinen kulttuuritarjonta
-mielikuvan kehitys

Ympäristö

KOONTI:

- Päästövähennyksiin tarvitaan lisää vauhtia, jotta tavoite hiilineutraalista kaupungista vuoteen 2030 mennessä toteutuu.
- Ilmanlaatu on parantunut, mutta meluntorjunnassa on vielä runsaasti kirittävää.
- Järvien ekologinen tila on valtaosin hyvä, sen sijaan pienvesien tilan heikentyminen huolettaa.
- Luonnonsuojelussa on edistytty ja luonnonsuojelualueiden määrä on kasvanut.
- Viher- ja virkistysalueiden määrä kantakaupungissa on kokonaisuutena hyvä, mutta meluolosuhteet, kasvavan asukasmäärän myötä lisääntyvä käyttö sekä alueellinen jakauma tulee huomioida.
- Saavutettavuus lähivirkistysalueille toteutuu pääosin hyvin ja päivittäisten palveluiden saavutettavuus asuinalueilta on suurelta osin hyvää.
- Tamperelaisista suurin osa on asuinalueensa viihtyisyyteen tyytyväisiä.

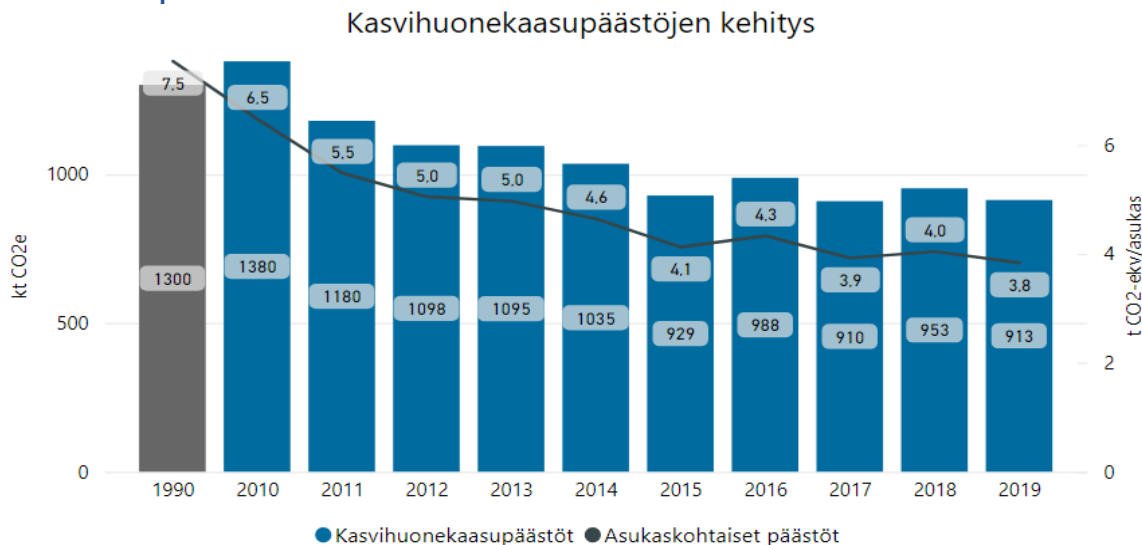
Kuva: Visit Tampere / Laura Vanzo

Suunnitelmat ja ohjelmat teemaan liittyen:

- [Ympäristöpolitiikan Kestävä Tampere 2030 –linjaukset](#)
- [Hiilineutraali Tampere 2030 -tiekartta](#)
- [Tampereen kaupungin luonnonsuojeluohjelma 2012-2020](#)
- [Luonnon monimuotoisuusohjelman 2021-2030 tavoitteet](#)
- Kantakaupungin vaiheyleiskaava
- [Kestävän kaupunkiliikkumisen suunnitelma SUMP](#)

Päästövähennyksiin tarvitaan lisää vauhtia. Ympäristöhaittojen osalta ilmanlaatu on parantunut, mutta meluntorjunnassa on vielä runsaasti kirittävää.

- Vuonna 2019 Tampereella kasvihuonepäästöt olivat 913 ktn. Tampereen tavoite vuodelle 2030 on 260 ktn. (Tampereen kasvihuonekaasupäästöt 2019)
- Erityisesti sähkönkulutuksen ja lämmityksen päästöt ovat laskeneet. Liikenteen päästöissä ei ole tapahtunut merkittävää muutosta ennen pandemiaa. Muutosta pitää kiihdyttää lähes kaikilla sektoreilla, jotta tavoitteeseen hiilineutraalista kaupungista vuonna 2030 päästään.

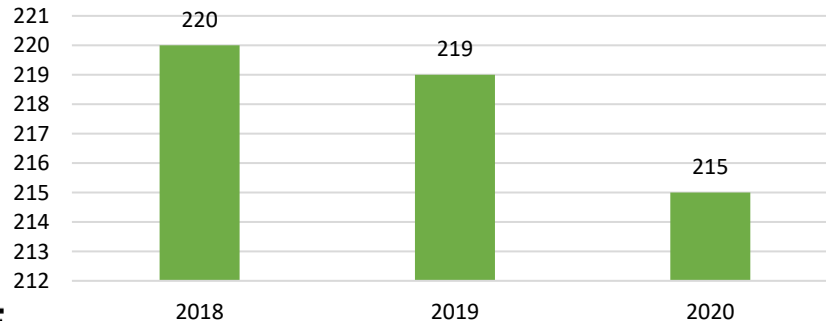
- Ilmanlaadun osalta hengitettävien hiukkasten (PM10) ja pienhiukkasten (PM2.5) ohjearvojen^{*)} seuranta toteutetaan Tampereella asemakohtaisesti. Raja-arvotason ja ohjearvon ylityksien määrä on laskenut viimeisten vuosien aikana sekä hengitettävien hiukkasten että pienhiukkasten osalta. (Kaupungin oma tilastotieto 2020) Euroopan ympäristökeskuksen (EEA 2021) ilmanlaatuportaaliassa asetettiin yli 300 kaupunkia paremmuusjärjestykseen ilmanlaadun (pienhiukkasten määrän) perusteella. Tampere sijoittui 2. sijalle tässä vertailussa.
- Merkittävin meluhaitta Tampereella aiheutuu tie- ja katuliikenteestä. Vähintään 55 desibelin (dB) tieliikennemelulle altistuu noin 15 % asukkaista. Kovalle melulle, eli vähintään 65 desibelin melulle, altistuu noin 2 % asukkaista. (Tampereen kaupungin ympäristönsuojelulain mukainen meluselvitys 2017)

^{*)} PM10 vuorokausiraja-arvo 50 µg/m³ ja PM2.5 vuorokausiohjearvo 25 µg/m³

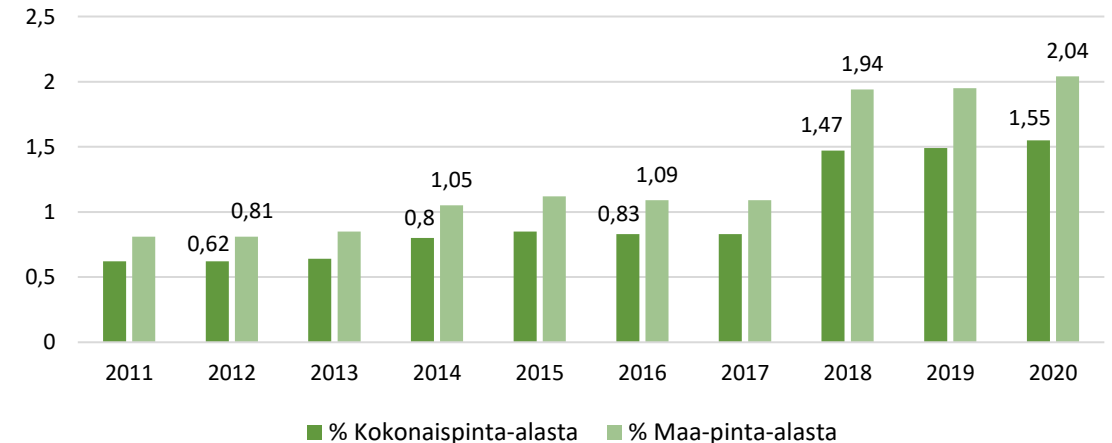
Pienvesien tilan heikentyminen huolettaa, luonnonsuojelussa on edistytty.

- Tampereen alueella on kaikkiaan noin 160 järveä. Yli 98 %:ssa järvistä ekologinen tila on hyvä tai erinomainen. Virtavesien osalta 64 % on hyvässä tai erinomaisessa kunnossa mutta 16 % on luokiteltu ekologiselta tilaltaan huonoksi, kuten kantakaupungissa sijaitseva Viinikanoja ja Vuohenoja. (Suomen ympäristökeskus ja kaupungin ympäristösuojelu)
- Viher- ja virkistysalueiden määrä kantakaupungissa on Tampereella kokonaisuutena hyvä, mutta alueellisia eroja on kuitenkin paljon ja osa alueista sijoittuu melun kannalta haastaviin paikkoihin. Myös lisääntyvä asukasmäärä aiheuttaa kasvavaa käyttäjäpainetta ja pienentää viheralueiden asukaskohtaista määrää. (Tiedot saatu asema- ja yleiskaavoituksesta)
- Tampereella esiintyy lukuisia uhanalaisia lajeja ja luontotyyppejä. Tampereen luonnonsuojeluohjelman myötä luonnonsuojelualueiden ja -aluevarausten määrä on kolminkertaistunut ja osuus kaupungin maa-alasta ylitti 2 % vuonna 2020. Luonnonsuojeluohjelman 2012-2020 mukaisen pinta-alatavoitteen toteutuma vuoden 2020 lopussa oli 85 %. Suojelualueiden ja -aluevarausten ulkopuolella on edelleen valtakunnallisestikin arvokkaita lajikeskittymiä ja luontotyyppikokonaisuuksia.
- Tampereen ensimmäinen luonnon monimuotoisuuden ohjelma valmistuu keväällä 2022. (Pirkanmaan uhanalaiset lajit ja luontotyyppit 2021 ja kaupungin oma tilastotieto)

Viheralueita kantakaupungin asema- ja yleiskaavoissa, m²/asukas

Luonnonsuojelualueiden ja -varausten osuus maa-alasta ja kokonaispinta-alasta vuosina 2011-2020

Palvelujen saavutettavuus

Lähivirkistysalueiden saavutettavuus toteutuu hyvin ja päivittäisten palvelujen saavutettavuus on suurelta osin hyvää.

- Lähivirkistysalueen saavutettavuuden tavoitteena voidaan pitää noin 300 metrin etäisyyttä tai noin 5 minuutin kävelymatkaa kotoa. Kaavoitetun viheralueen saavutettavuus toteutuu kantakaupungin alueella hyvin. Kantakaupungin asukkaista 80 prosentilla toteutuu 300 metrin saavutettavuus vähintään 1,5 hehtaarin kokoiselle viheralueelle. 90 prosenttia kantakaupungin asukkaista tavoittaa vähintään 1,5 hehtaarin kokoisen viheralueen viiden minuutin kävelyajalla. (Kantakaupungin vaiheyleiskaava: Selostus / Ehdotus 2021)
- Päivittäisten palveluiden saavutettavuus on suurelta osin hyvää.

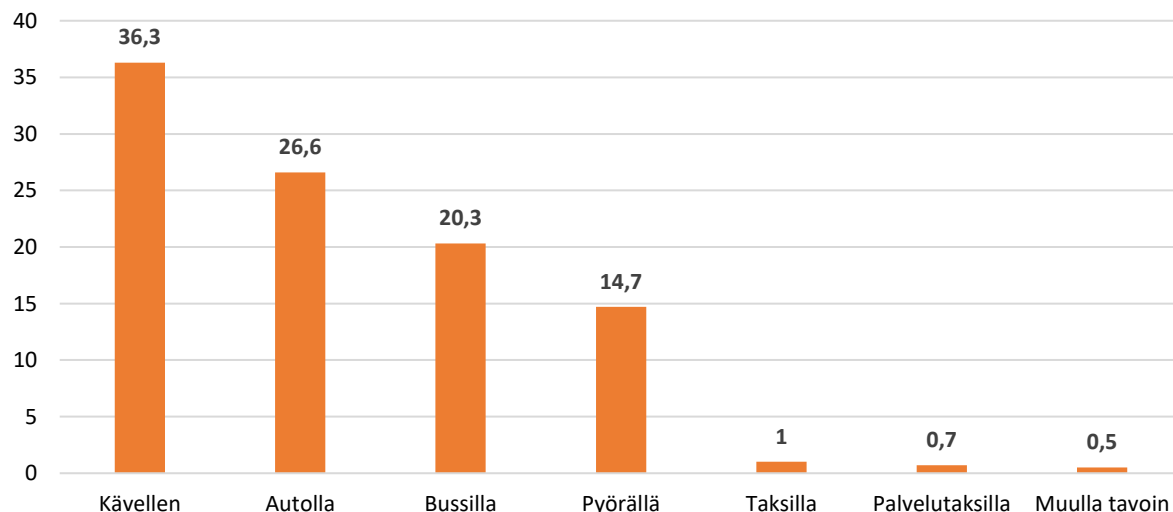
Palvelu:	2016: 300 m, % väestöstä	2020: 300 m, % väestöstä	2016: 700 m, % väestöstä	2020: 700 m, % väestöstä
Päiväkodit	47	46	89	89
Koulut	23	15	66	52
Kirjastot	30	36	76	86
Joukkoliikenne	92	92	99	99
Päivittäistavarakaupat	47	46	84	83

Tamperelaisista suurin osa on asuinalueensa viihtyisyyteen tyytyväisiä.

- Vastanneista valtaosa (82 %) on tyytyväinen alueensa joukkoliikenneyhteyksiin.
- Tamperelaisten yleisin liikkumismuoto on kävely.

(Tamperelaisten hyvinvointikysely 2021)

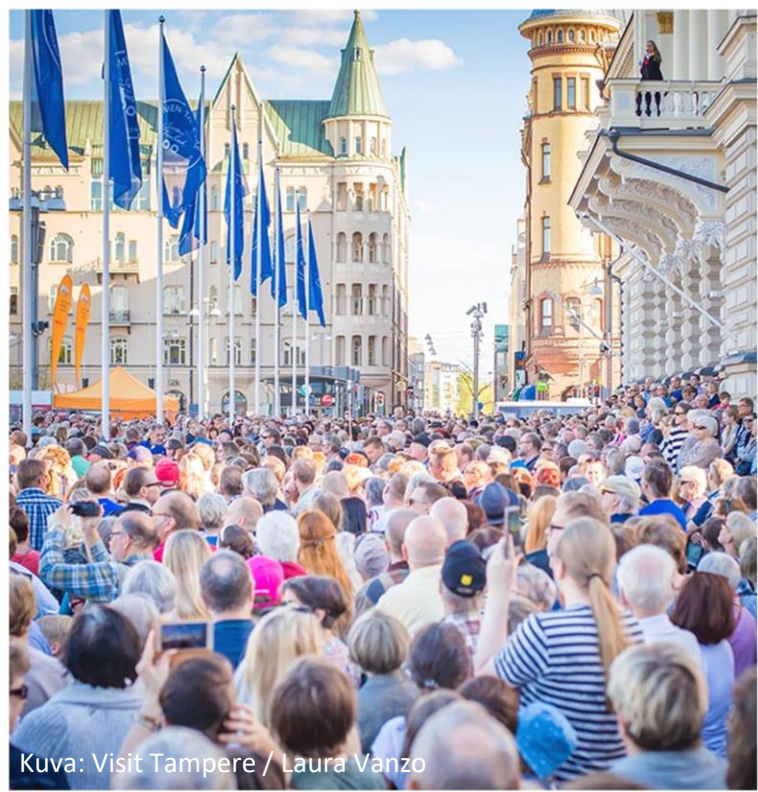
Miten liikut useimmiten? % Tampere (Aikuiset) 2021

- Tamperelaisten hyvinvointikyselyn (2021) mukaan:
 - 80 % on tyytyväisiä asuinalueensa viihtyisyyteen,
 - 4,8 % on tyytymättömiä ja
 - 1,3 % erittäin tyytymättömiä.

Oppimisen, leikkimisen ja liikkumisen ympäristöt:

- Koulun tai oppilaitoksen fyysiset työolot ovat häirinneet koulutyötä/opiskelua eniten perusopetuksen 8.- ja 9.-luokkalaisten 21,1 % ja vähiten lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoita 6,2 %. (Kouluterveyskysely 2019)
- 4-vuotiaista lapsista 67,3 % on viettänyt aikaa leikki- ja/tai liikuntapaikoilla vähintään viikoittain. (Hyvinvointikysely 4-vuotiaiden lasten perheille 2020)
- Tampereella on 939 liikuntapaikaksi luokiteltua aluetta (3,9 kpl/1000 asukasta kohden) ja 63 lähiliikuntapaikaksi luokiteltua aluetta (0,26 kpl/1000 asukasta kohden). (LIPAS-tietokanta, JY 2021)

Kuva: Visit Tampere / Laura Vanzo

Äänen saaminen kuuluville yhteiskunnassa

TAMPERE.
FINLAND

KOONTI:

- Nuorten kokemukset vaikutusmahdollisuuksistaan kouluissa ja oppilaitoksissa ovat heikentyneet. Aikuisväestön osalta vain joka kolmas tamperelainen kokee, että oman asuinalueen asioihin voi vaikuttaa.
- Vaikuttamisen osalta kuntavaalien äänestysaktiivisuus laski ollen kuitenkin hieman parempi kuin koko maassa. Alueverkostot ovat toimineet alueellisen vaikuttamisen kanavana.

Suunnitelmat ja ohjelmat teemaan liittyen:

- Osallisuus- ja yhteisöllisyysmalli (Päivitetty 2018–2019)

Nuorten kokemukset vaikuttamismahdollisuuksistaan ovat heikentyneet ja myös aikuisten kokemukset ovat melko alhaiset.

Lapset ja nuoret:

- Perusopetuksen 4.- ja 5.-luokkalaisista 47,2 % (2019: 49,5 %) on osallistunut koulun asioiden suunnitteluun.
- Nuorten kokemukset koulujen ja oppilaitosten hyvistä vaikuttamismahdollisuuksista ovat vähentyneet entisestään. Pojat tuntevat vaikutusmahdollisuutensa huomattavasti tyttöjä paremmiksi kaikkien kouluasteiden osalta.

(Kouluterveyskysely 2021)

- Osallisuuden kokemus on heikentynyt. Osa lapsista tai nuorista ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä, % (Kouluterveyskysely 2021):
 - Perusopetuksen 4.- ja 5.-luokkalaisista 4,1 % (2019: 3,3 %)
 - Perusopetuksen 8.- ja 9.-luokkalaisista 12,6 % (2019: 11,8 %)
 - Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 13,3 % (2019: 11,3 %)
 - Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista 8 % (2019: 7,5 %)

Vauvaperheet:

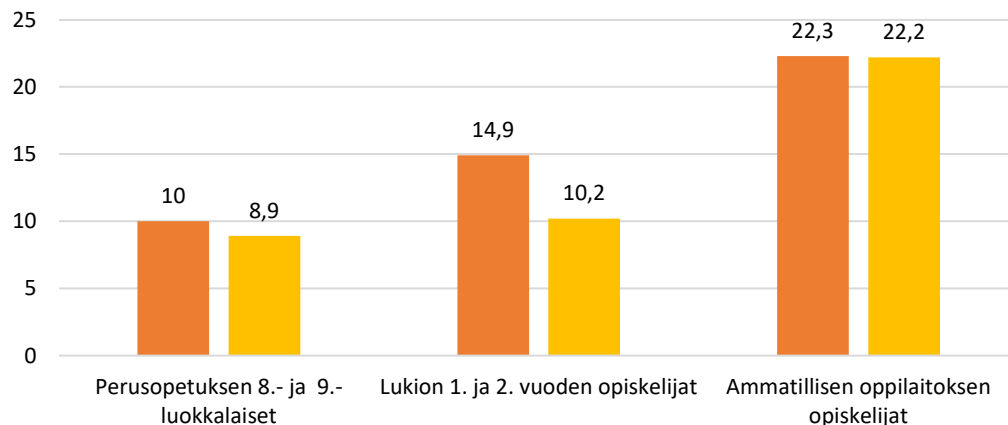
- Vauvaperheissä 88 % synnyttäneistä ja 91 % toisista vanhemmista kokee pystyvänsä vaikuttamaan joihinkin elinympäristönsä asioihin.
- 62 % synnyttäneistä ja 71 % toisista vanhemmista kokee kuuluvansa itselleen tärkeään ryhmään tai yhteisöön.

(FinLapset-kyselytutkimus 2020: Vauvaperheiden hyvinvointi)

Aikuisväestö:

- Vain joka kolmas tamperelainen (29 %) kokee, että oman asuinalueen asioihin voi vaikuttaa. (Tamperealaisten hyvinvointikysely 2021)

Kokee koulussa tai oppilaitoksessa olevan hyvät vaikuttamismahdollisuudet, % Tampere

■ 2019 ■ 2021

Vaikuttamisen kanavat

Kuntavaalien äänestysaktiivisuus laski ollen kuitenkin hieman parempi kuin koko maassa. Alueverkostot toimivat alueellisen vaikuttamisen mahdollistajina.

- **Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa:** (THL Sotkanet 2021)
 - Vuonna 2017: Tampere 59,3 % ja koko maa 58,9 %
 - Vuonna 2021: Tampere 56,8 % ja koko maa 55,1 %
- Vaikuttamisen tapoja on koottu [vaikuttamiskanavat](#) –sivustolle
- **Alueverkostot** ovat avoimia alueen asukkaiden, yhdistysten, yrittäjien, yhteisöjen ja kaupungin henkilöstön yhteistyöfoorumeita. Tampereen kaupunki on jaettu viiteen alueeseen, joista jokaisella toimii oma alueverkosto. Koronan vaikutus näkyi kaupungin alueverkostojen osallistujamäärissä ja muutti verkostojen toimintamalleja. Alueverkostotoiminta on muuttumassa tunnistetun tarpeen mukaisesti suuntautuen vastaisuudessa pienemmille alueille.

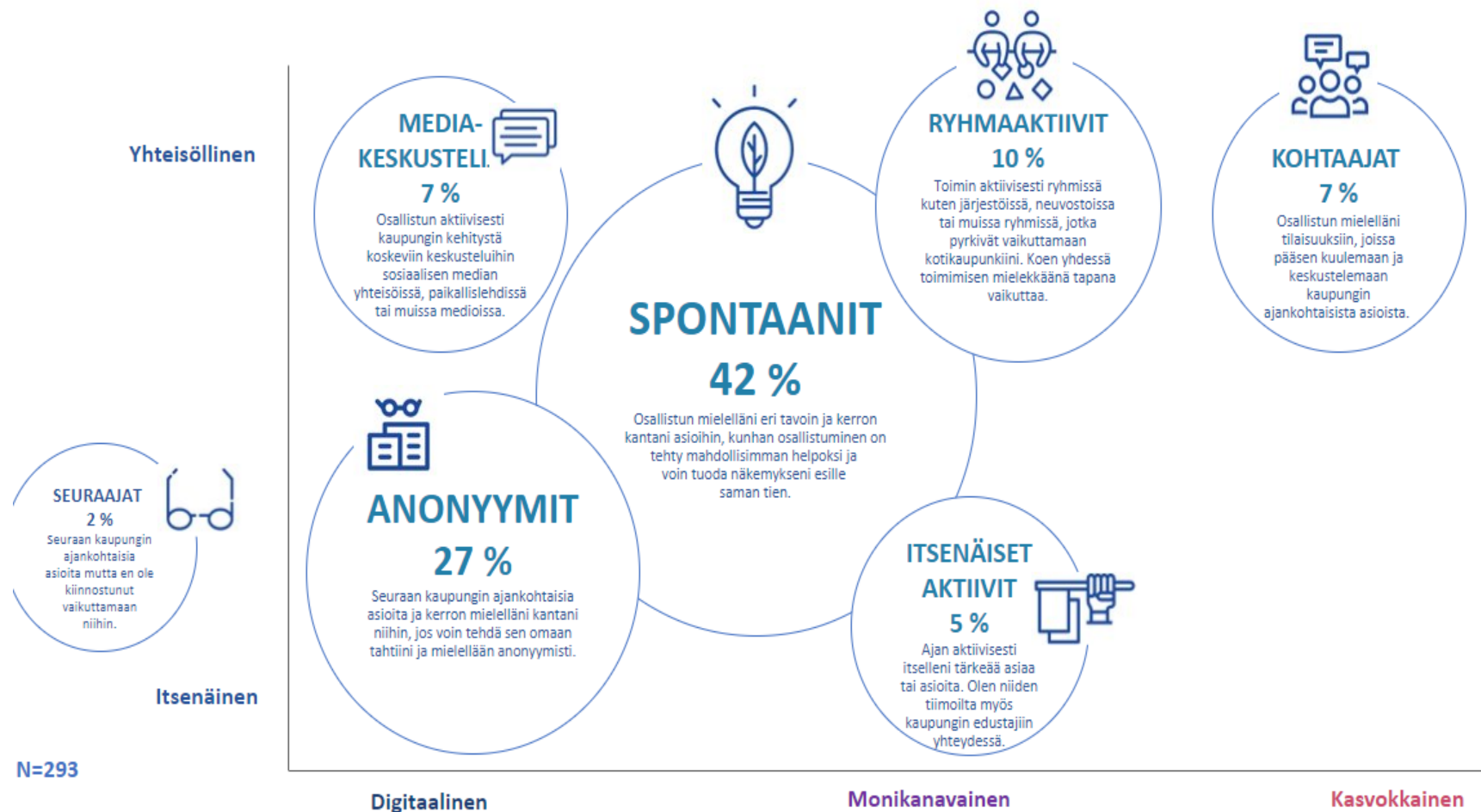
Alueverkostojen osallistujamäärät (asukkaita, yhteisöjä, yrityksiä)

(Tampereen Pulssi 2020)

Kaupunkilaisten käytäntöperusteiset osallistumisprofiilit

- Tampereen kaupungin ja Pentagon Insightin tekemän selvityksen (2021) perusteella suurin yksittäinen joukko ovat spontaanit osallistujat (42 %). Vajaa kolmannes kyselyyn vastanneista haluaa osallistua ja vaikuttaa anonyymisti (27 %) esimerkiksi verkon tai kyselyn välityksellä.

Sosiaaliset yhteydet ja suhteet

KOONTI:

- Lasten ja nuorten osalta koulukiusaaminen on lievässä nousussa ja keskusteluyhteys vanhempiin on hieman heikentynyt. Merkille pantavaa on kuitenkin poikien parantunut keskusteluyhteys kaikissa ikäluokissa.
- Edellisiin vuosiin verrattuna yksinäisyyden kokemukset ovat lisääntyneet kaikilla kouluasteilla sekä aikuisväestössä merkittävästi.
- Yhteisölliseen toimintaan osallistuu säännöllisesti noin kolmasosa tamperelaisista.

Kuva: Visit Tampere / Laura Vanzo

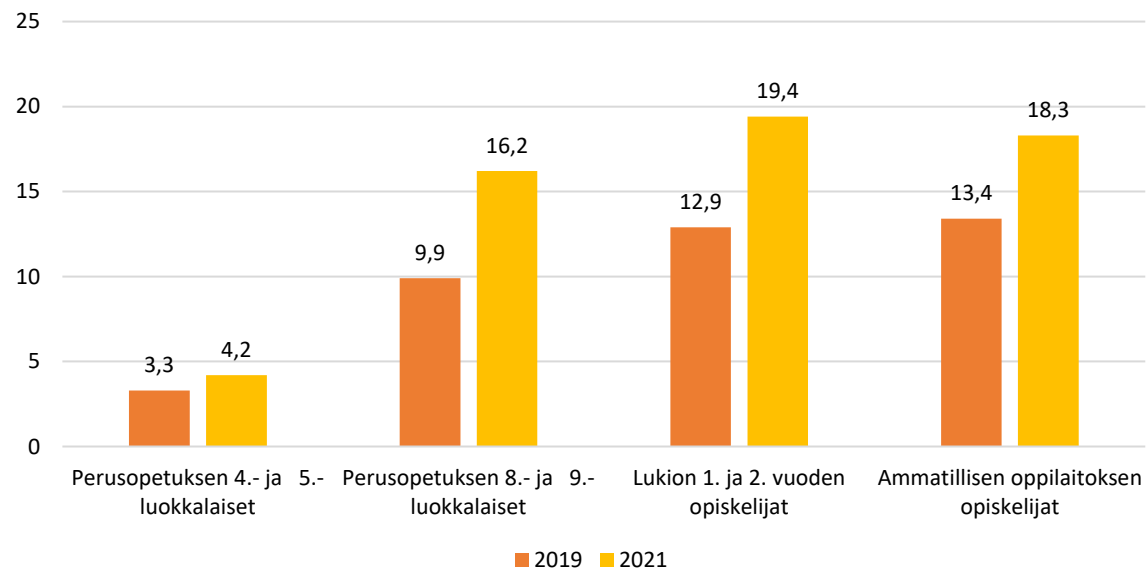
Suunnitelmat ja ohjelmat teemaan liittyen:

- [Tampereen kaupungin yhdenvertaisuussuunnitelma 2017–2021](#)
- Tunne-, vuorovaikutus- ja tunnetaitojen opettamisen paketti varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa.

Yksinäisyyden kokemus on lisääntynyt lapsilla ja nuorilla kaikilla kouluasteilla.

- Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus on kasvanut kaikilla kouluasteilla. Nuorten tyttöjen osalta yksinäisyyden tunteen kasvu on merkittävää ollen kaikissa luokkalaasteissa yli 20 % . Suurin osuus on ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoissa, joista tytöistä yli neljäsosa kokee yksinäisyyttä (25,8 %). (Kouluterveyskysely 2021)

Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus, % Tampere

- Ei yhtään hyvää kaveria, % (Kouluterveyskysely 2021):
 - Perusopetuksen 4.- ja 5.- luokkalaisista 0,9 % (2019: 0,9 %)
- Ei yhtään läheistä ystävää, % (Kouluterveyskysely 2021):
 - Perusopetuksen 8.- ja 9.- luokkalaisista 8,9 % (2019: 9,2 %)
 - Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 8,1 % (2019: 8,7 %)
 - Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista 10,3 % (2019: 9,4 %)

Yksinäisyyden kokemukset ovat lisääntyneet vauvaperheissä korona-aikana ja lisäksi tukiverkko puuttuu lähes neljännekseltä pikkulapsiperheistä.

Pikkulapsiperheet:

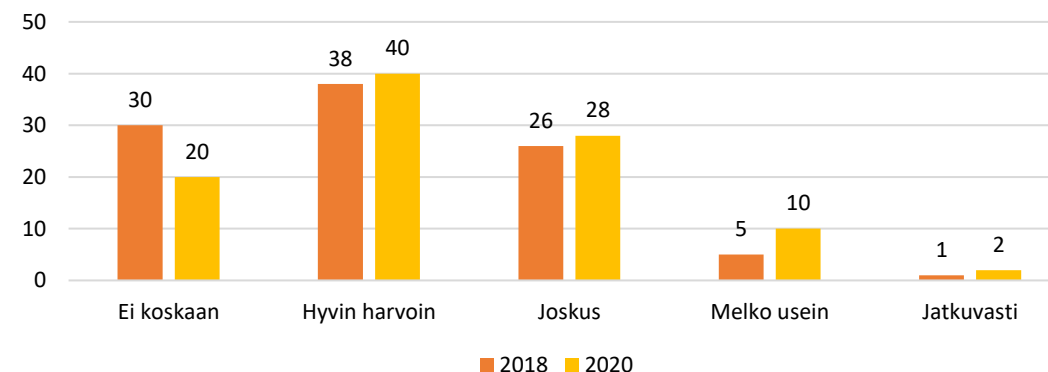
- 23 %:lla vastanneista vanhemmista ei ole tukiverkkoa auttamaan arjen jaksamisessa.
- 4-vuotiaiden lasten huoltajien yksinäisyyden kokemukset ovat lisääntyneet.
 - (Hyvinvointikysely 4-vuotiaiden lasten perheille 2020 ja FinLapset- kyselytutkimus 2018: 4-vuotiaat ja heidän perheensä)

Vauvaperheet:

- 51 % synnyttäneistä ja 30 % toisista vanhemmista ilmoitti, että koronaepidemia tai sen rajoitustoimet ovat vaikuttaneet yksinäisyyden tunteeseen sitä lisäävästi.
- Synnyttäneet kokevat yksinäisyyttä enemmän verrattuna toiseen vanhempaan.
 - (FinLapset-kyselytutkimus 2020: Vauvaperheiden hyvinvointi)

Itsensä yksinäiseksi kokevien osuus 4-vuotiaiden lasten huoltajien osalta, % Tampere

Yksinäisyyden kokeminen on lisääntynyt aikuisten keskuudessa.

- Yksinäisyyden kokemukset ovat lisääntyneet. Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus oli 17 % vuonna 2021 ja vastaavasti 10 % vuonna 2017.
(Tamperelaisten hyvinvointikysely 2021 ja ATH 2017)
- Vuonna 2021 eniten yksinäisyyttä koettiin:
 - 18–29-vuotiaiden (27,4 %) ja
 - yksinasuvien (28,6 %) keskuudessa.
- Ikäihmisistä yksinäiseksi itsensä tunsivat, %:
 - 65–74-vuotiaista 12 %
 - Yli 74-vuotiaista 13 %
- (Tamperelaisten hyvinvointikysely 2021)

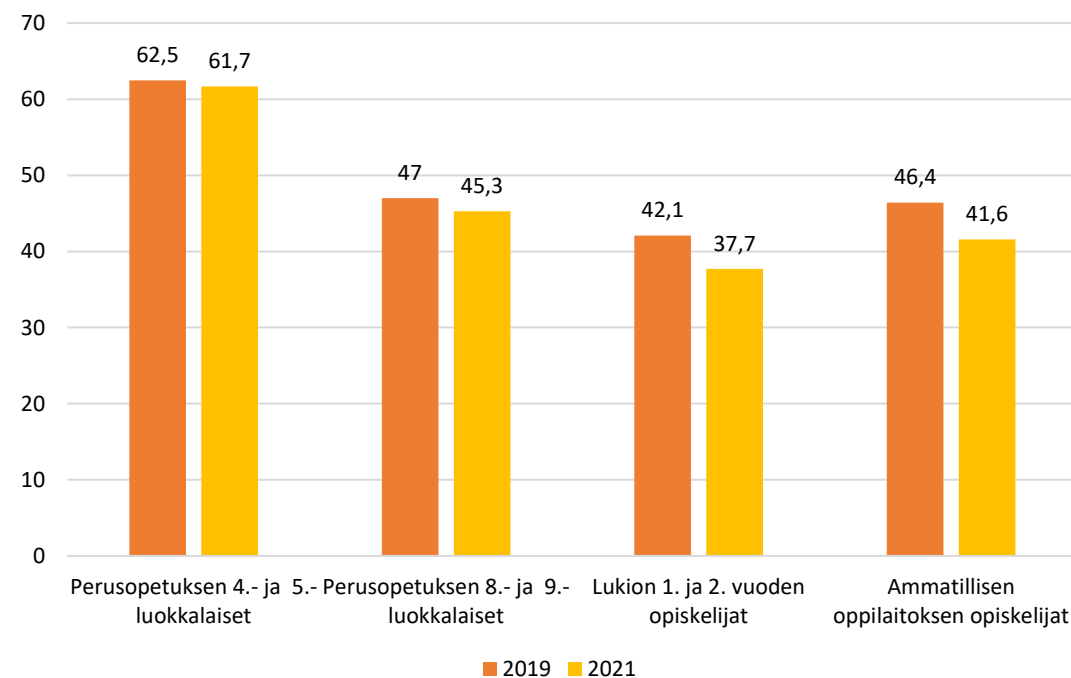
Kiusaaminen eri kouluasteilla on lisääntynyt hieman ja pikkulapsiin kohdistunut kiusaaminen on melko yleistä.

- 4-vuotiaista lapsista kiusattuna, % (Hyvinvointikysely 4-vuotiaiden lasten perheille 2020):
 - Kotona: Joskus 21,3 % ja usein 2,3 %
 - Hoidossa: Joskus 35,7 % ja usein 2,2 %
 - Vapaa-ajalla: Joskus 14,6 % ja usein vajaa 1 %
- Huomioitavaa on, että 4-vuotiaiden lasten vanhemmista 11 % ei tiennyt, onko hänen lastaan kiusattu hoidossa.
- Ainoastaan ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoiden kohdalla on kiusaaminen vähentynyt. Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % (Kouluterveyskysely 2021):
 - Perusopetuksen 4.- ja 5.-luokkalaisista 8,1 % (2019: 8 %)
 - Perusopetuksen 8.- ja 9.-luokkalaisista 5 % (2019: 4,5 %)
 - Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 1,2 % (2019: 0,8 %)
 - Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista 2,7 % (2019: 3,5 %)

Lasten ja nuorten keskusteluyhteys vanhempien kanssa on hieman heikentynyt. Noin kolmasosa tamperelaisista osallistuu yhteisölliseen toimintaan.

- Keskusteluyhteys vanhempiin on heikentynyt sekä perusopetuksen (4.- ja 5.- sekä 8.- ja 9.-luokkalaisten) että toisen asteen opiskelijoiden kohdalla. Merkittävää keskusteluyhteyden parantumista on kuitenkin kaikilla kouluasteilla tapahtunut poikien osalla, joissa nuorten osalla osuus kohoaa yli 50 %. (Kouluterveyskysely 2021)
- Melkein kolmasosa (29 %) tamperelaisista osallistuu säännöllisesti yhteisölliseen toimintaan. Osallistuminen on aktiivisinta yli 65-vuotiaiden osalta. Vastaavasti silloin tällöin yhteisölliseen toimintaan osallistuu 21 % kyselyyn vastanneista. (Tamperealaisten hyvinvointikysely 2021)

Hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa, %
Tampere

Aineellinen elintaso

KOONTI:

- Tampereella sekä kunnan yleinen pienituloisuusaste että lasten pienituloisuusaste ovat kasvaneet ja molemmat lukemat ovat myös maan keskiarvoon verrattuna korkeampia. Lisäksi pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneiden osuudet ovat lisääntyneet eri ikä- ja kohderyhmittäin tarkasteltuna. Myös tulojen jakautuminen on epätasaisempaa kuin koko maassa keskimäärin.
- Asumisen osalta melkein kolmasosa tamperelaisista asuu yksin.
- Ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien osuus kaikista lapsiasuntokunnista on hiljalleen laskenut kahden viimeisen vuoden aikana.
- Segregaatiokehitys ja korona ovat lisänneet hyvinvoinnin haasteita.

Kuva: Visit Tampere / Laura Vanzo

Suunnitelmat ja ohjelmat teemaan liittyen:

- [Köyhyysohjelma 2018-2021](#)
- [Asunnottomuuden puolittamisen toimenpideohjelma 2020–2022](#)

Sekä pienituloisuusaste että toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden osuudet ovat lisääntyneet.

- Kunnan yleinen pienituloisuusaste ja lasten pienituloisuusaste (THL Sotkanet: Tilastokeskus):
 - Vuonna 2019 Tampereen kaupungin yleinen pienituloisuusaste oli 17,1 %, joka on suurempi kuin koko maassa keskimäärin (13,4 %). Tampereen lukema on myös korkeampi kuin edellisenä vuonna (2018: 16,8 %).
 - Myös lasten pienituloisuusaste oli koko maan keskiarvoa suurempi vuonna 2019 (Tampere: 14,8 % ja koko maa: 12,4 %). Tampereen lukema on lisäksi kasvanut viimeisten vuosien aikana (2017: 14,3 % ja 2018: 14,7 %). Lapsiperheköyhyys koskee 5 300 alle 18-vuotiasta lasta. Lapsiperheköyhyyden yleisyys vaihtelee myös alueellisesti.
- Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä vuonna 2020 (THL Sotkanet: Toimeentulotukirekisteri):
 - Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneita 18–24-vuotiaita oli 3,7 % vastaavan ikäisestä väestöstä. Osuus on hieman noussut edellisestä vuodesta (2019: 3,4 %) ja on myös hieman korkeampi kuin koko maassa keskimäärin (3,5 %).
 - Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneita 25–64-vuotiaita oli 4,3 % vastaavan ikäisestä väestöstä. Osuus on hieman noussut edellisestä vuodesta (2019: 4,1 %) ja on myös korkeampi kuin koko maassa keskimäärin (2,8 %).
 - Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneita 65 vuotta täyttäneitä oli 0,2 % vastaavan ikäisestä väestöstä, mikä vastaa edellisvuosia ja koko maan keskiarvoa.
 - Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneita lapsiperheitä oli 5,1 % lapsiperheistä, mikä on enemmän kuin koko maassa keskimäärin (3,0 %). Kyseinen prosenttilukema on kuitenkin Tampereella laskenut hiljalleen viimeisen kahden vuoden aikana (2019: 5,2 % ja 2018: 5,5 %).

Melkein kolmasosa tamperelaisista asuu yksin. Tulojen jakautuminen on epätasaisempaa kuin koko maassa keskimäärin.

- Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat (enemmän kuin yksi henkilö huonetta kohti, keittiötä ei lasketa huoneluukuun), % kaikista lapsiasuntokunnista:
 - Vuonna 2020 Tampereella oli ahtaasti asuvia lapsiasuntokuntia 30,2 % kaikista lapsiasuntokunnista, mikä on hieman pienempi kuin edellisinä vuosina (2019: 31,0 % ja 2018: 31,9 %). Lukema on kuitenkin edelleen korkeampi verrattuna koko maan keskiarvoon 28,7 %, mutta hieman pienempi kuin eteläisen Suomen isoissa kaupungeissa. (THL Sotkanet)
- 31 % tamperelaista asuu yhden henkilön asuntokunnassa. (Tampereen kaupungin tietojohtamisen raportit: Asumisen ja rakentamisen tietoikkuna)
- Vuonna 2020 asunnottomia oli Tampereella 1,2/1000 asukasta kohden. Lukema on hieman laskenut vuodesta 2019 (1,4/1000), ja on edelleen pienempi kuin esimerkiksi Helsingissä, Espoossa tai Turussa. (THL Sotkanet)
- Gini-kerroin ilmaisee tarkasteltavan alueen asuntokuntien käytettävissä olevien rahatulojen jakautumista. Mitä suuremman arvon Gini-kerroin saa, sitä epätasaisempi tulonjako on. (THL Sotkanet)
 - Vuonna 2019 Gini-kerroin oli Tampereella 29,0 (asteikko 0–100), mikä on hieman alhaisempi kuin vuonna 2018 (30,0). Luku on hieman suurempi kuin koko maassa keskimäärin (27,9).
- Sosiaalista luottoa on myönnetty kesästä 2016 alkaen (Kaupungin oma tilastotieto 2020):
 - Vuonna 2017 luottoa myönnettiin 21 asiakkaalle, jonka jälkeen vuosina 2018 ja 2019 kysyntä oli pienempää.
 - Vuonna 2020 hakemuksia saapui ennätysmäärä, 56 hakemusta, joista 37 asiakkaalle myönnettiin luottoa. Asiakasmäärät ovat kasvaneet selvästi vuoden 2020 syksystä alkaen.
- Tamperelaisista noin 17000 henkilöä sai toimeentulotukea kesäkuussa 2020 ja heistä noin 8000 on yksinasujia. (Tampereen kaupungin tietojohtamisen raportit: Toimintaympäristön muutokset ja koronapandemian mahdolliset muutokset 2021)

Segregaatiokehitys ja korona ovat lisänneet hyvinvoinnin haasteita.

- Neliövuokrien nousu on ollut suurinta keskustan ja Vuoreksen alueella, mutta neliövuokrat ovat nousseet myös muilla Tampereen alueilla tasaisesti viimeisten vuosien aikana. (Tampereen tietojohdamisen raportit 2021: Asuntojen vuokrakehitys)
- Tampereelta löytyy alueita, joiden asukkaista suuri joukko kuuluu asukkaisiin, joiden tulo- ja koulutustaso on erityisen alhainen ja työttömyys on erityisen runsasta verrattuna kaupungin muihin alueisiin (hyvinvointi-indeksin alimmat desiilit). Useilla näistä alueista asuu runsaasti lapsiperheitä. Näitä alueita voi pitää erityisen huolen alueina eriytymiskehityksen suhteen. Tämän lisäksi useilla muillakin alueilla segregaatiokehitys on lisääntynyt vuosikymmenien aikana. (Raportti Tampereen kaupunkiseudun asuinalueiden eriytymiskehityksestä ja toimenpidesuosituksat 2020)
- Heikompaan suhteelliseen hyvinvointiin kytkeytyy asuminen pienissä vuokra-asunnoissa tiiviillä kerrostalovaltaisella alueella. Hyväosaisuus puolestaan liittyy pientaloasumiseen uudehkolla asuinalueella. (Raportti Tampereen kaupunkiseudun asuinalueiden eriytymiskehityksestä ja toimenpidesuosituksat 2020)
- Poikkeusaika on lisännyt lapsiperheiden taloudellista eriarvoisuutta ja hyvinvoinnin polarisaatiota. Negatiiviset vaikutukset ovat kohdistuneet erityisesti yhden huoltajan perheisiin ja matalatuloisiin perheisiin sekä perheisiin, joilla on ollut jo ennen pandemiaa tuen tarvetta. (Tampere Junior 2021: Korona-ajan vaikutusten arviointi)

Turvallisuuden tunne

KOONTI:

- Yleisin rikollisuuden muoto on omaisuusrikokset, jotka ovat Tampereella myös koko maan keskiarvoon verrattaessa yleisempiä. Katuturvallisuusindeksi on Tampereella parempi Helsinkiin ja Turkuun verrattuna.
- Koetun turvallisuuden ja väkivallan osalta koululaisista ja opiskelijoista fyysistä uhkaa kokevat eniten pojat ja häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua kokee tytöistä jo yli puolet. Lisäksi naisten osuus lähisuhdeväkivallan tai uhkailun osalta on korkea suhteessa koko maahan. Reilu puolet kyselyyn vastanneista kokee asuinalueensa turvalliseksi ja lähes kolmannes kokee asuinalueensa erittäin turvalliseksi.
- Tapaturmien ja onnettomuuksien osalta tamperelaisten kaatumisvammat ja myrkytystapaukset ovat laskussa, mutta edelleen lukemat ovat kuusikkokuntien kärjessä. Liikenneonnettomuudet ovat puolestaan hieman vähentyneet edellisiin vuosiin verrattuna.

Suunnitelmat ja ohjelmat teemaan liittyen:

- Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä: Koulukohtainen
- [Tampereen kaupungin turvallisuussuunnitelma](#)
- [Turvallisuus kuuluu kaikille!-hanke 2019-2021](#)

Kuva: Visit Tampere / Laura Vanzo

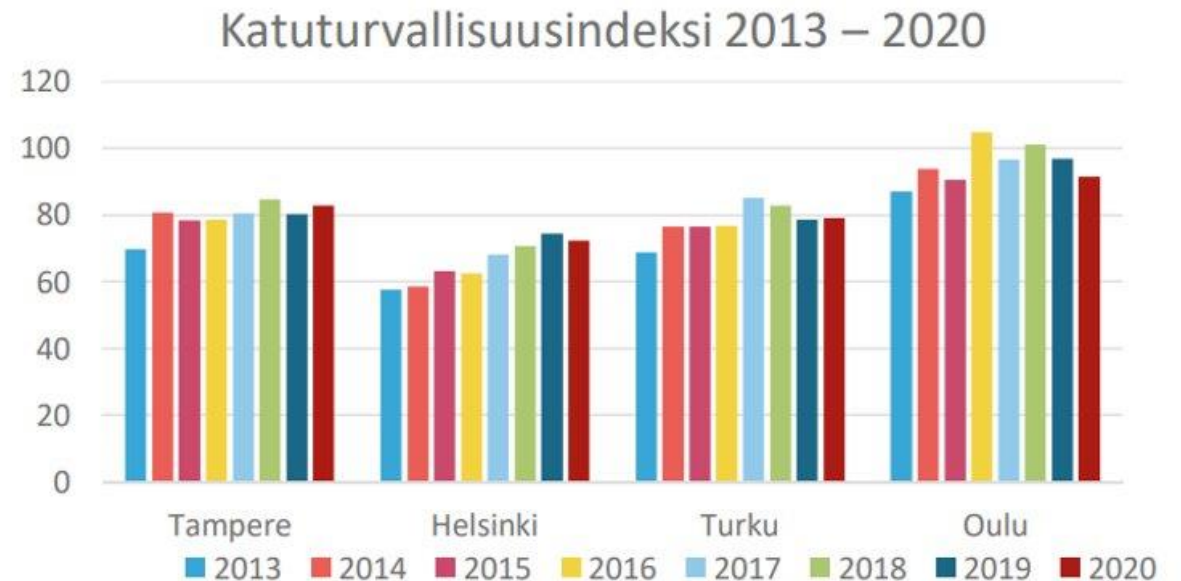
Turvallisuuden tunne

Rikokset (Rikostilastot 2020)

- Kaikkien rikosten määrä kasvoi Tampereella noin 35 % (pois lukien liikenne rikokset).
- Omaisuusrikokset kasvoivat noin 27 %, erityisesti petosrikokset 15 %.
- Väkivaltarikoksissa laskua noin 5 %, suurin lasku pahoinpitelyissä julkisella paikalla.
- Törkeissä väkivaltarikoksissa kasvua erityisesti henkirikosten yrityksissä 31 %.
- Törkeät liikenneturvallisuuden vaarantamiset kasvoivat 70 %. Rattijuopumukset kasvoivat noin 15 % ja törkeät rattijuopumukset 20 %.
- Yleisin rikollisuuden muoto on omaisuusrikokset, jotka ovat Tampereella myös koko maan keskiarvoon verrattaessa yleisempiä.

Katuturvallisuus sisältää poliisille ilmoitetut pahoinpitelyt, ryöstöt ja vahingonteot sekä ratti- ja liikennejuopumukset pisteytettynä ja suhteutettuna kunnan väestömäärään.

- Katuturvallisuusindeksi on Tampereella parempi Helsinkiin ja Turkuun verrattuna. (Poliisin tilastopalvelu)

Koettu turvallisuus ja väkivalta

Aikuisten osalta lähisuhdeväkivallan ja –uhkailun osuus on koko maahan verrattuna yleisempää. Asuinalueensa erittäin turvalliseksi kokee lähes kolmannes.

Pikkulapsiperheet:

- 10 % kyselyyn vastanneista vanhemmista oli kokenut parisuhteessa henkistä väkivaltaa viimeisen vuoden aikana. (Hyvinvointikysely 4-vuotiaiden lasten perheille 2020)
- Vauvaperheissä henkisen väkivallan kokemukset olivat muita parisuhdeväkivallan muotoja yleisimpiä. Synnyttäneistä 9 % ja 15 % toisesta vanhemmasta ilmoittivat kokeneensa henkistä väkivaltaa. Muutama prosentti vanhemmista ilmoitti kokenensa fyysistä, seksuaalista tai taloudellista väkivaltaa. (FinLapset – kyselytutkimus 2020: Vauvaperheiden hyvinvointi)

Aikuisväestö:

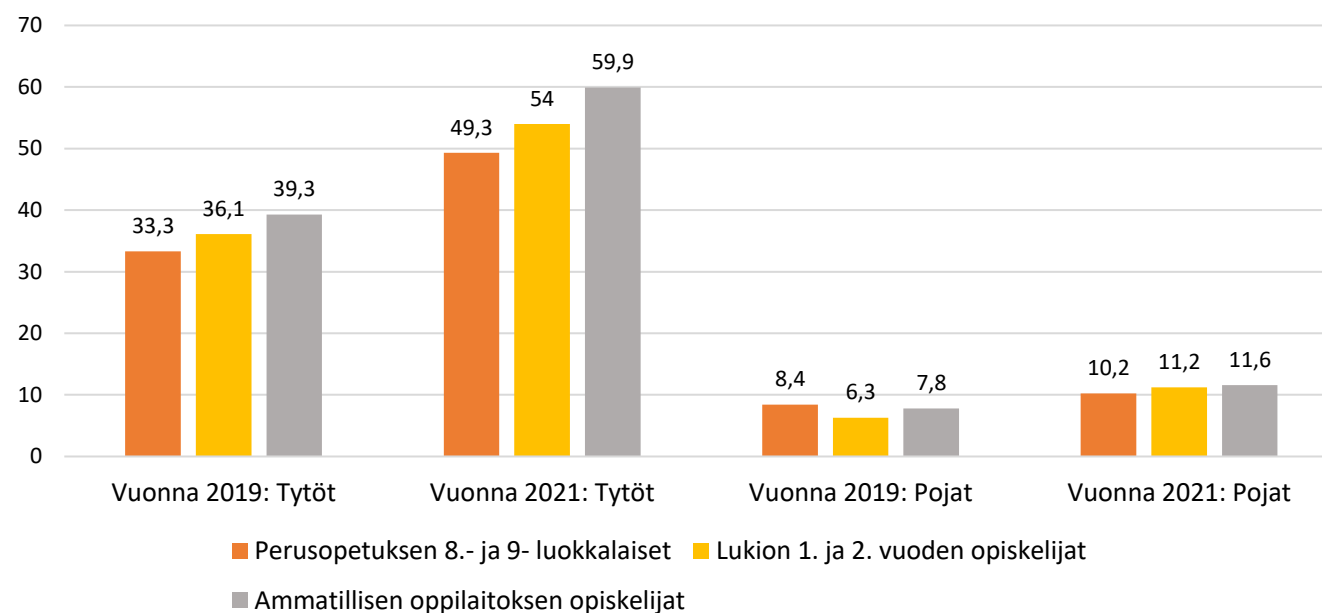
- Tamperelaisten turvallisuuskyselyn (2021) mukaan eniten huolestumista aiheuttaa ihmisten syrjäytyminen (34,1 % erittäin huolestunut) sekä rasismi ja suvaitsemattomuus (26,8 %, erittäin huolestunut). Avovastauksissa isoksi huolenaiheeksi ja turvattomuuden aiheuttajaksi nousivat kasvava huume- ja päihdeongelman eri muodoissaan.
- Tamperelaisten hyvinvointikyselyyn (2021) vastanneista väkivallan tai uhkailun kohteeksi joutuneiden osuus oli 13,5 % ja fyysistä uhkaa kokeneiden osuus oli 6,9 %.
- **Lähisuhdeväkivallan tai -uhkailun kohteeksi joutuneiden osuus, % (FinSote 2020):**
 - Tampere 13,6 % ja koko maa 10,4 %.
 - Miehet: Tampere 9,4 % ja koko maa 8,2 %
 - Naiset: Tampere 17,2 % ja koko maa 12,5 %
- **Asuinalueensa turvallisuuteen tyytyväisten osuus, % (Tamperelaisten hyvinvointikysely 2021):**
 - 29,2 % tunsivat olonsa asuinalueellaan liikkuttaessaan erittäin turvalliseksi
 - 53,7 % turvalliseksi
 - 13,1 % ei turvalliseksi eikä turvattomaksi
 - 3,2 % turvattomaksi
 - 0,8 % erittäin turvattomaksi.

Tyttöjen kokemukset häiritsevistä seksuaalisesta ehdottelusta tai ahdistelusta ovat hälyyttävän yleisiä.

Fyysisen uhan kokemukset ovat yleistyneet ammattillisen oppilaitoksen opiskelijoiden osalla.

- Vuoden aikana fyysistä uhkaa kokeneiden osuus, % (Kouluterveyskysely 2021):
 - Perusopetuksen 8.- ja 9.- luokkaisista 15,1 % (2019: 16,9 %)
 - Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 9,7 % (2019: 11 %)
 - Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista 19,2 % (2019: 15,4 %)

Kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana, % Tampere

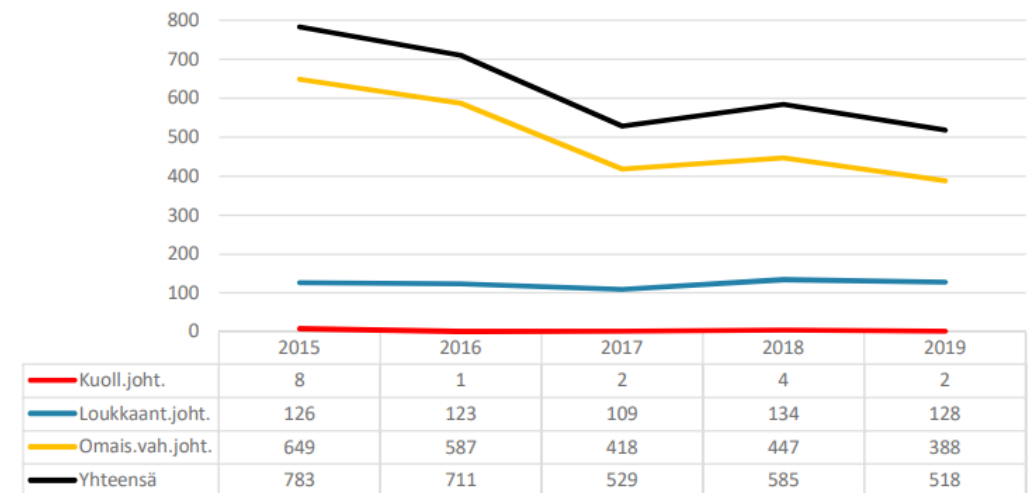
Tapaturmat ja onnettomuudet

Tamperelaisten kaatumisvammat ja myrkytystapaukset ovat kuusikkokuntien kärjessä.

- Vuonna 2020 oli 65 vuotta täyttäneillä 406,7 kaatumisiin ja putoamisiin liittyvää hoitojaksoa 10 000 vastaavan ikäistä kohti. Määrä on pysynyt melko samana edelliseen vuoteen verrattuna (403,3) mutta on silti kuusikkokaupungeista selvästi korkein. (THL Sotkanet)
- Vuonna 2020 hoidettiin vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa 108,5 potilasta 10 000 asukasta kohti. Luku on laskenut edelliseen vuoteen verrattuna (126,6), mutta on edelleen kuusikkokaupungeista selvästi korkein. (THL Sotkanet)
- Lukuvuoden aikana koulussa tai koulumatkalla on sattunut vähintään yksi tapaturma, joka oli vaatinut terveydenhuollon vastaanotolla käyntiä, % (Kouluterveyskysely 2021):
 - Perusopetuksen 8.- ja 9.- luokkalaisista 18,1 % (2019: 19,5 %)
 - Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 5,4 % (2019: 6,3 %)
 - Ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 8 % (2019: 9,6 %)
- Tampereen turvallisuuskyselyn mukaan (2021) liikenneonnettomuuden uhriksi joutuminen huolestuttaa tamperelaisia eniten: 10,9 % erittäin huolestunut, 18,9 % melko huolestunut.
- Suhteutettuna asukaslukuun vuosina 2015–2019 tapahtui keskimäärin 53 henkilövahinkoon johtanutta liikenneonnettomuutta/100 000 asukasta (Tampereen asukasluku 238 140). Manner-Suomessa tapahtui samana aikana keskimäärin 82 henkilövahinkoon johtanutta liikenneonnettomuutta/ 100 000 asukasta (5 474 083 asukasta).

(Tampereen kaupungin Liikenneonnettomuusraportti 2019)

Onnettomuuksien kokonaismäärän kehitys Tampereella vuosina 2015 - 2019

- **Koronaviruspandemian vaikutukset tamperelaisiin lapsiperheisiin-kysely** (Kevät 2020 n=258 ja syksy 2020, n=408) Tampere Junior:
 - **Taloudellinen tilanne:** Noin kolmannes koki, että taloudellisessa tilanteessa on tapahtunut heikennystä vähän tai merkittävästi ja noin neljännes oli joutunut karsimaan lapselle tärkeistä hankinnoista. Lisäksi useampi vastaaja korosti ruokakustannusten lisääntyneen.
 - **Perheen arki:** Vastaajista 40 % ilmoitti pandemian vaikuttaneen myönteisesti perheen yhteisen ajan viettämiseen. Vastaavasti perheissä kuormittumista ovat aiheuttaneet työn, etäkoulun ja lastenhoidon yhdistäminen.
 - **Lasten vapaa-aika ja sosiaaliset suhteet:** Pandemian myötä harrastukset sekä tapaamiset muiden lasten ja aikuisten kanssa ovat vähentyneet. Vastaavasti poikkeusaika on lisännyt erityisesti lasten omaehtoista liikkumista sekä ruutuaikaa.
 - **Tuki ja oma jaksaminen:** Noin puolet vastaajista koki oman jaksamisen vähentyneen ja puolestaan noin kolmasosa vastanneista koki avun ja tuen tarpeen kasvaneen. Kuormittavien tekijöiden osalta esille nostettiin lastenhoidon kuormittavuus isovanhemmilta normaalisti saadun tuen puuttuessa sekä palveluiden ruuhkautuminen erityisen tuen tarpeessa olevien perheiden osalta.
 - **Tulevaisuuden näkymät ja turvallisuuden tunne:** Tulevaisuuden osalta huolta aiheuttivat erityisesti pelko läheisten terveydestä, tulojen menetys ja epävarmuus työtilanteesta. Hieman alle puolet perheistä koki perheen tulevaisuuden näyttävän melko hyvälle tai erittäin hyvälle.
- **FinSote (2020) Koronan vaikutukset ennakkotulokset: Pirkanmaa**
 - **Yhteydenpito ystäviin ja sukulaisiin vähentynyt (%):** Pirkanmaa 62,8 % ja koko maa 62,4 %
 - **Yksinäisyyden tunne lisääntynyt (%):** Pirkanmaa 32,3 % ja koko maa 30 %
 - **Päivittäinen liikunta lisääntynyt (%):** Pirkanmaa 15,8 % ja koko maa 15,3 %
 - **Päivittäinen liikunta vähentynyt (%):** Pirkanmaa 23,9 % ja koko maa 21,6 %
 - **Alkoholinkäyttö lisääntynyt (%):** Pirkanmaa 8,4 % ja koko maa 6,5 %
 - **Alkoholinkäyttö vähentynyt (%):** Pirkanmaa 9,1 % ja koko maa 8 %
- **Pelastakaa Lapset: Lapsen ääni-kysely (2021) Lasten ja nuorten kokemuksia koronapandemian ajalta: KOKO MAA (n=1102)**
 - Kuluneen vuoden aikana 47 % kaikista vastaajista koki **henkisen hyvinvointinsa huonontuneen**. Lähes puolet vastaajista (49 %) oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että he ovat huolissaan omasta henkisestä hyvinvoinnistaan. Lisäksi 49 % kantoi huolta jonkun läheisen. Perheenjäsenen tai ystävän henkisestä hyvinvoinnista.
 - 21 % vastaajista oli **huolissaan perheensä toimeentulosta** koronapandemian vuoksi.
 - Reilu puolet (59 %) kaikista vastaajista **koki etäopiskelun vaikeuttaneen tai heikentäneen opinnoista pärjäämistä**.
 - **Aiempaa yksinäisemmäksi** itsensä koki 36 % vastaajista. Yli puolet lapsista (59 %) kertoi viettävänsä aiempaa vähemmän aikaa ystäviensä kanssa.
 - Koronapandemian myötä 41 % kertoi **viettävänsä aiempaa enemmän aikaa perheen ja läheisten kanssa**. Noin joka viides vastaajista kertoi **riitelyn lisääntyneen** perheessä.
 - Lähes puolet (48 %) kaikista vastaajista koki, **ettei heidän ikäryhmänsä mielipiteitä ja tarpeita ole kuunneltu koronarajoitustoimien toteutuksessa**.
 - 49 % pelkäsi rajoitusten jatkuvan pitkään, 49 % odotti asioita, joita pääsee tekemään rajoitusten päätyttyä. 20 % pelkäsi opiskelupaikan ja 26 % työpaikan saamisen vaikeutuvan.
 - Noin joka kolmas lapsi (30 %) on joutunut luopumaan itselleen tärkeästä harrastuksesta tai vapaa-ajan toiminnasta ja 15 % on aloittanut pandemian aikana uusia harrastuksia. Valtaosa vastaajista (74 %) viettää myös nykyisin aiempaa enemmän aikaa ruutujen äärellä.

Käytetyt tietolähteet

- Hyvinvointikysely 4-vuotiaiden lasten perheille (2020). Tampereen kaupunki kartoitti sähköisellä kyselyllä marras-joulukuussa lasten ja heidän perheidensä hyvinvointia keräämällä tietoa lapsiperheiden arjesta ja tarpeista. Kyselyyn vastasi 613 tamperelaista vanhempaa eli noin 30 % kohderyhmästä.
- Tamperelaisten hyvinvointikysely (2021). Tampereen kaupunki selvitti helmikuun 2021 alkupuolella sähköisellä, karttapohjaisella kyselyllä tamperelaisten kokemaa hyvinvointia eri asuinalueilla. Kyselyyn vastasi 4 554 tamperelaista.
- FinLapset THL (4-vuotiaiden lasten ja heidän perheensä hyvinvointi 2018 ja Rekisteriseuranta 2019 sekä Vauvaperheiden hyvinvointi 2020)
- Tampereen kaupungin liikenneonnettomuusraportti (2019)
- Tampereen kaupungin tietojohtamisen raportit (Asuntojen vuokrakehitys, Toimintaympäristön muutokset ja koronapandemian mahdolliset muutokset)
- Pirkanmaan Voimian asiakastyytyväisyyskysely (2020)
- Suomen ympäristökeskuksen raportteja 02/2021: Pirkanmaan uhanalaiset lajit ja luontotyytit
- Tampereen kasvihuonekaasupäästöt (2019)
- Tampereen kaupungin ympäristönsuojelulain mukainen meluselvitys (2017)
- Tapahtumien vaikuttavuusarviointi (2019 ja 2020)
- Raportti Tampereen kaupunkiseudun asuinalueiden eriytymiskehityksestä ja toimenpidesuosituksista 2020
- Tampere Junior: Koronaviruspandemian vaikutukset tamperelaisiin lapsiperheisiin-kysely (2020)
- Tampere Junior -kehitysohjelma, lapsiperhedata-analyysi (2020)
- Tiekartta digitaaliseen osallistumiseen, Pentagon Insight ja Tre kaupunki 2021
- Tampereen kaupungin turvallisuuskysely (2021)
- ATH (2017)
- Euroopan ympäristökeskus (EEA 2021)
- FinSote (2020)
- Kaupungin omat tilastotiedot
- KELA
- Kouluterveyskysely (2021)
- LIPAS-tietokanta, Jyväskylän yliopisto
- MayorsIndicators
- MNA-tilastot (2020)
- Move! 2020
- Pelastakaa Lapset: Lapsen ääni-kysely (2021)
- Poliisin tilastopalvelu
- Puhti-hanke (2020)
- Rikostilastot
- Sotkanet (THL)
- THL

TAMPERE.
FINLAND

Tampella

Hyvinvointisuunnitelma 2022–2025

Hyvinvointisuunnitelman työstäminen ja sen taustamateriaalit

- Taustamateriaalit:
 - Tampereen laaja hyvinvointikertomus 2017–2020 sekä Pirkanmaan alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma 2021–2024
 - Edellisen hyvinvointisuunnitelman 2017–2020 tavoitteiden toteutumisen analyysi
 - Kaupunkistrategian tulevaisuusanalyysit 14 eri teemassa keväällä 2021
 - Hyvinvointisuunnitelmaan lisättiin tarvittavat teemat, jotka eivät sisältyneet tulevaisuustyöskentelyyn.
 - Tampereen strategia: Tekemisen kaupunki ja Pormestariohjelma: Ihmisten Tampere, mahdollisuuksien kaupunki
- Syksyn 2021 aikana hyvinvointisuunnitelman luonnosversiota on käsitelty ja kommentoitu vaikuttamistoimielimissä ja lautakunnissa sekä johtoryhmissä.
- Tampereen laajan hyvinvointikertomuksen 2017–2020 sekä hyvinvointisuunnitelman 2022–2025 hyväksyy kaupunginvaltuusto tammikuussa 2022.
- Suunnitelman tavoitteita ja toimenpiteitä hyödynnetään jatkossa erityisesti lautakuntien palvelusuunnitelmissa.
- Hyvinvointisuunnitelman rakenne on sama kuin hyvinvointikertomuksessa (Stiglitzin malli) sisältäen kahdeksan hyvinvointivarantoa.

- **Terveys**

- Ehkäisevän päihdetyön (ept) suunnitelmallisuutta vahvistetaan kaikissa väestöryhmissä yhteistyössä kuntalaisten, oppilaitosten, järjestöjen ja hyvinvointialueen kanssa.
- Ikäihmisten toimintakykyä parannetaan ravitsemuksen keinoin.
- Otetaan käyttöön Hyvän mielen kunta –tarkistuslista. Kuntalaisten ja kaupungin henkilöstön mielenterveystaitoja edistetään.
- Palvelujen esteettömyys ja saavutettavuus kestäväillä kulkumuodoilla kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisella vaivalla sekä kustannuksella varmistetaan.
- Kokonaisvaltaista palveluohjausta ja yhteistyörakenteita kehitetään kaupungin ja hyvinvointialueen välille.

- **Koulutus**

- Lasten ja nuorten kouluun kiinnittymistä vahvistetaan.
- Nivelvaiheen tukea vahvistetaan.

- **Henkilökohtainen toiminta ja työ**

- Työkyvyn tukeminen eri keinoin: Arjen ja oman hyvinvoinnin parantamisen tueksi kehitetään ja kokeillaan uusia toimintamalleja.
- Heikommassa asemassa olevien kulttuurin ja liikunnan harrastusmahdollisuuksia parannetaan.
- Ikäihmisten matalan kynnyksen kulttuuri- ja liikuntapalveluja kehitetään asiakasmäärät ja asiakastoiveet huomioiden.

- **Ympäristö**

- Luonnon hyvinvointivaikutuksia arvioidaan ja otetaan paremmin huomioon suunnittelussa, kaavoituksessa ja rakentamisessa.
- Kestävän liikkumisen tasavertaisuutta edistetään ja liikenneköyhyyttä ehkäistään.
- Kehitetään kaupunkiympäristöön liittyvien päätösten, suunnittelun ja toimenpiteiden ihmisiin kohdistuvien vaikutusten ennakoarvioinnin osaamista ja käyttöä.

- **Äänen saaminen kuuluville yhteiskunnassa**

- Väestöryhmien laaja-alainen kuulluksi tuleminen, erityisesti heikommassa asemassa olevien pienten lasten ja vammaisten ihmisten osallisuutta vahvistetaan.
- Päätösten vaikutusten ennakoarviointia lisätään ja vakiinnutetaan sekä arvioinnissa mukana olevien kuntalaisten määrää kasvatetaan.

- **Sosiaaliset yhteydet ja suhteet**

- Lapsiperheiden sosiaalisten verkostojen vahvistumista tuetaan.
- Hyvinvointikeskukset toimivat asukkaiden kohtaamispaikkoina ja keskusten palvelukirjo laajenee.

- **Aineellinen elintaso**

- Kaupungin sosiaalinen raportointi käynnistyy yhteistyössä sosiaalihuollon työntekijöiden ja asiakkaiden kanssa.

- **Turvallisuuden tunne**

- Lasten ja nuorten turvallista sosiaalisen median käyttöä tuetaan ja kaupungin keinoja puuttua häirintään ja ahdisteluun kehitetään.
- Lähisuhdeväkivallan monialaista ehkäisytyötä vahvistetaan.
- Lisätään turvattomiksi koettujen paikkojen kartoitusta, vuoropuhelua turvallisuudesta, yhteiskehittämistä asukkaiden, kaupungin ja muiden tahojen välillä.

ELINTAVAT JA RISKITEKIJÄT

• Päähteet:

- **Ehkäisevän päihdetyön** laaja-alainen kohdentuminen kaikille kuntalaisille, nuorimmasta ikääntyneisiin, koetaan tarpeelliseksi. Ehkäisevän päihdetyön kuntalaistiedottamista tehostetaan yhteistyössä ehkäisevän päihdetyön järjestöjen kanssa kaikissa ikäryhmissä.
- Miesten viikoittainen alkoholin keskilukutuksen huippu saavutetaan jo 30 vuoden iässä jatkuen 70 vuoden ikään asti, kun taas naisilla viikoittaisen keskilukutuksen huippu tulee 60 vuoden iässä. Erityisesti huolta aiheuttaa ikääntyneiden naisten alkoholin käytön lisääntyminen.
- Aikuisista alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C), % (FinSote 2020): **65 vuotta täyttäneet: Tampere 42 % ja koko maa 34,3 %**
- **Painopiste eläköitymisen ajankohdassa.** Terveystarkastusten yhteydessä puheeksi otto sekä ehkäisevän päihdetyön tiedotus.
- **Päihdetilannekuvan muodostaminen riittävän tiheällä aikavälillä.** Verkosto- ja järjestöyhteistyön vahvistaminen sekä ajankohtaisen tilannekuvan muodostaminen yhteistyön avulla.
- **Tampereen kaupungin päihdehoidon tiekartta** sisältää 34 päihdehoitoa kehittävää toimenpidekokonaisuutta vuosille 2021–2023. Tiekartta kokoaa *Päihdehoidon kehittäminen Tampereella* -työryhmän loppuraportissa nostetut toimenpiteet konkreettisiksi kehittämistoimiksi.

Tavoitteet 2022–2025:

- Ehkäisevän päihdetyön (ept) suunnitelmallisuutta vahvistetaan kaikissa väestöryhmissä yhteistyössä kuntalaisten, oppilaitosten, järjestöjen ja hyvinvointialueen kanssa. Linkitetään palveluketjukuvaan mukaan järjestöjen ehkäisevän päihdetyön oma-apumateriaalit, neuvontapalvelut, vertaistoiminta ja kohtaamispaikat.
 - Mittari: Ept-tiedotuksen kohdentuminen kaikille kuntalaisille sekä päihdetilannekuvan säännöllinen toteuttaminen.

ELINTAVAT JA RISKITEKIJÄT

- **Mielenterveys:** Hyvän mielen kunta –tarkistuslista

- Tarkistuslistalla suunnataan painopistettä korjaavista palveluista mielenterveyden vahvistamiseen, ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen puuttumiseen. Toimintamalli tuottaa tietoa myös mielenterveyden myönteisistä ulottuvuuksista.
- Tietoisuus kuntalaisten mielen hyvinvoinnin merkityksestä kasvaa: hyvä mielenterveys on osa kestävää sosiaalista ja taloudellista kehitystä.
- Tarkistuslista sisältää yhdeksän osa-aluetta, jotka ovat: Strategia ja johtaminen, Mielenterveyden edistäminen koko kunnan tehtävänä, Rajapinnat yhteistyö ja kumppanuudet, Näyttöön perustuva tieto ja toimintamallit, Eri ikäryhmien huomiointi, Haavoittuvassa asemassa olevien huomiointi, Tiedon tarjoaminen ja Varhainen puuttuminen sekä Toiminnan seuranta ja arviointi.

- **Ravitsemus:**

- Lasten ja nuorten ravitsemuksen osalta toimenpiteet esitetään Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa keväällä 2022.
- Ikääntyneiden vajaaravitsemus kääntyi laskusuunnan jälkeen nousuun kotihoidossa, tehostetussa palveluasumisessa sekä vanhainkotihoidossa (MNA-tilastot). Yli 65-vuotiaiden ravitsemustilan arviointiin tarkoitettun MNA (Mini Nutritional Assessment) -seulonnan tarkoituksena on tunnistaa vajaaravitsemuksen riskin sekä vajaaravitsemuksen omaavat henkilöt.
- Seurataan säännöllisesti ikääntyneiden ravitsemustilaa sekä puututaan vajaaravitsemusriskiin.

Tavoitteet 2022–2025:

- Otetaan käyttöön Hyvän mielen kunta -tarkistuslista. Kuntalaisten ja kaupungin henkilöstön mielenterveystaitoja edistetään tietoa ja tukea tarjoamalla yhteistyössä järjestöjen ja yhteisöjen kanssa.
 - Mittari: Tarkistuslistan käyttöönotto, toimenpiteiden vastuuttaminen ja seurannan vakiinnuttaminen sekä vaikuttavan HYTE-viestinnän lisääntyminen.
 - Päätösten vaikutukset ihmisten psyykkiseen terveyteen huomioitu (EVA prosessissa)
- Ikäihmisten toimintakykyä parannetaan ravitsemuksen keinoin. Tavoitteena on vajaaravitsemuksen väheneminen.
 - Mittari: Vajaaravitsemustilastot vuosittain.

PALVELUJEN KÄYTTÖ JA SAATAVUUS

- **Yhdenvertainen saavutettavuus:**

- Kaupunkia tulee kehittää sosiaalisesti oikeudenmukaisesti. Palvelut eivät saa olla riippuvaisia oman auton käyttömahdollisuudesta. Palvelut tulee olla saavutettavissa kestävillä kulkumuodoilla kohtuullisessa ajassa sekä kohtuullisella vaivalla ja kohtuullisin kustannuksin.
- Palveluverkon ja liikennesuunnittelun tiiviimpi yhteistyö esteettömyyden parantamiseksi.
- Erilaisten liikkujaryhmien (esimerkiksi lapset, iäkkäät, pienituloiset ja liikkumisrajoitteiset) huomiointi ja liikkumisen esteettömyys. Tämän lisäksi vaikutusten arviointia tulee kehittää.

- **Digitaaliset palvelut:** Digituki erityisryhmille on mahdollistettava (esimerkiksi ikääntyneet ja toimintarajoitteiset).

- **Kokonaisvaltaista palveluohjausta** kaikista palveluista ei ole saatavilla.

Tavoitteet 2022–2025:

- Palvelujen esteettömyys ja saavutettavuus kestävillä kulkumuodoilla kohtuullisessa ajassa, kohtuullisella vaivalla sekä kustannuksella varmistetaan. Linjastosuunnittelu tukee palveluiden saavutettavuutta.
 - Mittari: Palveluihin pääsee suhteellisen vaivattomasti (Max. 1 vaihto).
- Kokonaisvaltaista palveluohjausta ja yhteistyörakenteita kehitetään kaupungin ja hyvinvointialueen välille. Monisyisten terveysongelmien hoitamiseksi kehitetään selkeä monialainen toimintamalli.
 - Mittari: Kunnan ja hyvinvointialueen palveluohjauksella on toimintamalli.

VARHAISKASVATUS JA KOULUTUSTASO

- **Yhteistyö koulujen ja vanhempien kanssa ja kouluun kiinnittyminen:**
 - Koteihin jaetaan kouluun siirtymisen tukipaketti kohdentuen haavoittuvassa asemassa oleville perheille esimerkiksi tukipaketin tarve maahanmuuttajaperheille, joiden ensimmäinen lapsi aloittaa peruskoulun.
 - Huomioidaan myös tiedottamisen tehostaminen eri tahoille, esimerkiksi Wilma-viestintä ei tavoita kaikkia vanhempia.
 - **Eriytymiskehitystä on ennaltaehkäistävä:** Haavoittuvassa ja heikommassa asemassa olevien perheiden osallisuutta tulee edistää. Maahanmuuttajien osallisuutta ja yhteiskunnan kaksisuuntaista kotoutumista tulee kehittää pitkäjänteisesti huomioiden eri maahanmuuttajaryhmät.
 - Kouluvalmentajamallin kehittäminen ja käyttöönotto.
- **Nivelvaiheen tuki:**
 - Oppivelvollisuuslaki edellyttää kaikkien suorittavan toisen asteen opinnot.
 - Keskeisinä tekijöinä nuorten ohjaus nivelvaiheessa sekä opiskeluhuollon saatavuus. Opintojen etenemisen tueksi tarjotaan opiskelun ohessa riittävästi sosiaali- ja terveystalveluja.

Tavoitteet 2022–2025:

- Lasten ja nuorten kouluun kiinnittymistä vahvistetaan: Tukipaketit haavoittuvassa ja heikommassa asemassa oleville perheille varhaiskasvatuksen ja peruskoulun aloitukseen sekä kouluvalmentajamallin kehittäminen ja käyttöönotto.
 - Mittari: Tukipakettien ja kouluvalmentajamallin kehittäminen ja käyttöönotto sekä Tampere Junior -kiinnittymisindeksi.
- Nivelvaiheen tukea vahvistetaan: Jokainen nuori suorittaa toisen asteen tutkinnon.
 - Mittari: Toisen asteen koulutuksen tutkintojen määrä.

ELÄKÖITYMINEN JA HARRASTAMINEN

- **Työ- ja toimintakyvyn edistäminen:** Työkykynsä heikentyneeksi arvioivien osuus on korkeampi verrattaessa koko maan keskiarvoon (FinSote 2020):
 - Tampere 34,1 % ja koko maa 30,8 %
- **Työkyvyn tukeminen:**
 - Yli 75-vuotiaiden määrä kaksinkertaistuu seuraavien 15 vuoden kuluessa Suomessa ja työikäisen väestön määrä pienenee. Tämän myötä työvoiman kysynnän kasvu erityisesti sosiaali- ja terveystalouden tehtävissä korostuu.
 - Huoli henkilöstön työhyvinvoinnista ja jaksamisesta.
 - Toimintarajoitteisten työkyvyn tukeminen.
 - Maahanmuuttajataustaisten (erityisesti naisten) työkyvyn tukeminen, esimerkiksi erilaiset valmennuskurssit (muun muassa perhevapailta työelämään –valmennus).
 - Työ- ja toimintakyvyn tukemisen keinot: Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE)-viestinnän kehittäminen kuntalaisille ja henkilöstölle.

Tavoitteet 2022–2025:

Työkyvyn tukeminen eri keinoin: Arjen ja oman hyvinvoinnin parantamisen tueksi kehitetään ja kokeillaan uusia toimintamalleja. HYTE-kalenterin käyttöönotto ja viestiminen kuntalaisille tapahtumat.tampere.fi välityksellä.

- Mittari: Ryhmien osallistujamäärät, ryhmien määrät sekä niiden monipuolisuus.

ELÄKÖITYMINEN JA HARRASTAMINEN

- **Hyvän mielen kunta -tarkistuslista:** Kunta mahdollistaa aktiivisesti haavoittuvassa asemassa olevien osallistumisen kulttuuri- ja liikuntaharrastuksiin.
- **Kuilu aktiivisten ja ei-aktiivisten välillä kasvaa:**
 - Liikkumisessa ja kulttuuriharrastuksissa korostuvat ääripäät ja polarisoituminen. Yli puolet (57 %) tamperelaisista liikkuu viikoittain vähintään kaksi kolme tuntia ja vastaavasti hieman alle puolet (43 %) tamperelaisista liikkuu viikon aikana ainoastaan noin tunnin tai alle (Tampereisten hyvinvointikysely 2021).
 - Erityisesti liikunnassa korostuu äärisuorituksia tavoitteleva ihmisryhmä, joilla on paljon harrastuksia ja näiden vastapainona henkilöt, jotka eivät harrasta tai liiku lainkaan. Erot aktiivisuudessa ovat yhteydessä muihin hyvinvointikysymyksiin sekä osin myös harrastusten kovaan hintaan.
- Ikääntyneiden toimintakyky (FinSote 2020):
 - **100 metrin matkan juoksemisessa suuria vaikeuksia osuus, %**
 - **65–74-vuotta täyttäneet:** Tampere 19,9 % ja koko maa 27,3 %
 - **500 metrin matkan kävelemissä suuria vaikeuksia kokeneiden osuus, %**
 - **65 vuotta täyttäneet:** Tampere 18 % ja koko maa 17,7 %

Tavoitteet 2022–2025:

Heikommassa asemassa olevien kulttuurin ja liikunnan harrastusmahdollisuuksia parannetaan. Harrastelähetteen ja Kaikukortin vakiinnuttaminen.

- Mittari: Kaikukortin ja harrastelähetteen käyttäjä- ja osallistujamäärät.

Ikäihmisten matalan kynnyksen liikunta- ja kulttuuripalveluita kehitetään asiakasmäärät ja asiakastoiveet huomioiden.

- Mittari: Luotsitoiminnan asiakasmäärät ja liikuntaluotsien vertaisryhmien sekä niihin osallistujien määrä. Liikuntaneuvonnassa käyneiden ikäihmisten määrä.

ILMASTOTAVOITTEET, YMPÄRISTÖHAITAT, VIRKISTYS JA LUONTOARVOT SEKÄ LIIKENNE JA ASUINYMPÄRISTÖ

- **Luonnon hyvinvointivaikutukset ihmiselle:**
 - Biodiversiteetin tärkeys ihmisen terveydelle ja hyvinvoinnille kasvaa (esimerkiksi vaikutus autoimmuunisairauksiin).
 - Ympäristön laatutekijät tulee huomioida kaupunkisuunnittelussa sekä myös kuntalaisten toiveet tulee ottaa huomioon.
 - Suurkaupungistumisen myötä luonnon monimuotoisuus vähenee.
- **Liikenneköyhyyden ehkäisy:** Ihmisten mahdollisuudet liikkua kestäväillä kulkumuodoilla kohtuullisella vaivalla, kohtuullisin kustannuksin ja kohtuullisessa ajassa niihin paikkoihin, joissa päivittäisiä tarpeita on mahdollista tyydyttää.
 - Aktiivipassi on vain rajatulla asiakaskunnalla käytössä.
 - Köyhyysrajan alapuolella eläville maksuton joukkoliikennelippu edistäisi osallisuutta ja parantaisi liikkumisen tasa-arvoa.

Tavoitteet 2022–2025:

- Luonnon hyvinvointivaikutuksia arvioidaan ja otetaan paremmin huomioon suunnittelussa, kaavoituksessa ja rakentamisessa. Tavoitteet ja mittarit tarkentuvat Luonnon monimuotoisuusohjelman seuraavassa vaiheessa.
- Kestävän liikkumisen tasavertaisuutta edistetään ja liikenneköyhyyttä ehkäistään.
 - Toimenpiteet määritellään köyhyysohjelman yhteydessä.
- Kehitetään kaupunkiympäristöön liittyvien päätösten, suunnittelun ja toimenpiteiden ihmisiin kohdistuvien vaikutusten ennakoarvioinnin osaamista ja käyttöä (sisältäen myös segregaation ehkäisyn näkökohdat asuinalueilla).

OSALLISTUMISMAHDOLLISUUDET

- Kartoitus tamperelaisten osallistumisen muodoista (Pentagon Insight & Tre kaupunki, kysely 2021):
 - **Suurin osa (47 %) kyselyyn vastanneista on spontaaneja osallistujia,**
 - 27 % haluaa osallistua ja vaikuttaa anonyymisti esimerkiksi verkon tai kyselyn välityksellä,
 - 10 % haluaa olla osa yhdistystä, järjestöä tai muuta ryhmää, joissa voi tehdä yhdessä toimia asioiden eteen. Tilaisuuksiin osallistuu mielellään 7 % ja verkkokommentointiin erikoistuneita mediakeskustelijoita 7 % sekä itsenäisiä aktiiveja 5 %.
 - Selvitys vahvistaa ajatusta siitä, että Tampereen kaupungin täytyy jatkossakin tarjota kuntalaisille mahdollisuuksia ja tapoja osallistua eri tavoin.
 - Osallistumisen tukeminen osaksi jo **varhaiskasvatusta**. Kouluterveyskyselyn (2021) mukaan koululaisten ja opiskelijoiden osallistumismahdollisuudet ja osallisuuden kokemukset ovat heikentyneet.
- Päätösten vaikutusten ennakoarviointi tarkoittaa valmistelussa olevasta päätöksestä etukäteen toteutettavaa arviointia, jossa arvioidaan erilaisten vaihtoehtojen hyötyjä ja haittoja monista eri näkökulmista.

Tavoitteet 2022–2025:

- Väestöryhmien laaja-alainen kuulluksi tuleminen, erityisesti heikommassa asemassa olevien pienten lasten ja vammaisten ihmisten osallisuutta vahvistetaan. Parannetaan tietoisuutta osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista.
 - Mittari: Kohderyhmien osallisuutta lisäävät uudet avaukset ja toimintamallit.
- Päätösten vaikutusten ennakoarviointia lisätään ja vakiinnutetaan sekä arvioinnissa mukana olevien kuntalaisten määrää kasvatetaan (kohderyhmien osallistaminen).
 - Mittari: Päätösten ennakoarvioinnissa mukana olleiden kuntalaisten osuus.

YSTÄVYYSSUHTEET JA KIUZAAMINEN

- Sosiaalisten verkostojen puute on tamperelaisten lapsiperheiden keskuudessa erittäin yleistä. Sosiaalisia verkostojen muodostumista tulisi tukea asuinalueiden matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja lisäämällä ja vahvistamalla järjestöjen toiminnan roolia sosiaalisten verkostojen luomisessa.
 - Vapaaehtoistoiminnan mahdollisuudet lapsiperheiden tukemisessa.
 - Otetaan mallia eri yhteisöjen tavoista toimia, joissa yhteisöllisyys vahvempaa, myös eri asuinalueilla voi olla erilaisia naapuruston tukiverkkoja. Muutostarve, miten siirrytään takaisin entiseen yhteisöllisempään naapurustojen kyläilykulttuuriin, kyläyhteisöllisyyden lisääminen joka vaatii resurssin toiminnan alkuunsaamiseksi ja tiivistä järjestöyhteistyötä.
 - Yksinäisyys koskee kaikkia kuntalaisryhmiä iästä riippumatta.
- Tulevassa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa tullaan avaamaan kiusaamiseen liittyviä ilmiöitä sekä toimenpiteitä kiusaamisen poistamiseksi.
- Hyvinvointikeskukset tarjoavat alueilla palveluja ja tapahtumia, monipuolista neuvontaa ja ohjausta arkeen sekä paikan erilaisille ryhmille, kohtaamisille ja kokeiluille.

Tavoitteet 2022–2025:

- Sosiaalisten verkostojen vahvistaminen: Lapsiperheiden sosiaalisten verkostojen vahvistumista tuetaan.
 - Mittari: 4- ja 6-vuotiaiden lasten ja heidän perheidensä hyvinvointikyselyt.
- Hyvinvointikeskukset toimivat asukkaiden kohtaamispaikkoina ja keskusten palvelukirjo laajenee.
 - Mittari: Jalkautuvien palveluiden määrä.

TULOTASO JA ASUMINEN

- **Alueiden eriytymiskehitys lisääntyy:**
 - Joillakin alueilla tulo- ja koulutustaso on erityisen alhainen ja työttömyys on erityisen runsasta verrattuna kaupungin muihin alueisiin (hyvinvointi-indeksin alimmat desiilit). Useilla näistä alueista asuu **runsaasti lapsiperheitä**. Näitä alueita voi pitää erityisen huolen alueina eriytymiskehityksen suhteen.
- **Sosiaalinen raportointi:**
 - Sosiaalihuoltolakiin perustuvan rakenteellisen sosiaalityön keskeinen väline.
 - Rakenteellisella sosiaalityöllä pyritään vaikuttamaan kunnan asukkaiden elinympäristöön sekä yhteiskunnan ja palvelujen rakenteisiin.
 - Sosiaalisen raportoinnin avulla tuotetaan sosiaaliseen hyvinvointiin ja sosiaalisiin ongelmiin liittyvää tietoa ja välitetään sitä johtamisen, päätöksenteon sekä palvelujen suunnittelun ja kehittämisen tueksi.
- **Köyhyys:**
 - Köyhyys ja sen seuraukset siirtyvät usein sukupolvelta toiselle. Vanhempien hyvinvoinnin haasteet siirtyvät tai jatkuvat heidän lapsilleen.
 - Lapsiperheköyhyys on Tampereella korkealla tasolla. Kaikkiaan 15-20 % lapsiperheistä voidaan laskea kohdentuvan tähän kyseiseen kategoriaan.

Tavoitteet 2022–2025:

- Kaupungin sosiaalinen raportointi käynnistyy yhteistyössä sosiaalihuollon työntekijöiden ja asiakkaiden kanssa sisältäen seuraavat tavoitteet: Lapsiperheköyhyyden väheneminen (Tampere Junior: toimenpiteet) ja asunnottomuuden vähentäminen.
 - Mittari: Kaupungin sosiaalinen raportointi on käynnistynyt yhteistyössä sosiaalihuollon työntekijöiden ja asiakkaiden kanssa.

RIKOKSET, KOETTU TURVALLISUUS JA VÄKIVALTA SEKÄ TAPATURMAT JA ONNETTOMUUDET

- **Häirintä ja väkivalta:**
 - Tyttöjen kokemukset häiritsevistä seksuaalisesta ehdottelusta tai ahdistelusta ovat nousseet 20 prosenttiyksikköä kaikissa kyselyyn osallistuneissa kouluasteissa. (Kouluterveyskysely 2021)
 - Tampereella on otettu käyttöön verkkopalvelu, joka auttaa ja ohjeistaa koululaisia sosiaalisen median ongelmatilanteissa. Someturva-verkkopalvelua voivat käyttää 7.–9.-luokkalaiset sekä opettajat ja oppilashuollon henkilökunta. Palvelussa nuori voi ilmoittaa nimettömästi esimerkiksi kiusaamisesta, uhkailusta tai seksuaalisesta häirinnästä, jota on kohdannut verkossa.
- **Lähisuhdeväkivalta:**
 - Verrattuna koko maan keskiarvoon Tampereella suurempi osuus on joutunut lähisuhdeväkivallan tai -uhkailun kohteeksi ja ero on suurin naisten osalta. (FinSote 2020):
 - Tampere 13,6 % ja koko maa 10,4 % (Miehet: Tampere 9,4 % ja koko maa 8,2 % sekä Naiset: Tampere 17,2 % ja koko maa 12,5 %)
 - Lisäksi tamperelaisissa vauvaperheissä viimeisen 12 kk aikana parisuhdeväkivallan kokemukset olivat yleisempiä verrattuna koko maan keskiarvoon. Henkinen väkivalta oli yleisin parisuhdeväkivallan muoto. (FinLapset kyselytutkimus 2020: Vauvaperheiden hyvinvointi)
- **Turvallisuuden tunteen vahvistaminen:** Turvallisuuskyselyn useat vastaajat nostivat avovastauksissa isoksi huolenaiheeksi ja turvattomuuden aiheuttajaksi kasvavan huume- ja päihdeongelman eri muodoissaan. (Tampereen kaupungin turvallisuuskysely 2021)

Tavoitteet 2022–2025:

- Lasten ja nuorten turvallista sosiaalisen median käyttöä tuetaan ja kaupungin keinoja puuttua häirintään ja ahdisteluun kehitetään.
 - Mittari: Kouluterveyskysely sekä turvallisuutta lisäävät uudet avaukset ja toimintamallit.
- Lähisuhdeväkivallan monialaista ehkäisytyötä vahvistetaan: Kuntalaisten tietoisuuden lisääminen lähisuhdeväkivallan eri muodoista auttaa tunnistamaan haasteet omissa lähisuhteissa ja tekijätaholla myös vähentämään väkivaltaa.
 - Mittari: FinSote ja FinLapset sekä 4- ja 6-vuotiaiden lasten ja heidän perheidensä hyvinvointikyselyt. HYTE-viestinnän kehittäminen lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi: uudet avaukset ja toimintamallit.
- Kartoitetaan yhdessä asukkaiden kanssa turvattomia paikkoja, lisätään vuoropuhelua ja yhteiskehittämistä asukkaiden, kaupungin ja muiden tahojen välillä.
 - Mittari: Tampereen kaupungin turvallisuuskysely

Kestävän kehityksen edistäminen hyvinvointisuunnitelman kautta

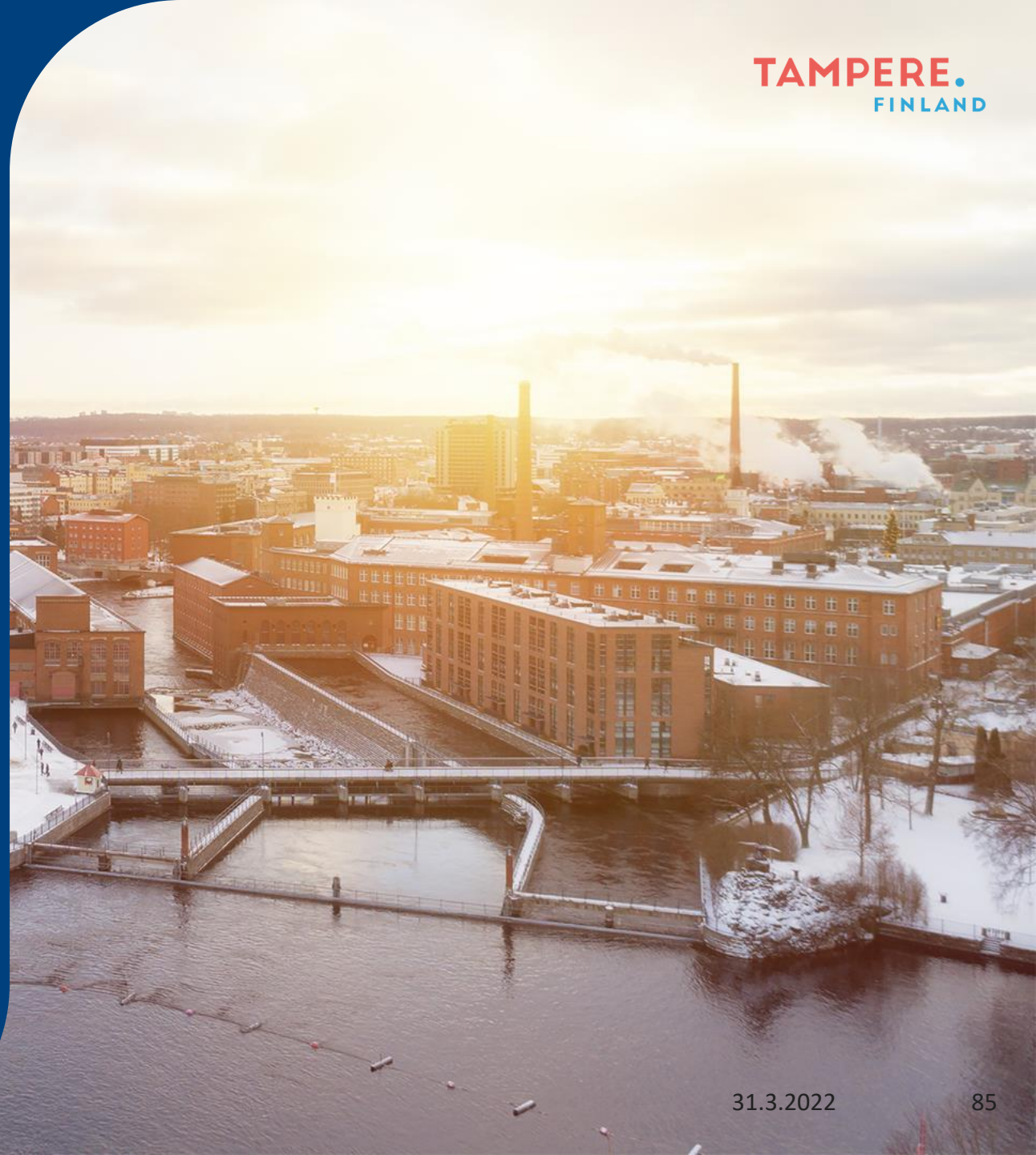
- Kunnan tehtävänä on edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla. YK:n kestävä kehitys Agenda 2030 tähtää äärimmäisen köyhyyden poistamiseen sekä hyvinvoinnin turvaamiseen ympäristölle kestävällä tavalla. Toimintaohjelma sisältää 17 kestävä kehityksen tavoitetta (Sustainable Development Goals, SDG), jotka maiden tulisi yhdessä saavuttaa vuoteen 2030 mennessä.
- Kuntien ja kaupunkien rooli kestävä kehityksen paikallisina edistäjinä ja maailmanlaajuisina vaikuttajina on merkittävä. Agenda 2030 -toimintaohjelman ja sen SDG-tavoitteiden yhteensopivuus kaupungin toimintaan on kuvattu Tekemisen kaupunki -strategiaan.
- Hyvinvointisuunnitelman 2022–2025 toimenpiteet edistävät erityisesti seuraavia kestävä kehityksen tavoitteita:
 - Ei köyhyyttä
 - Ei nälkää
 - Terveyttä ja hyvinvointia
 - Hyvä koulutus
 - Sukupuolten tasa-arvo
 - Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua
 - Eriarvoisuuden vähentäminen
 - Kestävät kaupungit ja yhteisöt
 - Maanpäällinen elämä
 - Rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto

(Suomen YK-Liitto)

Laajan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman käsittelyt syksy 2021 – tammikuu 2022

- Ehkäpä-verkosto (ehkäisevä päihdetyö)
- Seuraparlamentti
- Vanhusneuvosto
- Vammaisneuvosto
- Nuorisovaltuusto
- Järjestöedustamo
- Perheverkko
- Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen ohjausryhmä
- Maahanmuuttajaneuvosto
- Sosiaali- ja terveyspalvelujen johtoryhmä
- Sivistyspalvelujen johtoryhmä
- Kaupunkiympäristön palvelujen johtoryhmä
- Elinvoima- ja kilpailukykypalvelujen johtoryhmä
- Sivistys- ja kulttuurilautakunta
- SOTE-kehittäjäverkosto
- Yhdyskuntalautakunta
- Sosiaali- ja terveyslautakunta
- Elinvoima- ja osaamislautakunta
- Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta

Hyvinvointityöryhmä

- Jaana Ylänen, hyvinvointikoordinaattori
- Mika Vuori, suunnittelupäällikkö
- Tiia Heinäsuo, lapsiasiamies
- Sanna Mari Huikuri, kehityspäällikkö
- Virpi Uski, ravitsemusasiantuntija
- Pilvi Nissilä, suunnittelija
- Mia Lumio, kehittämispäällikkö (Kristiina Lumme, kehittämispäällikkö)
- Tuija Ylöniemi, rehtori
- Sanna Ovaska, projektipäällikkö
- Timo Seimelä, liikenneinsinööri
- Hanna Montonen, yhdyskuntasuunnittelupäällikkö
- Heidi Ilvonen, strategiacontroller
- Jaakko Laurila, kehittämispäällikkö
- Katri Heininen, analyytikko
- Ulla-Maija Ojalampi, kasvatusta- ja opetuspäällikkö
- Riikka Kolkkala, henkilöstö- ja hallintopäällikkö
- Noora Salminen, hallinnon harjoittelija (kevät 2021)
- Taija Kirstua, hallinnon harjoittelija (kesä-syys 2021)

Lisätietoja:

Mika Vuori, suunnittelupäällikkö
mika.vuori@tampere.fi

Jaana Ylänen, hyvinvointikoordinaattori
jaana.ylanen@tampere.fi